Carl Olof Rosenius

Samlede skrifter, Bind 9 – Den troende og nesten

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Samlede skrifter, Bind 9 – Den troende og nesten*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 24. november 2026.

Innhold

Elsker du meg? (I) 1
Elsker du meg? (II) 11
Kristenlivets hovedsak 30
Kjærligheten – alle buds lov 39
Den kristne kjærlighet 48
Kjærligheten til Guds barn 55
Skal jeg vokte min bror? 62
Det gjorde dere mot meg 66
Lev et liv som er verdig kallet 71
Guds rike består ikke i ord, men i kraft 78
Om Carl Olof Rosenius 83

Elsker du meg? (I)

«Uten helliggjørelse skal ingen se Herren» (Hebr 12,14). «Troen uten gjerninger er unyttig» (Jak 2,20).

Disse korte, slagkraftige setningene kjenner alle. Til og med vantro mennesker kan sitere dem. Likevel ser vi gang på gang betenkelige mangler, ikke bare når det gjelder å *leve etter* dem, men også når det gjelder å *forstå* dette viktige emnet.

Slik har det vært til alle tider. Det er en følge av at syndefallet ødela alle *våre* evner og krefter fullstendig.

Allerede i den kristne kirkes første og skjønneste tid kom dette tydelig fram. Den gangen var det Herren selv som forkynte ordet, og etter ham de vitnene som var utvalgt og utrustet til det ved hans egen undervisning og ved at Den Hellige Ånd ble utøst. Og kirken ble daglig renset i prøvelsens ild. Likevel finner vi så mye usunt og skjevt i de kristne menighetene, både i lære og liv, at det setter vår tro på en «hellig» kirke på en virkelig prøve.

Snart var det splittelse og partier, der man holdt seg enten til Paulus, Apollos, Kefas eller Kristus. Snart var det fæle laster, «slikt hor som ikke engang nevnes blant hedningene», og menigheten grep ikke engang inn mot det. Snart var det noen i menigheten som holdt fast ved «Bileams lære», og andre ved «nikolaittenes lære».

Snart la man så stor vekt på gjerninger, på bekostning av læren om frelse ved tro, at man «på nytt korsfester Guds Sønn» og er «falt ut av nåden». Og dette var de menighetene som apostlene selv hadde grunnlagt, og som de i brevene sine hilser som «*hellige*».

Hvordan det gikk senere, da kirken gjennom hundreårene hadde fredelige kår utad og verdslig makt innad og mer og mer vantrivdes og forfalt, vil vi slett ikke tale om. Men da Herrens røst endelig lød gjennom kirken ved reformasjonen og fornyet både lære og liv, hva sier *da* det fremste redskapet i Herrens hånd om de menighetene han selv hadde lagt grunnen til? Og hva sier kirkehistorien fra den tiden om tilstanden i kirken?

Vi går forbi alt som ellers blir sagt om de skadelige sektene og vranglærene som dukket opp på samme tid. Vi vil bare høre hvordan Luther selv opplevde den utbredte tilbøyeligheten til alltid å vike av, enten til høyre eller til venstre, særlig når det gjaldt å leve kristenlivet i praksis, og hvordan han klager over den. I en preken på Johannes døperens dag sier han:

«Se, hvor dårelig folk nå for tiden stiller seg til evangeliet! Jeg vet nesten ikke om jeg skal forkynne det eller ikke. Jeg hadde for lenge siden sluttet med det, hvis det ikke var fordi jeg ser at det gikk Kristus på samme måte. For forkynner man at vår frelse ikke beror på vårt liv eller våre gjerninger, men er en Guds gave, så vil ingen gjøre noe godt, leve anstendig eller være lydig. Det er til og med dem som vil påstå at vi forbyr gode gjerninger.

«Nå vel, det får gå som det går. Evangeliet blir likevel forkynt i menigheten. Den som kan fatte det, han fatte det! Gud vil at vi skal leve et fromt og sømmelig liv, og den som ikke gjør det, vil uten tvil få sin straff. Men skjer det nå at man lever sømmelig og fromt, og det så blir forkynt om et fromt og sømmelig liv, da vil man straks bygge seg en stige opp til himmelen av det. Og det vil Gud under ingen omstendigheter finne seg i.

«Hvordan skal vi da bære oss at? Et dårlig liv duger ikke, og med et sømmelig liv går det også galt! De som bare ser på et fromt og sømmelig liv, for dem var det bedre om de var skurker og skjøger, sunket ned i synd og skam. Og likevel vil Gud ikke at vi skal føre et syndig og dårlig liv. Det tåler han ikke, han vil dømme deg for det. Men lever du et pent og ordentlig liv, så vil du søke trøsten din i det, og det tåler han heller ikke.

«Hvordan skal vi da forholde oss?

«Se til at du ikke viker av, verken til høyre eller til venstre. Du skal leve et fromt og gudfryktig liv, men i troen regne så fullt og helt med Kristus at du ikke ser på din fromhet og gudsfrykt som noe mer enn at du spiser og sover. For likesom ingen ville si: Jeg vil fortjene meg himmelen ved å spise og sove, slik skal et fromt og gudfryktig liv regnes som noe helt naturlig, så det ikke blir gjort noe vesen av det.

«Jeg skulle gjerne hatt slike disipler som virkelig forsto hva et kristent liv vil si. Men jeg finner ingen steder at de er av samme mening. Noen vil være altfor ugudelige, andre derimot altfor hellige (det vil si legge altfor stor vekt på sin egen hellighet). Nå vel, den som kan fatte det, han fatte det! Vi kan ikke gjøre mer enn å få det inn i ørene, Gud må hjelpe det inn i hjertet.» Så langt Luther.

Slik lød det altså i en tid da kirken sto i full blomst og kraft. Hvem kan da vente at det skulle være bedre i en slapp og lettsindig tid som vår? Den som ikke frykter, verken for slapphet og mangel på alvor på den ene siden eller for gjerningshellighet og selvbedrag på den andre, han *er* allerede fanget i bedrag.

Vi har alltid grunn til å frykte og til å be med David: «*Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker!*» Når det er «med nød og neppe den rettferdige blir frelst», og når de skal føre «også de utvalgte vill, om det var mulig», må vi prise oss lykkelige om vi bare når frelst hjem, selv om det skal koste oss mye strev og bekymring.

Vi vil nå se nærmere på farene og avvikene, både til høyre og til venstre side, i lyset av et skriftord. Skriftordet står i Joh 21,15–17. Det er Jesu spørsmål til Peter, gjentatt tre ganger: «*Elsker du meg?*» og hans oppfordring, som også blir gjentatt tre ganger: «*Fø mine lam! Vokt mine får!*»

En tidlig morgen står vi ved bredden av Tiberias-sjøen. Sju av Jesu apostler har vært ute og fisket om natten. «Men den natten fikk de ingenting.» Men

ved daggry, da alt håp om fangst er ute, står hjelperen klar på stranden. Den oppstandne Frelseren vil enda en gang vise hvor nær han vil være oss alle dager, og hvor rede han er til å hjelpe når vi først er kommet så langt at alt vårt strev har vist seg forgjeves, og vi ikke ser noen utvei.

Hvordan hjelper han da disiplene her?

For det første gir han dem en rik fangst. Og når de kommer i land, ser de et kullbål på stranden der Jesus har stekt fisk for å styrke de våte og sultne disiplene. Nå skulle alt på én gang bli vendt til glede og oppmuntring for dem: en rik fangst, et ferdig måltid, et varmende bål, og hva mer var: deres elskede Mester synlig midt iblant dem!

Slik bærer Herren seg at. Der alt har vært mørkt, skal alt på én gang bli lyst. Det skjer i det små mens vi vandrer her, og én gang for alle til slutt, når tåken som senker seg over livet vårt, er borte, og Herren som aldri før tar seg til å glede vennene sine.

«*Da de hadde holdt måltid, sier Jesus til Simon Peter: Simon, Johannes' sønn, elsker du meg mer enn disse? Peter sier til ham: Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær. Jesus sier til ham: Fø mine lam! Igjen sier han til ham, annen gang: Simon, Johannes' sønn, elsker du meg? Han sier til ham: Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær. Han sier til ham: Vokt mine får! Han sier tredje gang til ham: Simon, Johannes' sønn, har du meg kjær? Peter ble bedrøvet over at han den tredje gangen sa til ham: Har du meg kjær? Og han sier til ham: Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær. Jesus sier til ham: Fø mine får!*»

Det er *kjærlighet* det spørres om her, ikke gjerninger og fromhet. Jesus spør: *Elsker du meg*? Det er et spørsmål man ikke pleier å stille sin tjener, men sin brud. En slik Frelser har vi, en som vil stå i et slikt kjærlighetsforhold til oss! Her får vi se rett inn i hjertet hans og lese mange av hans innerste tanker.

Det første vi skal merke oss i samtalen mellom Jesus og Peter, er at det er *kjærligheten* Jesus spør etter. *Først* spør han etter kjærligheten, *siden* etter gjerninger, når han sier: «*Fø mine lam!*» Men ser vi litt nærmere på teksten, er det enda noe annet som først og fremst ligger i Frelserens spørsmål. Han spør jo ikke bare: «*Elsker du meg*?» men: «Elsker du meg *mer enn disse*?» – altså mer enn de andre gjør.

Det er egentlig her det innerste i denne samtalen kommer fram. For det første vet vi at Peter ved en tidligere anledning hadde vært inne på den tanken at *hans* kjærlighet og troskap mot Jesus var større enn de andre disiplenes. «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt!» hadde han sagt. «Herre, med deg er jeg rede til å gå både i fengsel og i død!»

For det andre hadde Peter nettopp gjort noe som syntes å bevise at han elsket Herren mer enn de andre gjorde. *Han* klarte ikke å bli sittende i båten til den nådde land. Straks han skjønte at skikkelsen inne på bredden var Jesus, kastet han seg i sjøen for å komme så fort som mulig inn til sin elskede Mester. De andre derimot var i stand til å fortsette arbeidet sitt i ro, til båten og den store fangsten var brakt i land.

Hva Herren enn siktet til av dette, så er i hvert fall så mye sikkert: Med de framtredende egenskapene han hadde, var *Peter* også den av disiplene som var

mest utsatt for fristelsen til å se på seg selv som den første. Derfor ville Herren nå bøye og ydmyke ham på denne måten.

«*Elsker du meg mer enn disse*?» lyder Jesu første spørsmål til Peter. Men Peter hadde lært av den ydmykelsen som hadde rammet ham den kvelden da han så selvsikkert hadde forsikret Jesus om sin kjærlighet. Han hadde lært å ta seg i vare. Derfor svarer han ikke *ja* på spørsmålet, enda han hadde et heftig temperament. Egentlig svarer han på noe Jesus slett ikke har spurt om, når han sier: «*Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær.*»

I grunnteksten er det merkverdig å se at Peter ikke bare utelater ordene «*mer enn disse*», men også bruker et svakere ord for å *elske* enn det Herren har brukt. Derfor gjentar Jesus heller ikke ordene «*mer enn disse*» igjen, men han skjerper likevel prøven med det neste spørsmålet.

Det er som om han vil si: At du elsker meg *mer enn de andre gjør*, vil du altså ikke lenger påstå. Men at du *elsker meg*, det holder du fortsatt fast ved. Jeg spør deg derfor igjen: «*Simon, Johannes' sønn, elsker du meg*?» Og Peter svarer, igjen med det samme svakere uttrykket som før: «*Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær.*»

Men ikke engang nå ville Jesus på vegne av sin kjære disippel ta det for avgjort at han elsket *ham*. Han ville heller at Peter skulle tale om sin kjærlighet til ham med en viss frykt og beven. Derfor bruker Jesus, da han stiller spørsmålet tredje gang, det samme uttrykket som Peter har brukt, og spør: «*Simon, Johannes' sønn, har du meg kjær*?»

Peter ble bedrøvet over at han den tredje gangen sa til ham: «Har du meg kjær?» Nå viser han helt og fullt til at Herren vet alt, og sier: «*Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær.*»

Dermed var prøven over. Det hadde aldri vært Jesu mening å tvile på Peters kjærlighet til ham. Han ville bare på denne ettertrykkelige måten ta knekken på den farlige fristelsen som særlig Peter var utsatt for: fristelsen til å se på seg selv som den første, den sterkeste og den mest trofaste i disippelflokken.

Dette var den første og egentlige hensikten med denne samtalen som ransaket hjertet. Det ser vi både av selve ordskiftet og av virkningen det fikk, nemlig at Peter ble *bedrøvet*. For hva Jesus har ment med ordene sine, kan vi alltid forstå av hvordan de virket på dem de ble talt til.

Men for det andre vet vi fra evangelistenes samstemmige beretninger at det ikke er noen synd, ingen fristelse, ingen uvane hos disiplene som Jesus så ofte og så inntrengende advarte dem mot som nettopp selvovervurdering, selvtillit og overmot. Vi vet også at denne tilbøyeligheten ikke slo ut så ofte hos noen av de andre som hos Peter.

Det var flere omstendigheter som sammen ga grunn til det. Av vesen var Peter den mest framtredende av disiplene. Det var alltid han som førte ordet på de andres vegne. Jesus hadde utmerket ham framfor de andre ved å gi ham et nytt navn, og etter Peters bekjennelse i Matt 16,16 hadde han sagt at han ville bygge sin menighet «på denne klippen».

Kort sagt: Peter var fristet til å se på seg selv som den første. Derfor var det også han som ga Jesus grunn til å si de strenge ordene: «Men mange som er de første, skal bli de siste, og de siste de første!» (Matt 19,30). «*Se, vi har forlatt alt og*

fulgt deg,» hadde Peter sagt, i motsetning til den rike unge mannen som forlot Jesus for rikdommens skyld.

Disse alvorlige ordene om de første som skulle bli de siste, understreket Jesus enda sterkere i lignelsen om arbeiderne i vingården (Matt 20,1–16). Med denne lignelsen ville han minne disiplene om at *de* riktignok var kalt «tidlig om morgenen». Men hvis de av den grunn ble hovmodige og holdt fram at de hadde «båret dagens byrde og hete», da skulle de gå fra å være de første til å bli de siste.

Så finfølende og streng er Herrens nidkjærhet på dette punktet. Lignelsen er Jesu svar på Peters spørsmål i kapittel 19 og slutter med de samme ordene som det kapittelet: «*Slik skal de siste bli de første, og de første de siste*.»

Jesus har villet at Peter, og alle som ligger nær den samme fristelsen, skulle lære å frykte for faren.

Til dette kan vi legge de gangene disiplene strides om hvem av dem som skulle gjelde for å være størst (Luk 22,24), eller hvem som var den største i himlenes rike (Matt 18,1). Peter har sikkert spilt en framtredende rolle begge gangene. Men vi har sett nok til å forstå hvorfor Herren talte som han gjorde ved Tiberiassjøen.

Nå står det bare igjen at hver av oss tar denne advarselen fra Herren til hjertet. Alt det nåden har virket i et menneskes hjerte, blir lagt øde hvis han begynner å bli fornøyd med sin fromhet, sin kjærlighet, troskap og kraft. Et av de sikreste tegnene på den sanne nåde i hjertet er derimot at han blir mer og mer «fattig i ånden», mer og mer misfornøyd med seg selv.

Og det som særlig vekker til ettertanke, er at det ikke gjør saken bedre om man regner det gode man finner hos seg selv, for et *Herrens verk*, virket ved *Kristi* kraft. Hovmodets ånd har ingenting imot å sette den gylne glorien oppå all sin fortreffelighet at det alt sammen er *guddommelig*. Ikke en menneskelig fortreffelighet, det ville være for lite, men en *guddommelig*, en *himmelsk* fortreffelighet.

I Luk 10,17–20 finner vi et lærerikt eksempel på dette. Disiplene kom glade til Jesus og sa: «*Herre, til og med de onde åndene adlyder oss i ditt navn!*» Da sa han til dem: «*Se, jeg har gitt dere makt til å trå på slanger og skorpioner og over alt fiendens velde – – Men gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!*»

Hvorfor stiller Jesus disse to gledene opp mot hverandre, advarer mot den første og oppfordrer til den andre?

Uten tvil fordi disiplene i det første tilfellet gledet seg over en *makt* som var gitt *særskilt til dem*. En slik glede er farlig. Den er nær i slekt med hovmod. Den andre gleden derimot, at navnene deres var innskrevet i himmelen, var en *gave* som var vunnet for dem ved Kristi blod. Den er felles for alle som må leve av Guds nåde som fattige syndere.

Det gjorde slett ikke saken bedre at de sa: Det er i *ditt* navn, ikke i vårt, det er i *din* kraft, ikke i vår, vi får makt over fienden. Og når «de sytti» som det er tale om her, så tydelig la vekt på at det var i *Kristi kraft* de vant seier, så vil vel ingen mistenke *Peter* for å ha tilskrevet sin egen rent menneskelige evne den troskapen og styrken han roste seg av (Matt 26,33).

Likevel var Jesus ikke fornøyd da Peter forsikret ham om sin urokkelige troskap. Han slo straks ned selvtilliten hans ved å forutsi hans fall.

Da Jesus ved en annen anledning ville advare mot den samme faren, gjorde han det med bildet av en mann som takket *Gud* – ikke seg selv og sine rent menneskelige evner, men *Gud* – fordi han ikke var som andre mennesker: røvere, urettferdige og så videre (Luk 18,9–14).

Se hvor behendig Guds Ånd griper fatt i skalken i hjertet vårt! Jesus så nettopp for seg det det er tale om her: så fint og umerkelig skulle hjertet bedra seg selv og kle sin egen selvopphøyelse i opphøyelsen av *Guds* kraft.

Enda et eksempel: Når Paulus forteller at han ble «rykket like inn i den tredje himmel» og «hørte usigelige ord» og så videre, mener han jo ikke at dette var noe han selv hadde del i. Det var helt og fullt *Guds* verk. Og likevel legger han til: «*Og for at jeg ikke skal opphøye meg av de overmåte store åpenbaringene, har jeg fått en torn i kjødet, en Satans engel som skal slå meg*.»

Paulus, en hellig apostel, regner med at han kunne komme til å opphøye seg også av det som var *Guds* verk. Da bør vi én gang for alle slå fast for oss selv at det ikke nytter å si: «Det er ikke min egen kraft jeg roser meg av, men *Kristi*.» Faren blir den samme.

Riktignok er det sant at hvis et menneske virkelig forsto hva det ligger i at det er *Guds gave*, så ville han ikke opphøye seg av den. Men til en slik erkjennelse når et menneske aldri. Paulus hadde ingen tro på at det skulle lykkes for *ham*. Derfor var «tornen i kjødet» nødvendig, for at han kunne bli bevart for hovmodets snikende smitte.

Men hva er dette? Hvis *jeg* ved Guds nåde beviselig har fått større innsikt i åndelige spørsmål eller mer kjærlighet og tro og mer alvor i helliggjørelsen enn andre, har jeg da ikke lov til selv å være klar over det og takke og opphøye Gud for det?

La oss i Herrens frykt og med stort alvor gå nærmere inn på dette spørsmålet.

Det kan virke som et merkelig svar når vi sier: Selv om du virkelig har større innsikt, mer tro og kjærlighet og mer kraft til helliggjørelse enn andre, skal du ikke selv være klar over det. Men sannheten er, og det bekrefter også erfaringen, at de mest modne og trofaste kristne føler sin fattigdom mest og er mest misfornøyde med seg selv. Men det må være sant for oss selv når vi *taler om* vår litenhet. Vi må ikke samtidig i *hjertet* holde oss selv for å være noe stort.

Likevel enda et par ord om hvordan dette skal forstås.

Hvis noen mener at det hører med til åndelig fattigdom og ydmykhet at jeg ikke må være meg bevisst at jeg er omvendt til Gud og er blitt en ny skapning med et hjerte Gud har forvandlet, så strider det både mot det Skriften sier og mot enhver kristens erfaring.

Skriften vitner fra først til sist at de troende er seg bevisst den nåden de har fått. «Vi *vet* at vi er gått over fra døden til livet,» sier Johannes, og: «Vi *vet* at vi er av Gud.» Paulus sier: «Men av Guds nåde er jeg det jeg er, og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves.» Og Peter sier her i vår tekst: «*Du vet* at jeg har deg kjær.»

Videre: Når en erfaren kristen ser tilbake på sin åndelige barndom, kan han ikke unngå å se hvor avhengig han den gangen var av følelser, og hvor mye han manglet både i innsikt og tro og i kunnskap om Kristus. Nå derimot har han i noen grad lært å la seg nøye med Guds nåde og tro ham på hans ord alene. Slik har han vokst på dette punktet, selv om følelsene er blitt svakere.

På samme måte kan en kristen som har vært fanget i syndens eller fristelsens snare og nylig er blitt løst ut av den, ikke annet enn takke og prise Gud for hjelpen. Dette er helt naturlig og samtidig helt ufarlig.

Men legg merke til hvor hemmeligheten ligger: Hvis han nå, som følge av disse erfaringene, også er fornøyd med sin helliggjørelse og fromhet, ser færre feil hos seg selv enn før og færre hos seg selv enn hos andre, da har den farlige forblindelsen begynt som Jesus så inntrengende advarte mot. Hadde han derimot, sammen med alle disse erfaringene av Guds nåde, også bevart et våkent sinn og et åpent øye for alt han burde være, da ville han nå ha vært rett og slett ulykkelig over seg selv.

Han ville med full overbevisning kunne si: Det står mye dårligere til med meg nå enn i mine første år som kristen. Jeg er mer uverdig til å gå på jorden som Gud har skapt, enn en ugudelig.

For når det har behaget Gud å oppsøke og vekke en synder som meg og siden å øse over meg hele rikdommen av sin langmodighet, og jeg lønner ham for alt dette med skamløs utakknemlighet, likegyldighet, hardhet og ulydighet og alt det syndige og onde som bor i hjertet mitt, da føler jeg det som om jeg skulle synke i jorden av skam. Kort sagt: Først nå er jeg for alvor uverdig. Den nåden Herren har vist meg, og den utroskapen og hardheten jeg har lønnet ham med, virker like knusende.

Slik går det til at den frommeste kristne føler seg som den største synderen på jorden. Det er som Luther sier: «De største helgener har den største erkjennelse av synden.»

Det gode Gud har virket i meg, ydmyker meg, fordi jeg vet med meg selv hvordan jeg i virkeligheten er, hvordan jeg har motarbeidet det gode og hindret det i å vokse, og hvor troløs, ulydig og ond jeg fortsatt er. Et uomvendt menneskes synd ville jeg kalle ren fromhet mot min. For nettopp det at Gud har åpnet øynene mine og dratt meg til seg bare for sin barmhjertighets skyld, gjør min ondskap så mye mer utilbørlig. Jo større nåde Gud har vist meg, desto mer forplikter den også.

Hvor er nå gleden min over en voksende helliggjørelse? Tvert imot, jeg kan knapt tro at det finnes en kristen så elendig som meg.

Hvor kommer så dette fra?

Det kommer bare av at Gud ved sin Hellige Ånd går imot og dømmer alt det urene og vanhellige i hjertet mitt, så lenge det er det minste igjen av det, det vil si så lenge jeg ikke er like ren og hellig som *Gud*. I tillegg kommer Guds måte å oppdra sine egne på: Snart tar han en av gavene sine fra meg, snart lar han en Satans engel slå meg eller sikte meg som hvete, hvis jeg står i fare for å opphøye meg.

Av dette følger at alle gavene, kjærlighet, kraft og tro, årvåkenhet, nådens og bønnens ånd og så videre, ikke er noe jeg eier fast og fritt kan rå over. De kommer, og de forsvinner igjen. Er jeg sterk i troen i dag, kan jeg være svak i morgen. Var jeg varm i går, kan jeg være kald i dag. Fant jeg hvile ved Frelserens bryst i går, kan jeg i dag føle meg helt glemt og forlatt.

Kort sagt: Jeg lever i den største *avhengighet*. Fra dag til dag og fra time til time må jeg tigge. Men stemmer ikke dette bedre med erfaringen til de hellige som Bibelen forteller om, enn at et menneske selv rår over sin kristendom? Var «Guds sanne nåde» av en slik art, hadde Bibelens hellige ikke trengt å klage og jamre, gråte og tigge slik de gjorde.

Det er nettopp her forskjellen ligger mellom den selvlagde og den gudfødte fromheten. Den som har den første, *er* og *har* alt han *vil*. Den som har den andre, *er* og *har* bare det han *får*. Og det siste vil alltid skape en fattig og ydmyk ånd.

Det vi har nevnt hittil, kan nok i noen grad forklare hvordan det går til at den mest modne og trofaste kristne kan være den fattigste i åndelig forstand og være svært misfornøyd med seg selv.

Men den egentlige og mest talende forklaringen er at denne åndelige fattigdommen er et *Herrens verk*. Det er *Guds lys* som skinner inn i hjertet vårt. Og når Guds lys skinner inn i et hjerte der synd og urenhet bor, blir det aldri slutt på selvbebreidelsene og misnøyen med seg selv, aldri så lenge man ikke er like hellig som Gud. Men er jeg misfornøyd med meg selv, kan jeg jo ikke glede meg over min helliggjørelse.

Ikke nok med at den mest trofaste og årvåkne kristne *kan* være den som er mest nedtrykt over seg selv. Han *må* være det, hvis han da virkelig er våken. Mang en from kristen synes denne tilstanden er uutholdelig og er nær ved å fortvile helt over at han ikke kan se noen ende på skrøpelighetene sine og få finne noe av den helliggjørelsen hos seg selv som han så lenge har sukket etter.

Men hva vil du gjøre? Hvis du har makt til å gjøre deg fri fra svakheten din selv, så gjør det og hold opp med å klage!

«*Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden*,» spør Paulus, «*eller var det ved å høre troen forkynt*?» (Gal 3,2.5). «*Glede i Herren er deres styrke*,» sier Nehemja (Neh 8,10). Dette er det viktigste vi vet å si om helliggjørelsen. Jesu formaning om å *våke* og *be* har du også hørt. Har du ikke da prøvd alle disse midlene?

Jo, du har nok prøvd dem, sier du. Men nå engster og klager du også over at du ikke engang har klart å bruke dem rett. Og derfor er du like elendig, alle disse midlene til tross.

Guds nåde mot deg har ikke vært helt forgjeves. Du er blitt en ny skapning. Du elsker Herrens veier, også den som fører til korset. Det er ingenting du ber så ofte og så inderlig om som å bli kvitt alle skrøpelighetene dine og bli en virkelig helliggjort kristen.

«Jeg kan løfte hendene mine mot himmelen,» har en sagt, «og ta Den Allmektige til vitne på at det ikke er noe jeg så ofte har bedt om som dette.» Det samme kan nok du si. Og likevel er du misfornøyd med din helliggjørelse, for de skrøpelighetenes skyld som du stadig finner hos deg selv.

Hva er det da å gjøre? Gjøre deg fri selv kan du ikke, og når Gud ikke gjør det, hva skal du da stille opp?

Nå vel, er du ikke fornøyd med å leve under slike kår, men vil oppnå en helliggjørelse du kan være tilfreds med, uansett *hvilken* vei du må gå, så hør! Da skal vi vise deg hvordan du kan bli fornøyd med din hellighet.

Det eneste som trengs, er at du holder deg bare til visse bestemte fromhetsøvelser og gode gjerninger. For eksempel at du hver dag, både morgen og kveld, leser og ber, at du er redelig i handel og vandel, mild og forbilledlig mot andre, gir faste gaver til kristelige formål eller til de fattige, og til slutt, siden du vet at også *det* hører med, tror på Kristus. Bare du trofast holder deg til en slik plan, får du ingen bekymringer for hva som måtte foregå i hjertet. Og da vil du snart kunne glede deg over en mer fullkommen helliggjørelse.

Det var på denne veien fariseeren i templet var kommet så langt at han kunne takke Gud fordi han ikke var som andre mennesker. «Jeg faster to ganger i uken,» sier han, «og gir tiende av alt jeg tjener.»

Det var på samme vei at visse personer i et annet kirkesamfunn enn vårt fikk samlet seg så rikelig av helliggjørelse og gode gjerninger at det ikke bare var nok til dem selv, men også ble et overskudd som de kunne overlate til andre som ikke hadde levd som de burde.

Og det er på samme vei at mange i vår egen kirke er blitt så fromme at de umulig kan forstå hvordan det står til med disse skrøpelige sjelene som alltid engster seg og klager over seg selv og stadig trenger evangeliets trøst.

Måtte Gud bevare hver og en av oss fra en fromhet som vi selv er fornøyd med! Jesus ser så stor fare i det at han til og med sier: «*La ikke din venstre hånd vite hva den høyre gjør.*» Det er et ord som viser den aller største frykt for seg selv.

Hvilket liv må ikke da en kristen leve! Han må alltid være redd for sitt eget hjerte som for djevelen selv. I synden får han ikke leve i fred, for da straffer Gud ham. Og søker han freden i sin fromhet, straffer Gud ham også da. Hvor skal han da søke freden sin? «*... for at dere skal ha fred i meg*,» sier Jesus. Navnene deres er ved mitt blod innskrevet i himmelen – *det* skal dere glede dere over!

Hvis den høyest benådede kristne selv begynner å se seg som det og i sin egen bevissthet står som den *første*, så blir han nettopp ved det den *siste*. Og husk: Det var til *Peter* dette ble sagt! En *apostel* trengte et så alvorlig advarselsord!

«Ja,» sier Luther, «dette ordet bør forkynnes for slike som meg og mine like, som nå har fått evangeliet betrodd, har fått innsikt i det og er i stand til å lære og mestre hele verden. For hvor kommer det fra at i vår tid den ene gjør ett med evangeliet og den andre noe annet, om ikke av at man vil være noe særlig, og at ingen frykter for denne dommen? Og selv om de føler seg truffet av et slikt ord, fordi de vet med seg selv at de i det skjulte regner seg for å være de første, har de allerede så lenge dåret seg selv at de nå ikke lenger er i stand til å frykte og ta seg i vare. Derfor går det dem ofte slik allerede her i tiden at de blir *de siste*: De faller i grove laster eller kommer ut i villfarelser og annen dårskap. Noen blir liggende der de falt, andre reiser seg igjen og er blitt kloke av skade.»

Med dette har vi sett på lærdommen som ligger i Jesu første spørsmål til Peter: «Elsker du meg *mer enn disse*?» Men vi mangler ennå to viktige punkter:

«*Elsker du meg*?» og «*Fø mine lam!*» Dem vil vi, med Guds nåde, ta opp i neste artikkel.

Elsker du meg? (II)

Jesu første spørsmål til Peter ved Tiberiassjøen: «Elsker du meg *mer enn disse*?» skulle slå ned enhver formastelig tanke om innbilt storhet. Det neste spørsmålet: «*Elsker du meg*?» – sammen med tillegget «*Fø mine lam!*» – skal vise oss hva slags gudsfrykt og helliggjørelse som er den sanne.

Tre ganger knytter Jesus dette tillegget til spørsmålet «Elsker du meg?». Slik har han sagt på en måte som ikke kan misforstås, at han ikke er interessert i vår tjeneste eller våre gode gjerninger hvis vi ikke først har ham kjær.

Skulle ikke du, som vet dette, bli stille for Herrens ansikt og med evighetens alvor for øye spørre deg selv: Hvordan står det til med meg? *Elsker jeg Jesus*?

For å forstå enda bedre hvor tungt dette spørsmålet veier, skal vi huske at nettopp dette er det *første* kravet i Guds hellige lov. «*Du skal elske Herren din Gud*» – det er «det *største* og *første* budet». Og i vår barnelærdom heter det at enhver gjerning som ikke springer ut av denne kjærligheten, ikke er annet enn hykleri i Guds øyne.

Ja, så mye ligger det Gud på hjertet at vi elsker ham av hjertet, at han ikke engang er fornøyd med de helligste gjerninger og den mest uegennyttige tjeneste for hans rikes sak hvis den ikke er sprunget ut av kjærlighet til ham.

«*Jeg vet om dine gjerninger og ditt arbeid og din utholdenhet*», sier han til engelen for menigheten i Efesus, «*men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet*. Husk derfor hva du er falt fra. Omvend deg, og gjør de første gjerninger! Men hvis ikke, så kommer jeg brått over deg og jeg vil flytte din lysestake bort fra sitt sted – hvis du ikke omvender deg» (Åp 2,2–5).

Når vi ser det slik, vil Herrens spørsmål «*Elsker du meg*?» stå for oss med et så majestetisk alvor at en skulle tro det var umulig for et menneske som vil bli frelst, å la være å prøve seg selv på det. Men både Skriften og erfaringen viser at ikke alle er innstilt på å stanse for det og ta det til hjertet.

Den som virkelig elsker Jesus, så han ikke engang kan tie om ham, klager alltid over sin forferdelige likegyldighet og kulde. Men den som er «lunken», sier: «Jeg er rik … og har ingen nød» (Åp 3,16–17).

Jesu trofaste disipler, som kunne ha dødd av sorg da deres Herre og Mester ble forrådt, så på hverandre, rådville og bedrøvet, da Jesus sa til dem at en i flokken skulle forråde ham. Hver av dem begynte å spørre ham: «*Det er vel ikke meg, Herre*?» Bare én av dem ble ikke forferdet – det var forræderen selv. Slik slår

Luthers ord til: «De som *burde* frykte, frykter ikke, men de som ikke har grunn til å frykte, de frykter.»

Hvis du derfor uten videre mener at du ikke trenger å prøve deg selv grundigere på dette punktet, så er allerede det et betenkelig tegn. Du er i ferd med å bli dåret av en mørkets ånd. Det er jo umulig at nettopp *du* lykkelig skulle ha sluppet unna all fare, når selv de største av de hellige i tidligere tider kunne bli bedratt, og de mest alvorlige kristne i vår tid skjelver. «Svikefullt er hjertet, mer enn noe annet, ubotelig sykt er det. Hvem kjenner det?» (Jer 17,9). Derfor: «Ve den som stoler på sitt hjerte!»

Både Skriften og erfaringen vitner dessuten om «Satans dybder». De vitner for det første om den iveren han legger for dagen for å få sjelene våre i sin makt – han sammenlignes med en løve som går brølende av sult etter rov. Og de vitner for det andre om hans «listige angrep» – han skaper seg om til en lysets engel. Regner du virkelig med dette, må du jo med forferdelse innse at noen eller noe har dåret sinnet ditt, siden du slett ikke frykter for deg selv.

Men bare du ennå kan vekkes til virkelig frykt, så kan du også få klarhet over hvordan det står til med hjertet ditt, og bli frelst. For da kan du for det første be den alltid trofaste Herren om å ransake hjertet ditt og avsløre faren. Og for det andre kan du gi akt på Kristi ord, der han gir deg det lyset du har bedt om.

La oss da vende tilbake til teksten vår. Det er *Herren* som taler – han som skal dømme på den ytterste dag. Og nå spør han: «*Elsker du meg*?» Vent med å svare til det er blitt helt klart for deg hva du blir spurt om.

Han spør: *Elsker du meg*? Ikke: *Tjener* du meg? *Lyder* du meg? *Bekjenner* du mitt navn? Men: *Elsker* du meg? Og for det andre spør han ikke: Elsker du *mitt*? Men: Elsker du *meg*? Ikke: Elsker du min kraft og mine gaver? Men: Elsker du *meg – meg selv*, slik jeg er gitt til deg som en gave?

Når det gjelder det første, kan det jo ikke være noen tvil om at når du lyder og tjener Jesus, så elsker du ham. For Jesus har selv sagt: «Om noen elsker meg, da holder han fast på mitt ord … Den som ikke elsker meg, holder ikke fast på mine ord» (Joh 14,23–24). Og Johannes sier: «Dette er kjærligheten til Gud at vi holder fast på hans bud» (1 Joh 5,3).

Men vent! Det er nok en forhastet slutning du trekker. Vi skal snart se at det ikke er sikkert at du *elsker* Jesus, selv om du på en måte tjener og lyder ham. Nei, å «holde fast på hans ord» er noe mer. Med Jesu egne ord skal vi bevise at en kan være en ganske framifrå tjener for Kristus, ha stor åndelig innsikt, kunne vise fram de mest fullkomne gjerninger og ha den største nidkjærhet for Kristi sak – og likevel ikke elske ham på rett måte.

For i det brevet til «engelen for menigheten» i Efesus som vi siterte, sier jo Herren at denne ikke bare hadde vanlig åndelig innsikt, men også et overordentlig skarpt prøvende blikk: «Du har prøvd dem som kaller seg selv apostler, og ikke er det, og du har funnet at de er løgnere.»

Videre sier han at kristendommen hans ikke bare bestod i *kunnskap* og *ord*, men at han også hadde nidkjærhet og kraft til tjenesten for Gud: «Jeg vet om dine gjerninger og ditt arbeid og din utholdenhet … du har hatt mye å bære for mitt navns skyld, og du er ikke gått trett.» Og for det tredje holdt han god

kirketukt i menigheten: «Jeg vet … at du ikke kan tåle de onde … Du hater nikolaittenes gjerninger, som jeg òg hater.»

Samle nå disse enkelte trekkene til en helhet, og du får se et svært vakkert bilde av en Herrens tjener som slett ikke er av det vanlige slaget. Og likevel hadde han *forlatt sin første kjærlighet*. Dette ene gjorde stillingen hans så alvorlig at Herren ville komme over ham og flytte lysestaken hans bort fra sitt sted hvis ingen forandring skjedde.

Dette eksemplet viser klart at det å «holde fast på hans ord» er noe mer enn å gjøre visse bestemte gjerninger etter hans bud. Du skjønner at om du så var en like framifrå tjener for Kristus som denne tydeligvis var, så har Herren likevel ett spørsmål til å stille deg: *Elsker du meg*?

Så til det andre – at Jesus spør: Elsker du *meg*? og ikke: Elsker du *mitt*? Det er jo nettopp her, for å bruke Luthers treffende uttrykk, at den ekte kjærligheten, *brudens* kjærlighet, skiller seg fra *skjøgens*. Mange har en viss kjærlighet til Jesus, men de elsker ham bare for gavenes skyld. De er aldri blitt frelst av *ham* som fortapte syndere og blitt så overveldet av *hans* kjærlighet at de har kommet til å elske ham for det han er i seg selv. Dette er *skjøgens* kjærlighet.

Her tenker vi slett ikke på så grove tilfeller som Judas Iskariot, som fulgte Jesus for pengenes skyld, eller trollmannen Simon, som mente han kunne kjøpe Guds gave for penger. Vi tenker på det skjulte, uendelig fine bedraget som fikk sin spire ved den gamle slangens listige ord: «*Dere vil bli slik som Gud til å kjenne godt og ondt!*» Siden den gang har det vært vår natur å opphøye og forgude oss selv. Like så å ville lage oss en *hellighet* selv som vi kan ty til når syndens styggedom anfekter oss.

Når det så går opp for et menneske – som for Simon, han vi nevnte – at det i Jesu navn finnes krefter som ikke kan vinnes på noen annen vei, at i ham er «alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede», all kraft til dyd og hellige gjerninger, da legger en seg etter slikt. En blir Jesu disippel, elsker og følger ham, tilber og påkaller ham – men alt for hans krafts og hans gavers skyld, ikke for det han er i seg selv og har gjort for oss.

Dette – det han er i seg selv – kan forstanden erkjenne og munnen rose, men *hjertet* har bare sans for gavene hans. Sjelens øye er rettet mot *dem*, ikke mot den korsfestede selv. En er ingen *jødisk* fariseer som holder seg til lovens tavler, men en *kristen* fariseer, som ved hjelp av Kristus søker å nå akkurat det samme som de jødiske fariseerne søkte å nå ved loven.

Dette fine bedraget skildrer Jesus i bildet av et bryllup. Festmåltidet var gjort i stand, og innbydelsen gikk ut. Men det viste seg at mye hindret folk i å ta imot den: åker, fe, forretninger, ekteskap. Likevel var det noen som overvant alle hindringer og kom. Var ikke da alle disse som kom, lykkelig stilt? Nei, Jesus forteller oss noe annet. «Men da kongen gikk inn for å se gjestene», sier han, «så han der en mann som ikke hadde bryllupsklær på.» Og han ble kastet ut i mørket utenfor, der det var gråt og tenners gnissel.

Det er *Kristi* bryllup som blir skildret her. Og skildringen viser hva slags kjærlighet *skjøgens* kjærlighet er. Bruden var kledd i «rent og skinnende fint

lin» (Åp 19,8), gjort hvitt i «Lammets blod» (Åp 7,14). Men i *bryllupssalen* fantes en som ikke hadde bryllupsklær på.

Måtte vi da for Herrens skyld og for vår evige frelses skyld gjøre det klart for oss hva *hjertet* er opptatt av: om det er selve nåden – det å være vasket i Kristi blod – eller bare festens andre gleder. Det hjelper ikke at tankene og tungen har et kristelig preg. Gjør det klart for deg hva som er det første og største for hjertet.

Vi nevnte *tungen* – også *den* røper som oftest den hemmelige skjøgekjærligheten. «*For det hjertet flyter over av, det taler munnen.*» Når det derfor først og sist tales om gjerninger og dyder, og ikke så mye som en halv time med hjertelig glede og iver om Lammets blod – det som jo er emnet for de frelstes lovsang i himmelen – så er det et svært talende tegn.

Det er ikke uten grunn at vi så ofte og så ivrig peker på denne faren. Det finnes jo ikke noe så trist som at mennesker som virkelig tar sin salighetssak på alvor, likevel til slutt skal finne seg evig bedratt, bare fordi de ikke har vært oppmerksomme nok her.

Hvor viktig dyd og gode gjerninger er, kan hvilket som helst menneske innse. Og å dømme det motsatte kan alle være med på. Men det vi taler om her, er et onde så skjult og så fint at fromme og alvorlige sjeler skal ledes i ulykke ved det. Er det da ikke på sin plass at nettopp fromme og alvorlige sjeler er særlig på vakt?

Ytre feiltrinn og synd vil alltid bli påtalt og dømt, for loven er skrevet i hjertet på alt som heter menneske. Hedninger, vantro jøder og enda mer vantro kristne, skriftlærde og fariseere kan gjøre oss den tjenesten å dømme og straffe når vi feiler i gjerning. Dessuten er det slik, som Luther sier, at loven hos alle kristne, også de mest evangeliske, «ferdes hjemmevant, mens evangeliet er en sjelden gjest i hjertet deres». Langt oftere dømmer de seg selv for å ha syndet mot loven enn for å ha syndet mot evangeliet.

Men lysets barn bør se enda litt dypere og være oppmerksomme på det hemmelige onde som skal føre selv de utvalgte vill, om det var mulig.

Hva Satan har i sinne, det vet vi. Når han ikke kan holde mennesker fast i gudløshet, synd eller falsk trygghet, skaper han seg om til en lysets engel og byr seg fram som veileder for vakte sjeler. Denne gangen fører han dem til idel gode gjerninger, kristelig virksomhet og slikt – bare han i det skjulte kan få ført dem *forbi* Golgata, *forbi* ham som blødde og døde på korset der. Han fører dem forbi den trange porten, der lovens åndelige krav til det indre menneske skraper av et menneskes egen fromhet helt inn til beinet.

Kan han dåre dem slik at de nok regner Kristi soning som det første og viktigste, men siden konsentrerer seg om hva *de selv* skal gjøre – tilsynelatende uten å forstå hvilken dødelig fare som ligger i det – da er den gamle fienden fornøyd. Da må de gjerne leve så hellig og fromt et liv som de vil.

Og se – det er fred, det er trøst og kraft å finne på denne veien. Syndebyrden blir løftet av og tynger ikke lenger. Når en er med i bryllupssalen, lever et kristelig liv og gir seg av med kristelig virksomhet, skulle en vel tro på Kristus, eie Guds nåde og bli salig – og for dette håpets skyld også elske ham! For et listig bedrag!

Det finnes dessuten flere ytre grunner til å foretrekke denne veien. Hele vår natur, vår fornuft og våre følelser, vårt lovbundne sinn, drar i den retningen. Mannen i «*En pilegrims vandring*» som rådet Kristen til å bosette seg i byen «Moralitet», nevnte blant annet som grunn at en der hadde den fordelen å beholde sin ære og anseelse, omgås aktverdige mennesker og nyte deres aktelse, og slik i ett og alt kunne leve et behagelig liv.

Tar en derimot veien til høyden der korset står, må en også være forberedt på «korsets anstøt». En må være forberedt på å bli regnet for en større synder enn andre, ja, for en som ikke engang bryr seg om helliggjørelse, men bare opphøyer nåden for å få bli i synden. Denne forsmedelsen slipper en ved å slå seg ned i «Moralitet» og tie om det slaktede Lammet. Er ikke dette mer enn grunn nok for skjøgekjærligheten?

Den *ekte* kjærligheten – *brudekjærligheten* – er blitt til på en helt annen måte. En stakkars elendig synder er først blitt helt fortapt i seg selv. Strevet hans etter helliggjørelse og forbedring mislykkes, fordi han er enfoldig nok til å ta alt som står i Guds ord, på alvor. Lyset fra Guds hellighet har opplyst hjertet hans, så han ikke lenger våger å prute med loven eller slå av på kravene dens. Han vil ikke bare *gjøre* det loven byr, men også ha et så hellig hjerte som loven krever.

Etter dette har han strevd, ikke bare drevet av en rent menneskelig overbevisning om at det var nødvendig, men som følge av en gjennomgripende vekkelse. Ved den ble Gud stor og hellig for synderens hjerte, og han kjente Guds øyne hvile på seg dag og natt.

Men aldri ble han så from og god som han ville og skulle. Tvert imot – jo mer han stod imot synden og kjempet for å holde seg ren, desto sterkere kjente han den indre urenheten. Han måtte innrømme at Herren har rett når han sier: «Om du så ville rense deg med pottaske og bruke mye lut, så skulle likevel din misgjerning være skitten for mitt åsyn» (Jer 2,22).

Ved budet viste synden seg i sin grenseløse syndighet. Og synderen – så fortvilet ond og så gjennomsyret av synd som han var – ga opp ethvert håp om forbedring. Men nettopp da, mens han lå der og ikke kunne røre en finger for sin frelse, kom det en som hadde sår i hender og føtter, og sa til ham: *Du skal leve!* Vil du nå erkjenne at du ingenting makter? Vil du tro at *jeg* er din frelser, jeg alene? Se mine hender, se mine føtter – der ser du din fromhet, dine gode gjerninger, ditt hellige liv!

Da han nå fikk Åndens lys over denne hemmeligheten og forstod at alt *han* burde gjøre, allerede var gjort i *Kristus*, da smeltet synderens hjerte helt. En inderlig kjærlighet til denne underfulle Frelseren, som han aldri hadde kjent før, ble født der inne.

Min Herre og min Gud, meg skje etter ditt ord! måtte han bryte ut. Nå vil jeg bare det ene: å «bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den jeg får ved troen på Kristus» (Fil 3,9). Du uforlignelige venn! Har du kjøpt meg med ditt blod, så vil jeg ikke vite av noe annet enn deg. For deg vil jeg leve, for deg skal mitt hjerte brenne.

Og alt han heretter får nåde til å gjøre til glede for sin Gud, gjør han så villig og så selvfølgelig at han nesten ikke vet av at han gjør det. Det er nå hans nye

natur, og det er i seg selv bare en skygge av det han hadde *lyst* til å gjøre. For etter at Jesus er blitt hans ett og alt, vil han mer enn han noen gang rekker å få gjort. Og dessuten regner han sine beste gjerninger for lite mot det store Jesus har gjort.

Slik er *brudens* kjærlighet. Hun har øye for brudgommen og ikke for noe annet enn ham. Gavene hans, hvor dyrebare de enn er, er likevel ingenting å regne mot ham selv og hans utøste blod. Det er som Luther sier i den prekenen vi nevnte: «Om Kristus så ga oss alle profeters visdom, alle helgeners hellighet og alle englers herlighet, ville vi likevel ikke regne det for stort om han ikke ga oss seg selv. Bruden er ikke fornøyd med noe annet. Det er brudgommen selv hun vil eie.»

Vær derfor oppriktig når Herren nå retter det samme spørsmålet til deg som til Peter: «*Elsker du meg*?» Si det til ham bare slik det er, og prøv aldri å tvinge fram noe selv. Denne kjærligheten kan ikke tas, den må *fødes*. Derfor blir spørsmålet dette: Er du gjennom skiftende erfaringer kommet dit at *Kristus selv* er blitt din største skatt, din høyeste glede og trøst og derfor din kjæreste venn, så du rett og slett ikke kan la være å elske ham?

Så alvorlig er dette spørsmålet at Paulus sier: «Om noen ikke elsker Herren, han være forbannet!» (1 Kor 16,22). Det er helt nødvendig for frelsen at Kristus blir oss kjær. For all synd er det tilgivelse å finne i ham, men elsker vi ham ikke, har vi ingen tilgivelse. Det er det samme som når Jesus sier: «Den som ikke tror, er allerede dømt.» Troen *på* ham og kjærligheten *til* ham kan ikke skilles. Derfor spør han deg enda en gang: *Elsker du meg*?

På dette spørsmålet skal vi nå høre forskjellige svar.

De forblindede, selvtilfredse helgenene som ikke vet hva det vil si å frykte for seg selv, og derfor ikke tar spørsmålet til hjertet for egen del, ser vi bort fra her. Det er de virkelig troendes høyst forskjellige svar vi vil tale om.

Mange vil straks kunne svare som Peter, ut fra en dyp følelse i hjertet: «*Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær.*»

Det er for det første de lykkelige som ennå «har brudgommen hos seg» (Luk 5,34) – disse kjære, nyfødte barna som med følelser som ennå er sterke og varme, får smake hans kjærlighet til dem. De vil si det stille og varmt: «Herre, du vet at jeg har deg kjær.»

Og det er modnere kristne som nylig har hatt en eller annen tydeligere erfaring av Kristi kjærlighet. De har for eksempel vært i mørke, men er blitt utfridd, trøstet og styrket ved nåden igjen. Grepet av den inderligste kjærlighet sier de nå: «Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær.»

Men det finnes andre kristne – kristne som akkurat nå er i mørke, som Herren skjuler sitt ansikt for, og som ser hjertets dype fordervelse, likegyldigheten, sløvheten, verdsligheten, ja, den rene ondskapen der inne. De har vanskelig for å finne noen kjærlighet til Jesus i hjertet.

Har de noe større åndelig innsikt, så vet de at *kjærlighet* og *følelser* ikke er ett og det samme, og at kjærligheten kan være like trofast og varm selv når følelsene svikter. Det er som i et ekteskap – et bilde Skriften ofte bruker. Selv i det lykkeligste ekteskap kan kjærligheten i hverdagen ofte være mer skjult og vise seg

lite. Men truer for eksempel en plutselig sykdom livet til den ene av ektefellene, da blir kjærligheten åpenbar. Da mister alt sin verdi mot det ene: at den syke må bli frisk igjen.

Slik er det også med vår kjærlighet til Frelseren. Frykter vi for å ha mistet ham, kan ingenting i verden erstatte ham for oss. Det er ham selv og hans vennskap vi ikke kan være foruten.

Er vi klar over dette, kan vi også, tross alt, svare når Herren spør oss: Ja, hvis det er kjærlighet at jeg ikke kan være foruten *deg*, at jeg hungrer og tørster etter deg og ditt vennskap, så elsker jeg deg, Herre, det vet du. Men ikke så varmt som jeg gjerne ville. Det er nettopp min største sorg at følelsene mine liksom er sterkere og varmere for andre ting enn for deg.

De derimot som ikke forstår dette, men bare dømmer etter følelsene sine, blir helt forferdet når de står ansikt til ansikt med spørsmålet: *Elsker du meg*? Det eneste svaret de kan gi, er dette: Herre, du vet at jeg *ikke* elsker deg. Du kjenner min forferdelige likegyldighet, hardhet og kulde.

Slik ville mang en trofast og oppriktig kristen svare. La oss derfor et øyeblikk tale litt med en slik.

Hva skal så en kristen gjøre som virkelig ikke føler annet enn sin store likegyldighet og kulde? Eller en som aldri virkelig har elsket Jesus, men bare har vært *lunken* – eller helt *kald* i strevet sitt for å oppfylle loven – og som nå våkner opp med forferdelse og ser det? Hva skal han gjøre?

Den evige kjærlighet være priset og takket! På dette spørsmålet har Jesus selv gitt svar. Ved to forskjellige anledninger har han vendt seg til mennesker som dem vi taler om her. Om den ene sier han at han har *forlatt sin første kjærlighet*, og om den andre at han er *lunken* – verken kald eller varm. Det var altså egentlig mennesker som ikke bar noen som helst bekymring for seg selv. Den ene sier tvert imot: «Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød.»

Derfor retter han også de alvorligste trusler mot dem til å begynne med. I Efesus vil han *flytte lysestaken bort fra sitt sted*, og i Laodikea vil han *spy den lunkne ut av sin munn*. Derimot har vi i hele Bibelen ikke ett eneste eksempel på at Jesus har møtt med trusler og strenghet en som dømte seg selv og var nær ved å fortvile over sin stilling.

Men se hvor underfullt! Det skulle få oss til å juble av fryd eller gråte av glede om vi virkelig så det: Knapt har han truet med å spy den lunkne i Laodikea ut av sin munn, før han legger til dette underfullt milde ordet: «*Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg. Derfor, ta det alvorlig og omvend deg!*» (Åp 3,19).

Å, min Herre og Gud! Var det dette du ville med din strenghet? Var det fordi du *elsket* ham, en «lunken», uverdig disippel? Å, da kan en virkelig begynne å elske deg! Da forstår jeg hva som ligger bak når du også i dag skremmer våre hjerter: Du *elsker* – «alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg». Det er vår frelse du vil, og ikke vår død.

Samler vi nå det Jesu ord lærer oss, så ser vi *for det første*: Det går ikke an å *bli* i denne lunkne tilstanden, der en er fornøyd med seg selv og derfor ikke trenger å ligge ved Jesu føtter i anger og bot og takknemlig glede. Vi må leve i den erfaringen av synd og av nåde som smelter hjertet vårt.

For det andre: Våkner vi opp og ser med forferdelse den stillingen vi er i, trenger vi ikke å fortvile og vende oss bort fra Gud. Det er av kjærlighet han slår, det er vår frelse han vil.

Spør vi så: Hvordan skal et *lunkent* – eller *kaldt* – hjerte bli annerledes? Hvordan skal det få noen kjærlighet til Jesus? Da lyder svaret her *for det tredje*: «Så råder jeg deg at du kjøper av meg: Gull, lutret i ild, for at du kan bli rik, og hvite klær, for at du kan være kledd i dem» (Åp 3,18).

«*Kjøper av meg*», sier Herren. Og hva det vil si å *kjøpe* her, ser vi av Jes 55,1: «*Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk!*»

Å kjøpe for ingenting på denne måten er jo *troens* sak. Og det er den eneste måten du kan få kjærlighet til Jesus på. Gi deg aldri til å tvinge hjertet ditt for å få det til å elske. La alt annet kunne tvinges med menneskekrefter og styres med lover og bud – hjertets kjærlighet tvinger en ikke fram. Det hjertet elsker, det elsker det, og det det ikke elsker, lar det seg aldri tvinge til å elske.

Skal jeg få kjærlighet til Jesus, må jeg lære ham så godt å kjenne at jeg blir vunnet for ham. Da kan det bli slik at jeg rett og slett ikke kan la være å elske ham.

Vi vet at det ofte er like vanskelig å bli kvitt en kjærlighet man ikke liker, som å få den kjærligheten en gjerne vil eie. Nå vel – kjærligheten til Jesus vil det aldri bli tale om å ta avstand fra. Den er dessverre alltid for svak. Men vi nevner dette for å vise hvordan kjærlighet blir til. Noen eller noe må vinne hjertet vårt. Kjærlighet til Jesus får vi bare ved først å ta imot *hans* kjærlighet. Den som mye er tilgitt, elsker mye.

En gammel forkynner fikk en gang besøk av en mann som var nær ved å fortvile fordi han ikke elsket Jesus. På Jesu spørsmål *Elsker du meg*? kunne han ikke gi noe annet svar, sa han, enn dette: Du vet at jeg ikke elsker deg.

Den gamle sjelesørgeren svarte: «Da vet jeg ikke noe bedre råd enn at du straks snur spørsmålet og spør Frelseren: Elsker *du meg*? Det er jo ikke *din* kjærlighet til Jesus, men *hans* kjærlighet til deg som kan hjelpe her. I dette er kjærligheten, sier Johannes, *ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder.*» Det varte ikke lenge før den nedtrykte mannen brøt ut med gledestårer: Nå kan også jeg si: Herre, du vet at jeg har deg kjær.

Når alt jeg eier i Jesus – syndenes forlatelse, barnerett og arverett, Guds nåde og velbehag og mer til – blir klart for meg ved Åndens lys, så kan jeg ikke annet: Jeg må elske ham igjen. Om følelsene skifter, kan jeg likevel ikke leve uten min Frelser, og det er ingenting jeg etter Ånden elsker høyere enn hans hellige vilje og bud.

Og se – nå er jeg skikket til å gjøre gjerninger som er gode i Guds øyne. Nå følger tillegget helt naturlig: «*Fø mine lam!*» Det vil si: Tjen meg på det stedet og i den stillingen du ble kalt til!

Den store *overhyrden*, som vokter sin hjord slik det er rett, bærer lammene i sin favn og leder de får som har lam, er Jesus selv. Men nå sier han til Peter:

«Elsker du meg? Så *fø mine lam!* Elsker du meg? Så *vokt mine får!*» Og like etter: «*Følg meg!*»

Det er Herren som ber sin ringe disippel om en tjeneste. Slik han selv er hyrde, skal Peter være hyrde, være hans medarbeider og tjener. Og den samme nåden får alle hans venner del i. I kall og stand er det forskjell, men alle er vi kalt til å være Kristi etterfølgere og Kristi tjenere – til å tjene andre slik *han* har tjent oss. Til alle som elsker ham, sier han: *Følg meg!*

Når Jesus sier: «*Jeg er kommet for at de skal ha liv og ha overflod*», og stiller alt sitt til rådighet for oss, så vil han også at vi med den samme kjærligheten skal si til vår neste: For min Herres skyld, han som har gjort og daglig gjør meg så mye godt, vil jeg nå gjerne få tjene deg. Ta det som er mitt, slik jeg har fått det som var hans. Jeg vil ikke lenger leve for meg selv eller kalle noe av det jeg har, for *mitt*. Med alt jeg er og har, vil jeg stille meg til rådighet, ikke bare for deg, men for alle mennesker.

Det er å være *en Kristi etterfølger*. Og det er jo dette som er den egentlige meningen med livet vårt, om vi er *kristne*.

Men akk! Når en tenker på hvor smått det i virkeligheten står til med dette – å *vite* det er jo ikke nok, det må *øves* daglig – og når en vet hvor mange og store hindringer som da vil tårne seg opp, så vet en knapt om det er umaken verdt å si et ord mer om saken.

Hvem tror vel for alvor at Kristus virkelig har glede av de fattige gjerningene vi kan gjøre? Jo, noen tror det: de stakkars forblindede sjelene som lever i den falske troen at gjerningene er så mye verd for Gud at han rett og slett skulle elske dem for gjerningenes skyld.

Men får en riktig se hvor usle de gode gjerningene vi gjør, egentlig er – så usle at vi må ha tilgivelse selv for de beste av dem – og at gjerningene bare har verdi for Gud fordi de er gjort på hans befaling og han på forhånd har velbehag i oss for sin Sønns skyld, da henger vi oss bare så altfor lett opp i hva tjenesten eller gjerningen er verd i seg selv. Og er den bare ringe, har vi vanskelig for å tro at det vi har gjort, er noe Gud setter pris på.

Egentlig er det den ulykksalige vantroen som er skyld i det hele. Selv den sløveste kristne – kunne han bare virkelig tro, *for det første* at Gud har velbehag i ham, og *dernest* at Kristus ber ham om en tjeneste – så skulle han vel, om det trengtes, løpe til verdens ende for å få gjort sitt oppdrag så godt som mulig.

Tusenvis av katolikker har dratt på korstog eller pint kroppen sin, bare fordi de mente at de dermed gjorde en gjerning som behaget Gud. «Vi har av hele vårt hjerte pisket oss selv med ris så blodet fløt», sier Luther. Ja, selv den blindeste hedning kan påføre seg selv de utroligste pinsler i den tro at han behager Gud med det.

Bare troen er falsk, så Djevelen støtter den, da er den sterk. Men når sannhetens lys har jaget mørket på flukt, setter Djevelen inn hele sin makt mot troen. Da ser en bare mennesker og møbler i stua, men ingen Gud, og på marken bare fe, steiner og trær, men ingen Gud. Det er denne hedningen i hjertet som hindrer de troende i å gjøre det gode med den iver og lyst som ellers ville ha preget dem.

For så mye elsker de jo Frelseren sin at om de for alvor trodde at det var *ham* de tjente, ville de med glede gå lange veier for å få anledning til det. Kom han selv i synlig skikkelse til huset deres og ba om mat eller klær, ville de visselig ikke spare på noe, men ta fram det beste de hadde. Men sender han i sitt sted et fattig menneske som trenger klær, mat eller penger, så betenker de seg ofte både lenge og vel.

Om vi i et slikt tilfelle virkelig regnet med at Jesus stod ved vår side, så på oss og sa: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, *det gjorde dere mot meg*», med hvilken glede skulle vi da ikke gi eller låne, alt etter hva som trengtes! Men fordi det ikke er noe som helst vi virkelig tror, har vi heller ingen lyst eller trang til å gjøre det gode.

Av dette skulle enhver kunne se at en ikke trenger å være en sann kristen for å gjøre mange og store gjerninger. En katolikk og en hedning kan det samme. Vi skal altså ikke la oss føre bak lyset av alt det de gjerningsrettferdige snakker om gjerninger, men enda en gang tenke etter om vi *elsker Jesus*, elsker ham selv personlig – med *brudens* kjærlighet, ikke med *skjøgens*.

For det andre skulle enhver forstå at vi ikke, som Paulus sier, «opphever loven ved troen» (Rom 3,31), men at det nettopp er troen som er den mest virksomme kraft når det gjelder gjerningene.

Skulle likevel noen som gjerne hører evangeliet, ikke ha fått ny lyst og kraft til å gjøre det gode, da må han jo forstå av dette at troen hans er død. Det er ikke så mye virkelig liv i hans tro på Kristus som i mang en hednings tro på gudene sine.

En levende tro kan umulig være uten gjerninger. Derfor må de som gjerne hører, men ikke får lyst og kraft av det til å gjøre det gode, enten være falske disipler eller søvnige kristne.

Falske disipler vil det alltid finnes blant de troende, slik som Judas blant de tolv og Ananias og Saffira i den første kristne menigheten. Og sløvhet og åndelig latskap kan for en tid få makten over en ellers levende kristen. «Da det dro ut før brudgommen kom, slumret de alle inn og sov», sier Jesus om brudepikene, de kloke så vel som de uforstandige. «Derfor minner jeg deg om at du igjen opptenner den Guds nådegave som er i deg ved min håndspåleggelse», skriver Paulus til Timoteus.

Det er viktig å merke seg forskjellen mellom disse to gruppene – forskjellen mellom en Judas og en Peter, som begge falt. Ellers kan man lett gripe saken helt galt an når man vil prøve å hjelpe dem.

Gjelder det en falsk disippel, en som aldri for alvor har gått inn i oppgjøret med Gud og tatt imot nåde i Kristus, eller som har gjort det en gang, men er sovnet inn igjen, da hjelper det ikke med formaning og et mer ulastelig liv i det ytre. Her trengs en virkelig oppvekkelse fra de døde. Han må lære å kjenne fordervelsen i sitt indre, komme til kort med alle forsøk på å forbedre seg og ta imot ufortjent nåde i Kristus.

Men for naturen er dette en svært ubehagelig omvei. Det ville være langt mer bekvemt å la seg formane alvorlig og så begynne å rette litt her og litt der, passe bedre på seg selv og legge større iver for dagen i å gjøre det gode. Når dette

har lyktes, vil både du selv og mange andre mene at det har skjedd en lykkelig forandring.

Men Herren kjenner et menneskes dypeste hemmelighet. Han vet at dine gjerninger, som er så fortreffelige sammenlignet med før, ikke er annet enn et prektig likklede over et dødt legeme. Han vet at du ikke er født på ny. Han vet at du ikke elsker ham. Du er bare blitt en gjerningshelgen i stedet for en åpenbar synder. For mennesker er sykdommen skjult, men ikke for Gud.

Vi gjentar det – om det var mulig, med en røst som kunne få fjell til å skjelve: Din stilling er bare blitt verre ved den forandringen til det bedre som har skjedd. Den var jo ikke en frukt av gjenfødelsens nåde. Det som drev deg, var lovisk eller menneskelig, og nå er denne forandringen den sterkeste støtten for den falske tryggheten du lever i.

En lignelse kan belyse den falske stillingen du står i, og hvor ulykkelig den ender.

I en velstående familie meldte det seg en frier til datteren i huset, og han fikk hennes ja. Hun elsket ham oppriktig, men med *hans* kjærlighet til henne stod det ikke til slik det skulle. En av vennene hans merket dette og talte inntrengende med ham om det. Men det førte bare til at han med dobbel iver prøvde å vise kjærligheten sin til piken med små tjenester, gaver og kjærlige ord. Like før bryllupet ble det virkelige forholdet plutselig avslørt. Det var ikke den unge piken selv han hadde elsket, men rikdommen familien satt med.

Hva ble så følgen av dette?

Jo, alle gavene den vordende bruden hadde fått av ham, og som før hadde vært henne så dyrebare fordi hun hadde sett et bevis på kjærlighet i dem, vemmet hun seg nå så sterkt ved at hun sendte ham alt sammen tilbake. Hele familien tok på det skarpeste avstand fra ham. Hjemmet var stengt for ham for alltid.

Det samme vil skje med deg, du som ikke bryr deg om hvorvidt din fromhet, din forbedring og dine gjerninger springer ut av kjærligheten til Kristus og troens glede i ham, eller bare er en frukt av formaninger, advarsler og tukt. Som vi så av lignelsen, betyr det uendelig mye selv for mennesker om det ligger kjærlighet bak en gjerning eller ikke. Hvor mye mer da for *ham* som ikke ser på det ytre, men på hjertet!

Den samme gjerningen som er så dyrebar når det ligger kjærlighet bak, mister sin verdi, ja, blir motbydelig når kjærligheten mangler. Når selv de minste gjerninger som er gjort i kjærlighet, får verdi *for kjærlighetens skyld*, kan de største gjerninger være en vederstyggelighet når de ikke springer ut av kjærlighet. Dette gjennomskuer Herren. Og det er for Herrens domstol vi en dag skal stå.

Men som før sagt: Kjærligheten lar seg ikke tvinge fram av menneskemakt. Den fødes i hjertet når et menneske, fordømt og knust over sin synd, tar imot nåde og blir så overveldet av *Kristi kjærlighet* at det ikke kan annet enn elske ham igjen. Derfor må du vokte deg vel for enhver annen vei. Også du har jo en udødelig sjel. Også du skal jo en dag stå for Kristi domstol og dømmes av ham.

Er det derimot bare en mer tilfeldig sløvhet som er årsaken til at det svikter i ditt kristenliv i praksis, da er påminnelser, tukt og formaning helt på sin plass. Peter skriver at han vil «vekke deres rene sinn ved min påminnelse». Får en slik søvnig kristen bare gnidd søvnen av øynene, blir våken og edru, er alt i orden igjen. Gud bevare ham fra å begynne på en ny omvendelse!

For det er nettopp når mennesker våkner opp av en slik mer tilfeldig sløvhet, at Satan står på vakt for å vekke mistanke hos dem til evangeliet og til deres enfoldige tro på ordet. Når slikt kunne skje, og når de ennå er så ufullkomne, hva er da egentlig evangeliet verd? spør han. Og nå lover fienden dem en helt ny og langt mer varig kraft, bare de vil ta veien til byen ved Sinai-fjellet, den som Kristen i Pilegrimsvandringen ble vist til.

Nå skal man altså ikke gå rett til Frelseren, men først se til å skaffe seg en ny drakt av egne fortjenester. Lykkes de så med dette og blir fornøyd med sin kristendom og helliggjørelse, da er den siste villfarelsen blitt verre enn den første. For får man en fromhet man selv er fornøyd med, betyr det døden.

Heller skal du ligge ned i støv og tigge
nåde i hans blod,
enn som selvrettferdig, hellig, sterk og verdig
ha din trøst og mot.

Heller syndbelastet, under dommen kastet,
enn en fariseer!
Toller og skjøge før enn han kan søke
Jesu nåde her.

Når Jesus sier til Peter: *Elsker du meg? – så fø mine lam!* er det med andre ord som om han vil si: Elsker du meg, så røkt med troskap og flid den gjerningen jeg har gitt deg å gjøre. Vi må huske at Peter allerede var kalt til denne hyrdegjerningen. Med Jesu ord her blir han egentlig bare minnet om det. Dette gir ordene en videre betydning: De er sagt til oss alle, hver i vårt kall og vår stand. Alle har vi jo et eller annet som Herren har kalt oss til å ta oss av.

Men først vil vi ta ordene *Fø mine lam!* som sagt i første rekke til Peter og dermed til *sjelesørgere* i alminnelighet.

Når Jesus tre ganger sier: *Elsker du meg – så fø mine lam!* viser det hvor ømt han bar fårene og lammene sine på hjertet. Elsker du meg, vil han si, så betror jeg deg det dyreste og beste jeg har: mine får og mine lam. Den beste måten du kan vise meg kjærlighet på, er at du ømt tar deg av dem og røkter dem for meg.

Og elsker du meg, vil han videre si – slik Augustin forklarer det –, så la det ikke være *deg selv*, men *fårene* du først og fremst har omsorg for. Vokt dem som *mine*, ikke som dine egne. Søk *min* ære, ikke din egen. La *meg* være herre, ikke deg selv. Søk *min* vinning, ikke din egen.

Det er *lammene* Jesus nevner først. Ja, egentlig bruker han et ord som betyr de *små* lammene, de minste i flokken. Her får vi igjen et glimt av hans ømme hjertelag og helt guddommelige kjærlighet, den som ikke vet av noe menneskelig fortrinn, men akter den minste like høyt som den største og mektigste. Jesus vil minne sine underhyrder om ikke å forsømme selv det ringeste menneske-

barn. Med en kjærlighet som aldri svikter, skal de holde øye med alt som har en udødelig sjel, en sjel som enten skal frelses for evig eller gå evig fortapt.

Så stor en lykke – eller ulykke – har et menneske makt til å bli årsak til! Måtte Herren da hjelpe hver den som har fått dette høye og ansvarsfulle kallet betrodd.

Her ser vi bort fra dem som frekt har gått inn i et slikt kall bare for levebrødets skyld, mennesker som selv er uomvendte og ikke har den minste kjærlighet til Jesus og hans dyrekjøpte får. På dem passer Esekiels rystende beskrivelse i kapittel 34 bare altfor godt: «Dere eter fettet, og dere kler dere med ullen. Det fete slakter dere, hjorden røkter dere ikke» (Esek 34,3).

Så forferdelig er frekkheten de driver ap med dette Kristi bud med, at hver den som ser og forstår det, med gysning må tenke på Jesu ord: «Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født.»

Det er til en virkelig tro sjelesørger Jesus taler her i vår tekst. Måtte da enhver slik sjelesørger ta sin herres ord ordentlig til hjerte: *Elsker du meg – så fø mine lam!* Og måtte de troende alltid stå rede, med inderlig kjærlighet og trofast forbønn, til å støtte og hjelpe en tro sjelesørger i hans ansvarsfulle og ofte krevende kall.

«Menneskesønn!» sier Herren til Esekiel. «Til vekter har jeg satt deg for Israels hus. Når du hører et ord av min munn, skal du advare dem fra meg. Når jeg sier til den ugudelige: Du skal visselig dø! – og du ikke advarer ham, ikke taler og advarer den ugudelige for hans ugudelige ferd for å holde ham i live, da skal han, den ugudelige, dø for sin misgjernings skyld, men hans blod vil jeg kreve av din hånd. Men når du har advart den ugudelige, og han ikke omvender seg fra sin ugudelighet og fra sin ugudelige ferd, da skal han dø for sin misgjernings skyld, men du har reddet din sjel» (Esek 3,17–19). Det er etter denne regelen Herren dømmer sine vektere.

Dessuten har en sjelesørger slett ikke gjort sin plikt ved å forkynne Guds ord til de fastsatte tidene. Ser han på sin herres nidkjærhet og på hva sjelene trenger, må han, som Paulus sier, være rede «i tide og utide», overbevise, irettesette, formane og så videre. Alt som tenkes kan, må han gjøre for at sjeler skal bli frelst. Bortkomne får og lam finnes det nok av, på gater og veier, i hjemmene og på arbeidsplassene.

Takket være den særlige makten et personlig vitnesbyrd har, kan han utrette mer på tomannshånd enn ellers ved forkynnelsen. Et eneste ord sagt til et menneske personlig gjør som regel langt dypere inntrykk enn selv den lengste og beste preken fra en prekestol. Ofte blir det husket livet igjennom og dukker opp i tankene natt og dag.

Når man tenker på dette, må man undre seg på om en virkelig våken sjelesørger noen gang har så mye som en rolig time, og enda mindre en hel dag der han skulle «leve for seg selv» og bare holde på med alminnelig verdslig samtale, verdslig lesning eller annen verdslig beskjeftigelse.

Det er *de* forkynnerne som bruker all sin tid på arbeidet for sjelers frelse, som har forstått kallet til tjenesten rett. Bestandig holder de på med åndelig arbeid, bortsett fra den tiden de trenger for å samle krefter til nytt arbeid. Det var med

tanke på dette Jesus sa til disiplene: «Kom med til et øde sted hvor vi kan være for oss selv, og hvil dere litt! For det var mange som kom og gikk, så de ikke engang fikk tid til å spise» (Mark 6,31).

Så store krav stilles til dem som har dette kallet, fordi kallet har så uhyre stor betydning. Det gjelder å frelse sjeler fra den evige fortapelsen, å bli redskap til udødelige sjelers evige frelse (Jak 5,20).

Luther sier: «Dette er en from sjelesørgers kall og dyder: Han bygger og utvider Guds rike, fyller himmelen, plyndrer helvete, røver bytte fra djevelen, hindrer synd, underviser verden, trøster enhver, høy eller lav, holder oppe enighet og fred, oppdrar ungdommen med omhu og planter all slags dyd blant folk. Kort sagt: Han skaper en ny verden og bygger, ikke et forgjengelig hus, men et evig herlig paradis der Gud selv bor. Derfor kan et fjell av gull eller sølv i et land ikke veie opp den skatten en tro sjelesørger er.»

Den som med våkent sinn tenker over hvor herlig, betydningsfullt og alvorlig et slikt kall er, vil ikke få mange ledige stunder i livet sitt. Det er heller ikke underlig om han, bøyd under byrden av det ansvaret et så stort kall legger på ham, fra tid til annen klager i angst: «Min sjel er lei av livet! … Jeg vil tale i min sjels bitre smerte. Jeg vil si til Gud: Fordøm meg ikke!»

Men på den andre siden må ingen glemme hva Paulus sier i denne sammenhengen: «Av husholdere blir det ellers krevd at de må vise seg tro» (1 Kor 4,2). Det vil si at de står i et slikt forhold av tro og kjærlighet til Herren Jesus at det er *ham* de ser hen til, og *hans bifall* de søker. Alt de gjør, blir gjort i forståelse med ham og blir slik «gjort i Jesu navn». Da skal *Kristi ord og eksempel* være den loven som alt i livet deres må rette seg etter.

Veien de går, er den samme som deres herre har gått før dem. Men da er også merkene som viser veien, de samme. De har form av et *kors*: motstand og hat fra verden, fristelser og brennende piler fra Satan. Men også glede over sjeler som blir vunnet for Gud.

Også om dette har Luther talt. Han sier blant annet: «Vantro forkynnere har den lykken at man finner seg i og bærer over med all deres dårskap. Selv om man godt forstår at de grovt driver ap med Herren, holder man dem det likevel til gode. Men røkter en forkynner sitt kall med troskap – ikke bare dømmer og refser verdens ondskap, men også tar opp kampen mot fariseerne slik Jesus og Paulus gjorde – da kan han ikke regne med den minste overbærenhet. Da lurer man på alt han sier og alt han gjør. Og finner man bare den minste flis, eller bare noe som ligner, gjør man straks en bjelke av det. Alt blir bedømt og fordømt uten skånsel.

«Derfor er det et svært ubehagelig yrke å preke. Man holder det aldri ut om man ikke har bare Guds ord og nestens gagn for øye. Forkynneren må arbeide og la andre høste gagnet og æren. Selv får han hån og lidelse som lønn. Her kan man tale om uegennyttig kjærlighet. Dette må Guds Ånd gjøre, kjøtt og blod makter det ikke.»

Kort sagt: En sjelesørger må være *født på ny* og *elske Jesus* for å kunne vokte hans får og lam rett. Bare ved en levende tro på Kristus blir det i hjertet en kilde

med levende vann som veller fram til evig liv. Dette er hemmeligheten bak all sann nidkjærhet, kraft og velsignelse.

Den som har opplevd lykken ved å leve i fellesskap med sin herre og frelser, får hjertet så «gjennomtrengt av himmelen», som Luther sier, at han ikke kan beholde lykken for seg selv. Den strømmer over i kjærlighetens iver for at flere må lære den samme frelseren å kjenne. I den høyeste hvile, hvilen i Guds nåde og fred, er det en *uro* som gjør at han ikke kan holde seg i ro. Han må stadig lenger ut.

Og der ånden på denne måten er *tro*, blir det ikke lenger spørsmål om hvor mye dette mennesket utretter eller makter. Det er på forhånd en avgjort sak at *vi* ikke makter noe. Alt beror på hva Gud vil gi. Og da er et slikt menneske helt og fullt under Guds nåde, både med sin person og med sitt arbeid for Herren.

Deretter vil vi se hva en ganske alminnelig kristen har å legge seg på hjerte i Jesu ord om å vokte hans lam.

Teksten synes særlig å egne seg til å gjøre den enkelte kristne oppmerksom på hans *kall*. For som før sagt hadde Peter allerede fått kallet til hyrdegjerningen. Han blir bare minnet om det ved denne anledningen.

Dessuten finner vi noe lærerikt i vers 21 og 22 (Joh 21,21–22). Jesus hadde forberedt Peter på hans kommende martyrdød ved å si: «Sannelig, sannelig sier jeg deg: Da du var yngre, bandt du selv opp om deg og gikk dit du ville. Men når du blir gammel, skal du rekke ut dine hender, og en annen skal binde opp om deg og føre deg dit du ikke vil.» Med disse ordene, sier Johannes, siktet Jesus til den døden Peter skulle få. Og deretter føyde Jesus til de betydningsfulle ordene: «Følg meg!»

Men så forteller Johannes videre at Peter snudde seg og så den disippelen som Jesus elsket, følge etter. Han spurte: «Herre, hva da med *ham*?» Jesus svarte: «Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? *Følg du meg!*»

Det vi skal merke oss her, er hvor raskt og med hvilket alvor Jesus river Peter ut av tankene hans om Johannes og skjerper oppmerksomheten hans mot hans eget kall. Han lar ham forstå at hele vekten ligger på *viljen til ham som kaller*.

«*Om jeg vil* –» sier han. Det er det viktigste ordet i Skriften når det gjelder våre gjerninger. Det er *det* som gjør et menneskes gjerning stor, betydningsfull og dyrebar for Gud. Det er *det* som gjør selv den minste og ubetydeligste gjerning, for eksempel å feie et gulv, mer hellig og dyrebar for Gud enn om jeg bygde ham et tempel eller drog ut for å omvende hedninger – dersom det første var meg befalt av Gud, og det siste var noe jeg selv hadde satt meg fore å gjøre.

Herren Gud har et mektig rike på jorden: hele menneskeheten med dens verdslige så vel som dens åndelige styre. I dette riket finnes det mange slags oppgaver. Det trengs mange slags tjenere og mange slags tjenester, og alt er like nødvendig for helhetens beste. Det må være konger og undersåtter, overordnede og underordnede, lærere og elever, foreldre og barn, husbondsfolk og tjenere. Hver har sitt særlige kall, sin særlige oppgave og sine særlige plikter. Men for Gud er alt like dyrebart, fordi denne forskjellen er forordnet og villet av ham. Dessuten er alt like nødvendig.

Dette er det Paulus framstiller under bildet av de forskjellige lemmene på et legeme. «Ikke alle lemmer har samme gjerning», sier han. «Dersom hele legemet var øye, hvor ble det da av hørselen? Hvis det hele var hørsel, hvor ble det da av luktesansen? Men nå satte Gud lemmene, hvert enkelt av dem, på legemet, slik som han ville. … Øyet kan ikke si til hånden: Jeg trenger deg ikke! – eller hodet til føttene: Jeg har ikke bruk for dere! Men tvert imot: De lemmer på legemet som synes å være de svakeste, de er nødvendige. … Slik er vi også ett legeme i Kristus, enda vi er mange. Men hver for oss er vi hverandres lemmer. Alt etter den nåde som er oss gitt, har vi ulike nådegaver. … Det er forskjell på tjenester, men Herren er den samme» (1 Kor 12; Rom 12).

For hver stand og hver stilling har Gud gitt sine særlige forordninger: for ektefolk, barn og foreldre, herrer og tjenere, slik vi ser det for eksempel av «hustavlen» (Kol 3,18–4,1). Og siden hvert menneske nødvendigvis må høre hjemme i en eller annen stand, har også hvert menneske fått sine særlige bud fra Herren. Når han gjør det Gud har forordnet for hans stand, kan han derfor være like viss på at han har gjort Gud en tjeneste, som om Herren selv hadde besøkt ham og bedt ham om det.

For hvem ville ikke være lykkelig over å få anledning til å gjøre Herren en tjeneste! «Hvis Gud besøkte deg med englene sine», sier Luther, «og bad deg om noe så ringe som å feie ett gulv, ville du ikke vite hvordan du skulle bære deg at av bare glede. Var da denne gjerningen så stor og betydningsfull? Nei, ikke for gjerningens egen skyld, men bare fordi den ble gjort på Guds befaling.»

Hvis for eksempel en ung tjenestepike, som synes hun ikke har noen anledning til å gjøre noe godt, var klar over dette, kunne hun alltid ha en indre glede ved å tenke på at hun gjør idel gode gjerninger med alt sitt husarbeid. Arbeidet og stillingen hennes er jo forordnet av Gud like fullt som for eksempel en misjonærs.

Hvis du derimot forsømmer å gjøre det Gud har forordnet for din stand, og i stedet utretter noe som er stort i seg selv, er det likevel uten verdi for Gud. Og at du forsømmer det som var befalt deg, er synd.

At vi har lett for å se på gjerningenes verdi i seg selv, viser seg også i at vi som regel regner en gjerning for hellig og betydningsfull i samme grad som den er vanskelig og tung. Å lide for sin tro skulle for eksempel være særlig fortjenstfullt, og derfor skulle ingen være så hellig som en martyr. Men hva skal vi da tro når nettopp «den disippelen som Jesus elsket», ikke ble martyr, men døde en naturlig død?

At Peter ble martyr, men ikke Johannes, enda evangeliet nådde lenger ut ved ham, at Jan Hus ble brent, men Luther gikk fri, enda han gjorde langt større skade på pavedømmet – alt dette beror ganske enkelt på Guds særlige kall og beslutning. Det ene er ikke bedre enn det andre for Gud.

Om et menneske er strengere eller friere i hvordan det bruker livets goder, gjør heller ingen forskjell for Gud, så sant det er den samme Kristi kjærlighet som driver.

Et merkelig eksempel på dette har vi i Luk 7,33–34, der Jesus trekker opp forskjellen mellom sin egen og døperen Johannes' måte å leve på. Johannes verken

spiste brød eller drakk vin. Han levde i ødemarken av gresshopper og villhonning og hadde klær av kamelhår. Jesus derimot spiste og drakk som andre mennesker, ja, drakk til og med av «vintreets frukt», og klærne hans skilte seg ikke fra andres. Likevel var de begge de største som har gått på vår jord.

Ved å peke på dette har Jesus villet lære oss ikke å se på hva slags gjerninger det er. Det er Guds befaling og lydigheten mot den som gir dem deres verdi.

De to største av Jesu disipler opptrådte da også svært forskjellig her ved Tiberias-sjøen. Da det går opp for dem at det er Jesus de ser inne på stranden, kaster Peter seg straks i vannet for å komme inn til sin herre så fort som mulig. «Den disippelen som Jesus elsket», er langt mer avventende. Han blir sammen med de andre i båten til garnet med fiskene er dratt i land.

Alt dette skal lære oss ikke å være barn i forstand, så vi ser på verdien av en handling i seg selv. I Guds rike er nettopp en slik uendelig variasjon villet av Gud. Bare én ting gjør en handling ond eller god: om den er forbudt eller påbudt av Gud – eller i det minste om *kjærlighetsbudet* krever eller forbyr den. For alle budenes ånd og mening er uttrykt i dette: «Du skal elske din neste som deg selv.» «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!»

Om du så bare sårer din neste med et blikk, et surt svar eller ved måten du kler deg på, strider det straks mot Guds store kjærlighetsbud og er derfor en stor synd. Derimot kan du gjøre godt mot din neste på utallige måter. Man kan ikke engang si hva du skal gjøre. Det skal din kjærlighet, din kristne innsikt og dømmekraft avgjøre i hvert enkelt tilfelle.

«Gode gjerninger er ikke at man gir almisser og ber», sier Luther. «Det er ikke bestemte ting man kan sette seg fore å gjøre, slik hyklerne gjør. Nei, gode gjerninger er alt du kan tjene din neste med når han trenger det: almisser, arbeid, faste og bønn, gode råd, trøst og belæring, formaning og refselse, mat og klær, lån og husly, tålmodighet og tilgivelse.»

Enhver gjerning er like god og til behag for Gud når den er gjort i kjærlighet, tjener nestens gagn og du ikke forsømmer ditt jordiske kall ved den. Det er der Gud først og fremst vil finne oss tro.

Måtte nå hver enkelt bruke dette på seg selv og sin stand her i livet! Du er for eksempel ektemann eller hustru. Til slike lyder det fra Gud som det første og største bud: *Du skal elske!* (Ef 5,28–33). Det er samtidig hovedvilkåret for all lykke i ekteskapet. Men vær forberedt på at selv om du begynner ekteskapet ditt med den mest glødende kjærlighet, varer det ikke lenge før djevelen begynner å anfekte den.

Du vil snart se så mange mangler og feil hos ektefellen din at fienden vil gjøre samlivet deres til et helvete, hvis du ikke er på vakt, gir akt på hva Gud har forordnet i sitt ord, og roper til ham som alene har makt til å hjelpe. Tenk på at det er nettopp denne svake ektefellen med alle sine feil Gud *har villet* at *du* skal elske og omgås med forståelse, mildhet og takt.

Men hva om jeg fulgte min egen vilje da jeg valgte ektefelle, og forsømte å spørre etter Guds vilje, sier du.

Gud har gitt menneskene en valgfrihet som ofte er blitt dem til tukt og straff når de ikke spurte etter Guds vilje. Men når dere nå en gang *er* forent i ekteskap,

er denne ektefellen likevel gitt deg av Gud. Forskjellen ligger bare i at du i kjødelig egenvilje valgte selv og ikke bad Gud om hjelp til å velge rett. Men Gud har i hvert fall gitt sin tillatelse til det, ellers kunne det umulig ha skjedd. Og han vil tross alt gjøre deg lykkelig, bare du fra nå av vil rette deg etter hans ord.

Det var visselig Guds egentlige vilje at Israel ikke skulle styres av konger. Men da folket i egenrådighet krevde en konge og fikk det de krevde, slapp Gud dem likevel ikke. Han viste dem like mye godhet som før, de kom bare til å lide noe mer (1 Sam 8). Ja, selv under fangenskapet i Babel ville Herren la det gå dem godt, bare de skikket seg vel og la seg på hjerte velferden til det landet de var bortført til (Jer 29).

På samme måte vil Herren under alle omstendigheter gjøre vel mot deg, bare du fra nå av vil rette deg etter hans ord. Hvor mye gladere kan du da ikke være hvis du vet med deg selv at du har bedt Gud om at hans vilje må skje! Da kan du vite sikkert at ektefellen din er nettopp den Gud har bestemt for deg. Hvorfor skulle man ellers be til Gud, om ikke for at han skal styre det som skjer, tross min egen vilje?

Og Jesus sier: «Endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen. Uten deres Far faller ikke én spurv til jorden. Dere er mer verd enn mange spurver.» Skulle han da la noe av avgjørende betydning skje med *deg* uten at han er med også i *det*?

Gud gi deg å erkjenne dette og regne med det. Da har du det sikreste grunnlaget for lykken i ekteskapet ditt. For tror du for alvor at Gud selv har gitt deg den ektefellen du har, og sagt: Ham (eller henne) skal du elske, ham (eller henne) skal du vise mildhet, tålmodighet og troskap livet igjennom – da skal du, om du er en kristen, bli så inderlig glad i ektefellen din. Og da skal du være lykkelig i din kjærlighet.

Å gi akt på det Gud har forordnet, vil videre si at du gjør deg klart hva han krever av *deg*, og ikke bare hva han krever av ektefellen din. For å få vite det må du granske «*hustavlen*».

Og til slutt: Glem ikke å be! Gud alene har de onde maktene i sin sterke hånd. Han skal hjelpe deg.

Har du i tillegg fått det dyrebare og krevende *foreldrekallet*, har du fått betrodd en oppgave som i seg selv er overordentlig viktig: å *vokte hans lam* på Kristi vegne. Alle troende lærere og lærerinner er også regnet med her. Til hver av dere sier Jesus: Elsker du meg? – så *fø mine lam!*

Påta deg å oppdra disse mine minste for meg. De har udødelige sjeler som enten skal frelses for evig eller gå evig fortapt. De har åpne og mottakelige hjerter som suger til seg alt de hører og ser, og mange av inntrykkene de får nå, vil følge dem livet igjennom. Hvor mye nåde og visdom trengs det ikke for å bruke mildhet og tukt og Guds ord med innsikt og skjønn overfor slike små!

Det som gjelder for foreldre, gjelder også i det store og hele for alle som er satt over andre. Gud hjelpe hver og en til å legge seg Herrens ord på hjerte og handle etter det!

Er du barn i huset eller i tjenende stilling, kan det nok ofte være vanskelig alltid å være villig, høflig, lydig og ydmyk mot foreldre og foresatte, slik Guds

ord krever. Men er du et Guds barn og elsker din frelser, bør det jo være din største lyst å gjøre dette.

«*Hedre din far og din mor!*» – det er det første av budene som det er knyttet løfte til. «Dere barn: Vær lydige mot deres foreldre, i Herren! *For dette er rett*», sier Paulus. Og Sirak pålegger barn som hører Herren til, tre ting de aldri må glemme: å hedre far og mor i *gjerning*, i *ord* og med *overbærenhet*. Da skal, sier han, farens velsignelse komme over dem. «For farens velsignelse grunnfester barnas hus, men morens forbannelse river opp grunnvollene» (Sir 3,7ff).

«Dere tjenere», sier Paulus, «vær lydige mot deres jordiske herrer i alle ting, ikke med øyentjeneste for å gjøre mennesker til lags, men av et oppriktig hjerte, i ærefrykt for Herren. Det dere gjør, gjør det av hjertet, *som for Herren og ikke for mennesker*. For dere vet at dere skal få arven til vederlag av Herren. *Tjen Herren Kristus!* For den som gjør urett, skal få igjen for den uretten han gjorde, og det blir ikke gjort forskjell på folk» (Kol 3,22–25).

Og den samme apostelen skriver til Titus: «Tjenere skal du formane til å være lydige mot sine egne herrer i alle ting, og rette seg etter dem uten å si imot. De må ikke stikke noe til seg, men vise all god troskap, så de i alt kan være en pryd for Guds, vår frelsers lære» (Tit 2,9–10).

Når tjenestefolk som bekjenner seg som kristne, også virkelig viser at de er det ved livet de lever, er det mer enn noe annet i stand til å vekke medmenneskene deres og overbevise dem om at evangeliet er sant og omvendelsen nødvendig.

Men hvis de bekjenner seg som kristne med munnen, men i det daglige arbeidet er egenrådige og ulydige og svarer igjen, er det ingenting som gjør deres vantro medmennesker mer forherdet enn dette. Nå mener de med rette at de kan forakte kristendommen og se på den som hykleri. Og kan noe tenkes mer forferdelig enn at et Guds barn skulle bli skyld i at et annet menneske blir forherdet?

Derfor er det så nødvendig å våke og gi nøye akt på seg selv. Måtte heller ingen glemme det Peter gjør oppmerksom på: at den underordnedes plikter er de samme enten hans overordnede er som de skal være, eller ikke. «Dere tjenere: underordne dere under herrene deres og vis dem respekt – ikke bare de gode og rimelige, men også de vrange», sier han. Og grunnen er at det ikke er mennesker, men *Herren* de tjener.

Alt dette lyder så enkelt og likefram, men akk, hvor vanskelig er det ikke å leve etter det! Måtte Gud selv i sin allmakt og nåde hjelpe oss alle!

Kristenlivets hovedsak

«Alt som ikke er av tro, er synd» (Rom 14,23).

Mye kunne nevnes som viktige ting i en kristens liv: kjærlighet, ydmykhet, oppriktighet, gode gjerninger og så videre. Men én ting er hjertet og livet i det nye mennesket, og den er like øm for den minste berøring som øyesteinen: det gode indre forholdet til Gud. Og det har en sann *tro* og en uskadd *samvittighet* som vilkår.

To *ting* hører med til dette:

F*or det første* at en ved evangeliet og Guds nåde i Kristus er blitt satt fri fra lovens trelldomsånd, har fått visshet om at syndene er tilgitt, og nå lever i fortrolig vennskap med Gud i kraft av barnekårets Ånd.

F*or det andre* at en med visshet vet at det livet en lever, og de gjerningene en gjør, er til behag for Gud.

Det jeg feiler i av svakhet, hører med til de syndene jeg hver dag tar med i bønnen «Forlat oss vår skyld», og som jeg tror jeg har en daglig og evig tilgivelse for. Men alt jeg gjør bevisst, med vilje og forsett, må stemme med Guds ord og Guds vilje. Ellers kan det ikke forenes med troen og en god samvittighet.

Bevisstheten om dette er egentlig den troen Paulus taler om i Romerbrevet 14, der han slutter med å si: «Alt som ikke er av tro, er synd.»

Her ser vi hvordan *det første budet* er kilden *til* og vilkåret *for* at alle de andre budene blir oppfylt. *At Gud er hjertets Gud* – at hjertet frykter og elsker Gud over alle ting og setter sin lit til ham – det er hovedsaken i alt sant kristenliv.

Ved siden av den store hovedartikkelen om at vi blir rettferdiggjort ved tro, er læren om hvordan kristenlivet rett skal leves, det viktigste lærestykket i vår kristne tro. Derfor har også djevelen til alle tider satt inn alle krefter for å forvrenge og forfalske nettopp disse to lærestykkene, mer enn på noe annet område.

Vil noen derfor vite med sikkerhet hvordan et rett liv som er Gud til behag, skal være, så må han nøye gi akt på hva Gud selv har sagt oss om det.

Herren vår Gud har sagt oss det tydelig og klart ved å sette dette som det første av alle sine bud: «Jeg er Herren din Gud, som førte deg ut av landet Egypt, av trellehuset. *Du skal ikke ha andre guder enn meg*» (2 Mos 20,2–3).

Dette er det første, det største og det viktigste: at Gud, som har forløst oss fra trelldommen, får være vårt hjertes Gud, og han alene.

Luther har sagt dette om disse versene:

«Til dette (det første) budet hører egentlig både at vi *frykter, elsker, tror på og setter vår lit til Gud.* Den som ikke holder dette budet, har ikke gjort noe som helst av verdi, selv om han holdt alle de andre. På samme måte har heller ikke den som flykter fra det onde og gjør gode gjerninger i mengde, utrettet noe som helst, hvis han ikke lever i troen på Gud. For slik det første budet er alle andre buds mål, regel, rettesnor og kraft, slik er troen som dette budet krever, livet og kraften i all annen gjerning. Derfor er ingen gjerning god hvis den ikke er virket av troen og gjennomsyret av den.

«Men troens kraft ligger i at vi med full visshet vet at vi er til behag for Gud – at Gud er oss nådig når det gjelder det gode vi gjør, og tilgir når det gjelder det onde. For hva er vel en tro verdt som mangler en slik overbevisning?

«De som nekter for at en slik tro er nødvendig i og under hver eneste gjerning, gjør derfor stor skade med sin lære. De mener at troen er underlagt den samme vekslingen som gjerningene: snart er den virksom, snart hviler den. For vi ber ikke hele tiden, leser ikke, besøker ikke de syke og hjelper ikke de svake hele tiden – ja, vi gjør overhodet ikke noe som helst stadig og uten avbrudd. De forstår ikke at troen likevel alltid blir den samme under all vekslingen i gjerningene. Derfor er alle gjerninger som er gjort i troen, like. Der en på forhånd skiller mellom gjerninger, der mangler troen.

«For den som tror, er det det samme om han spiser eller faster, hviler eller arbeider, ber eller er opptatt med å tjene sin neste. Han vet at han i alt dette tjener Gud og er like mye til behag for ham, enten gjerningen er stor eller liten, storslått eller ringe. Han velger seg ikke ut én gjerning og vraker en annen, men gjør, som Samuel sa til Saul, «det som ligger deg for hånden». Men der troen ikke er, har en forferdelig travelt med å velge og vrake, fordi en i sin dårskap tror at en behager Gud *mer* med én gjerning og *mindre* med en annen.

«Ingen behager Gud fordi han gjør godt, men han gjør godt fordi han behager Gud. Slik er bevisstheten om at vi behager Gud, årsaken til de gode gjerningene vi gjør. Det er ikke gjerningene som er årsaken til bevisstheten om at vi behager Gud.

«Derfor skal vi alltid holde fast ved at *det første budet* er som utgangspunktet og forutsetningen for alle andre bud, og at *troen* som det krever, er utgangspunkt og forutsetning for all annen gjerning.» Så langt Luther.

La nå den som for alvor vil stå seg godt med Gud, vandre på hans veier og leve et rett kristenliv, prøve seg selv etter dette budet. Det hykleriet som legges for dagen på dette punktet, er forferdelig. En vil gjerne leve et kristent liv, men bryr seg overhodet ikke om det som er vilkåret *for* og hovedsaken i et slikt liv, nemlig vissheten om Guds nåde og vennskap.

La oss ikke friste Gud! Hva hjelper det deg at du sliter med gudsfrykt og kristendom, når Herren likevel til slutt må forkaste det hele som synd og hykleri? For *alt som ikke er av tro, er synd.*

Men også oppriktige kristne må her være på vakt så de ikke mister barnekårets ånd, som gir dem visshet om at de har Guds vennskap og er til behag for ham – både personlig og når det gjelder det daglige livet de lever. «Bevar ditt hjerte fremfor alt du bevarer, for livet utgår fra det» (Ordsp 4,23).

Denne tillitsfulle vissheten om å ha Guds velbehag er imidlertid en svært øm ting. «Det finnes ingenting,» sier Luther, «verken i himmelen eller på jorden, som er ømmere og tåler mindre enn en øm samvittighet. En sier nok at *øyet* er en svært øm ting, men *samvittigheten* er likevel langt mer følsom og øm.»

Det trenger slett ikke å være store og grove synder som skal til for å rokke ved denne barnlige tilliten til Gud. Ofte var det bare et ubetenksomt ord, en forsømmelse, en forbigående likegyldighet eller lignende som skapte uro i hjertet og vakte tvil om Guds velbehag. Og det merkelige er at denne tvilen oftere kommer av forholdsvis små og ubetydelige ting enn av mer direkte og åpenbar synd.

Det henger vel slik sammen at det er lettere å tro tilgivelse for ting som avgjort er synd, og som en bevisst står i strid mot. Det blir vanskeligere når det gjelder noe en ikke vet med visshet om er synd eller ikke, og som en derfor ikke kjemper så hardt imot. Da kommer en til å frykte for noe som er verre enn alle synder, nemlig *falskhet i ånden*. Og så mye vet en jo: Med all evangeliets tale om nåde gjør nåden likevel ikke en *hykler* salig.

La være at nåden *er* stor, og at den ikke bygger på vår gudsfrykt, ja, ikke engang på vår tro, men på *Kristus* – en vet likevel så godt at det står: «Du har ingen lodd eller del i dette ordet, *for ditt hjerte er ikke rett for Gud*» (Apg 8,21). Dette må fylle enhver våken og ærlig kristen med frykt. For de største og groveste synder vil han kunne tro tilgivelse, men her, sier han, er det tale om noe langt, langt verre, nemlig falskhet i ånden.

Vi understreker det enda en gang: Den egentlige grunnen til at troen og tilliten blir rokket, ligger nettopp i slike ting som det kan være delte meninger om, og som en derfor ikke tar så klar stilling til. En kjemper ikke imot det som mot en synd, men er heller ikke fullt overbevist om at det er uskyldig. Det ligger og gnager som et sandkorn i øyet, og det uroer den ømme samvittigheten så lenge at en trelldomsånd blir den rådende der inne.

Men aldri blir troen rokket så sterkt som når samvittigheten blir anfektet av tvilsspørsmål på det *kirkelige* og *åndelige* området. Det er ting som tilsynelatende betyr så mye at den stillingen vi tar til dem, er det samme som et valg for eller imot Kristus. Djevelen anfekter oss da like hardt hvordan vi enn stiller oss – det er en framgangsmåte han bruker når vi ikke er fullt viss i vårt eget sinn. Da kommer den stakkars ømme samvittigheten for alvor i ilden.

Dermed er vi inne på det emnet vi har tenkt å gå nærmere inn på i det følgende, nemlig *hvor viktig det er å fare forstandig og varsomt fram med ting som andre ser på og bedømmer forskjellig*. Det er viktig for det første å være «fullt viss i sitt eget sinn», og for det andre å ta skyldig hensyn til svakere brødres skrøpelige samvittighet.

Vi går ut fra de første versene i Romerbrevet 14. Dette avsnittet vil også i lys av de særlige forholdene i vår tid vise seg å være «et ord i rette tid» (Ordsp 15,23).

Avsnittet lyder slik:

«*Ta dere av den som er svak i troen uten å gjøre dere til dommere over hans tanker. Den ene har tro til å ete alt, men den som er svak, eter bare grønnsaker. Den som eter, må ikke forakte den som ikke eter. Og den som ikke eter, må ikke dømme den som eter. Gud har jo tatt seg av ham. Hvem er vel du som dømmer en annens tjener? Han*

står eller faller for sin egen herre. Men han skal bli stående, for Herren er mektig til å holde ham oppe. Den ene setter én dag høyere enn en annen dag. Den andre holder alle dager for å være like. Enhver må bare være fullt viss i sitt eget sinn! Den som akter på dagen, gjør det for Herren. Den som eter, gjør det for Herren – han takker jo Gud. Og den som lar være å ete, gjør det for Herren og takker Gud» (Rom 14,1–6).

Mange vil nok mene at dette avsnittet av Guds ord ikke har noe særlig å si oss. Men vi skal snart se at det motsatte er tilfellet.

Før vi går inn på de omstridte spørsmålene og de ulike meningene om dem, skal vi stanse et øyeblikk ved vers 1.

Apostelen antyder her at det blant de troende er noen som er *svake*, og andre som er *sterke* i troen. Den helt naturlige årsaken til dette er at de er ulike i alder som kristne, og at de har hatt ulike vilkår for å tilegne seg åndelig kunnskap. Men en må ikke blande sammen de «svake i troen» med dem som slett ikke er kommet til tro, men søker å bli rettferdiggjort ved sine gjerninger.

Om de svake sier Paulus at de nok holdt den levittiske loven, men at de gjorde det «for Herren», og ikke for å oppnå rettferdighet ved det. I Galaterbrevet derimot taler han til slike som holdt de samme lovbestemmelsene, men gjorde det for å bli rettferdige ved dem. «Kristus vil ikke være til noe gagn for dere,» sier han til *dem*. «Dere er skilt fra Kristus, *dere som vil bli rettferdiggjort ved loven*» (Gal 5,2.4).

De sterke og de svake i troen har det felles at de er oppmerksomme på faren ved denne falske egenrettferdigheten og lengter etter å bli funnet i *Kristus* – i Kristus *alene*. Men samtidig er det mange ulike grader i det lyset de har over evangeliet, og i den virkningen det har hatt på hjertene deres, «i forhold til det mål av tro som Gud har tilmålt hver enkelt» (Rom 12,3).

Det er altså ikke bare forskjellen i åndelig alder og utvikling som spiller inn her, men også det *kallet*, den helt bestemte oppgaven, hver enkelt av dem har fått. Som lemmer på legemet har de fått av Gud nettopp det mål av tro som hvert lem trenger. Paulus sier at Gud «ga noen til apostler, noen til profeter, noen til evangelister, noen til hyrder og lærere» (Ef 4,11). «Er vel alle apostler? Er vel alle profeter? Er vel alle lærere? Gjør vel alle kraftige gjerninger?» (1 Kor 12,29).

Hvert kall krever en helt bestemt nådegave. Derfor har den ene fått særlig lys over én ting, den andre over noe annet. Hvilken forskjell er det ikke på Johannes' og Paulus' brev, enda troen er den samme hos dem begge! Og hvor ulik dem begge er ikke *Jakob*, enda også han har den samme troen!

Enda større er forskjellen når en tenker på enkelte profeter! Og likevel var den frelsende troen i hjertene deres den samme. Drevet av Den Hellige Ånd brakte de alle det budskapet de fikk fra Gud. Denne forskjellen og denne likheten vil alltid være å finne i Guds menighet på jorden.

Men som vi ser av teksten, er det også en gradsforskjell mellom de sterke og de svake når det gjelder selve *troen* og *samvittigheten*. De ser ikke like klart den friheten evangeliet gir. Paulus – og med ham de sterke i troen – hadde forstått at når Kristus var kommet, han som er «lovens endemål», så var loven ikke lenger nødvendig, for den hadde «bare en skygge av de goder som skulle komme» (Rom 10,4; Hebr 10,1).

De svake i troen hadde nok også sin rettferdighet, frelse og sitt liv i Kristus, men de kunne ikke forstå at den loven Gud selv hadde gitt, ikke også burde holdes. Det gamle lovbundne vesenet preget fremdeles samvittigheten deres, og blikket deres var ennå langt fra klart.

Men nå sier Paulus: «Ta dere av den som er svak i troen uten å gjøre dere til dommere over hans tanker.»

Visst er de på en måte uforstandige, disse som er svake i troen. Det er noe sykelig ved kristendommen deres. Men nettopp derfor bør de sterke og mer forstandige ta seg av dem – slik det syke og svake barnet i et hjem får særlig omsorg og pleie.

«Uten å gjøre dere til dommere over hans tanker,» sier apostelen. Hva han sikter til, ser vi av eksemplene han gir i det følgende: Den ene har tro til å ete alt, men den som er svak, eter bare grønnsaker. Den ene setter én dag høyere enn en annen, den andre holder alle dager for å være like.

«Hva er det da han snakker om?» vil kanskje noen straks tenke. «Betydningsløse småting som å spise eller ikke spise, å foretrekke én dag framfor en annen eller holde dem alle for like!»

Men lærer vi de forholdene han sikter til, nærmere å kjenne, vil vi se at det i virkeligheten var et overmåte viktig spørsmål. Hvor vidtrekkende følger det kunne få, lar Paulus oss ane i vers 15, der han sier: «*Du må ikke med din mat føre den i fortapelse som Kristus er død for!*» Og i vers 23, der det heter: «*Den som tviler, er dømt dersom han eter.*»

Saken var at det egentlig gjaldt intet mindre enn enten å *gjøre Guds vilje og lyde hans ord og bud*, eller med fullt overlegg handle imot dem. Det var dette som ga samvittighetens forhold til disse handlingene, som i seg selv var ubetydelige, en slik vekt at liv og salighet hang på det.

Det er på grunn av *det Gud har sagt*, at de mest ubetydelige ting blir så overmåte viktige. Hvor skjebnesvangert ble det ikke i paradiset å spise av frukten på et bestemt tre, bare fordi Gud hadde sagt: «*Det må du ikke ete av!*» (1 Mos 2,17). Hvor viktig er ikke dåpens *vann*, som Jesus sier om: «*Uten at en blir født av vann og Ånd*, kan han ikke komme inn i Guds rike» (Joh 3,5).

Dette er grunnen til at slike ting som Paulus taler om her, kunne få så uoverskuelige følger, ja, bli avgjørende for et menneskes evige skjebne. Det var nemlig ting som Gud hadde gitt forskrifter om i sin lov. Derfor gjaldt det ikke bare de enkelte handlingene, som å spise kjøtt eller holde visse bestemte dager. Det gjaldt loven i sin helhet, den loven der bestemmelsene om dette var gitt.

Når det gjaldt å spise kjøtt, spilte også en annen ting inn. Kjøttet som ble solgt på torget, kom i mange tilfeller fra dyr som var ofret til avgudene. Nå hørte det å spise og drikke uten tvil med til ritualet ved et offer. Derfor meldte straks dette spørsmålet seg hos de svakere kristne: «Når vi spiser av kjøtt som er ofret til avgudene, tar vi da ikke del i dyrkelsen av dem?» Det er dette problemet Paulus tar opp i 1 Kor 8 og 10.

Når Paulus i Rom 14,2 sier: «Den ene har tro til å ete alt, men den som er svak, eter bare grønnsaker», så er meningen denne: Den ene er så opplyst i troen at

han forstår at seremoniloven bare gjaldt for tiden fram til Kristus kom, og at den er opphevet i og med ham.

Den andre finner ikke nok grunnlag i Skriften for et slikt syn, og han har fra barndommen av vært vant til å se på loven som hellig og ukrenkelig. Derfor er han ennå bundet i samvittigheten til forskriftene dens – på samme måte som *vi* er bundet til *moralloven*, de ti bud.

Vi tror at vi har syndenes forlatelse i Kristus, men vi har ikke dermed lov til å forakte Guds bud. Synder vi av svakhet, så har vi en talsmann hos Faderen (1 Joh 2,1). Men å gjøre noe med vitende og vilje som strider mot Guds bud, kan ikke forenes med en god samvittighet. Akkurat slik var det også med disse svake kristne. De var troende, men likevel bundet til loven. Når de leste Guds ord, kunne de ikke få den samme meningen ut av det som de sterke og mer opplyste fikk.

Mange forskjellige forhold er med på å gjøre at ikke alle kristne oppfatter det Skriften sier, på samme måte, og at de derfor ser forskjellig på tingene i visse bestemte spørsmål. Følelsene spiller inn, og det gjør også gammel vane og inngrodde forestillinger. Da Jesus sa til disiplene på forhånd at han skulle overgis til hedningene, lide og dø, legger evangelisten til: «Men de forsto ikke noe av dette, og dette ordet var skjult for dem, og de skjønte ikke det han sa» (Luk 18,34).

Hva var grunnen til det? Jesu ord var jo tydelige nok. Hvorfor kunne de da ikke forstå dem? Bare fordi tankene deres gikk i en helt annen retning. De hadde levd seg inn i den forestillingen at Jesus skulle bli Israels forløser ved stadig å vokse i anseelse og makt. Når han nå talte om lidelse og død, kunne de ikke forstå det på annen måte enn at det måtte ligge noe annet bak ordene hans. Slik kan en forutinntatt mening være skyld i at en ikke forstår Guds ord.

På samme måte var det med de svake i troen som Paulus taler om her. Den loven som de sterke satte seg ut over, hadde vært hellig for dem hele livet. Hvordan skulle de da nå frimodig kunne gå hen og bryte budene i den? Slik ser vi at de troende, enda de hadde «ett hjerte og én sjel» i Kristus (Apg 4,32), likevel kom til forskjellige resultater ut fra Guds ord i et så viktig spørsmål som dette: Er *vi* som tror på Kristus, forpliktet av seremoniloven eller ikke?

Av dette burde vi en gang for alle lære at det også blant troende kristne kan oppstå motstridende meninger, enda hver av dem bygger sin tro på Guds ord. Her har vi årsaken til de mange forskjellige kirkesamfunnene i den evangeliske kristenheten, og til de ulike oppfatningene av visse punkter i den kristne lære som gjør seg gjeldende innenfor dem.

Men – og det skal vi merke oss – det er ett spørsmål der de alle er enige. Det er selve hovedspørsmålet, spørsmålet om *hvordan vi blir frelst*. På dette punktet taler Skriften, Gud være lovet, ikke tvetydig. Alle som søker, finner her ett og det samme: «*De blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus*» (Rom 3,24). Derfor er dette det eneste det er frelse i, det eneste som gjør oss til kristne.

Et annet punkt som er like klart og utvetydig framstilt i Skriften, er dette: Vi *skal frykte og elske Gud over alle ting og lyde hans bud.* Også om dette er alle kristne

enige. Men når det siden i praksis blir spørsmål om enkeltheter, er det at delte meninger oppstår.

«*Enhver må bare være fullt viss i sitt eget sinn*,» sier Paulus. Det vil si: Ingen kristen må gjøre noe som han ikke er fullt ut viss på er rett og til behag for Gud. Og så stor betydning legger apostelen i dette at han sier i vers 23: «Men den som tviler, er dømt dersom han eter, fordi han ikke gjør det i tro. Alt som ikke er av tro, er synd.»

Det betyr tydeligvis mindre om gjerningen i seg selv er riktigere enn det motsatte ville vært, eller ikke. Det går fram av apostelens merkelige ord i vers 6: «Den som akter på dagen, gjør det for Herren. Den som eter, gjør det for Herren – han takker jo Gud. Og den som lar være å ete, gjør det for Herren og takker Gud.»

Vi har altså her med mennesker å gjøre som i alt de gjør, gjør det for Gud, det vil si ut fra en indre overbevisning om at de handler etter Guds vilje. Dette er hovedsaken og burde respekteres av alle. Det er bare godt om du med kjærlighet prøver å veilede dem til et klarere syn. Men vokt deg for å *forakte* eller *fordømme*. Dette er det andre apostelen advarer mot: «*Den som eter, må ikke forakte den som ikke eter. Og den som ikke eter, må ikke dømme den som eter.*»

Det er denne gjensidige forakten og lysten til å dømme som gjør så stor skade når det oppstår ulike meninger blant mennesker på et eller annet punkt. Også for de kristne ligger fristelsen nær til å dømme. Mange har vanskelig for å fatte at den som ikke får samme mening ut av Guds ord som de selv, likevel kan være en like god og oppriktig kristen.

De kristne på Paulus' tid var altså delt i et så viktig spørsmål som dette: Var de fremdeles forpliktet av den levittiske loven, de ytre skikkene i den jødiske gudstjenesten, eller var de løst fra den i Kristus? Spørsmålet ble i den grad et samvittighetsspørsmål for dem at liv og salighet hang på det. Og likevel var gudsforholdet hos begge partene så alvorlig og oppriktig at det de gjorde, det gjorde de *for Herren*.

Dette forstår du ikke. Du spør: «Hvordan er det mulig at de kunne være tro mot ordet og likevel trekke så forskjellige slutninger av det?»

Som nevnt tidligere spiller følelser og forutinntatte meninger sterkt inn. Den som ennå holder den levittiske loven, gjør det for Herren. Han finner i ordet at Gud selv har gitt denne loven, men han finner ikke noe bestemt om at den skulle være opphevet. Og så tenker han: «Kan den samme gjerningen som nettopp var synd, nå være helt uskyldig? Skulle vi nå forakte *det* vi fra barndommen av har sett på som hellig?» Og så holder han loven *for Herren*.

Den som ikke lenger holder lovens bestemmelser, gjør også det for Herren. Han forstår at det alt sammen bare er «en skygge av det som skulle komme» (Kol 2,17), og at «skyggen» ikke lenger har forpliktende kraft nå som selve «legemet» er kommet med Kristus. Da ville det være en stor synd, slutter han, om han ikke ga uttrykk for overbevisningen sin både i ord og handling. Derfor spiser han – og gjør det for Herren.

Vi ser altså her hvordan begge partene var tro mot ordet og likevel kom til forskjellige resultater når det gjaldt å forstå slike spørsmål. Forskjellen kom av hvilke forestillinger som på forhånd sto mest levende for dem.

I lys av dette får mye av det som rører seg i tiden, sin forklaring. Hvor mange ulike meninger oppstår ikke også nå blant de kristne!

Det mest brennende spørsmålet akkurat nå er dette: Skal en bli stående i *kirken*, eller skal en tre ut av den? «Skal vi som kristne,» spør en, «rolig la oss betjene med sakramentene i en kirke der det gjøres gjeldende syn som ikke stemmer med Guds ord – dels gjennom bøker som kirken går god for, dels gjennom forkynnere som ikke selv er født på ny? En kirke der det blant de ledende mennene er flere *herskere* enn *hyrder* (1 Pet 5,3)?»

For noen er dette mer enn nok grunn. «Vi skal tre ut,» sier de. «Nei,» sier andre, «vi skal bli stående.» Og begge parter bygger synet sitt på Guds ord. Nøyaktig det samme som i apostlenes dager.

«Men det *er* en forskjell,» vil noen mene. «Spørsmålene Paulus behandler, er av mindre vesentlig art. *Her* gjelder det selve *læren*.»

Vi håper imidlertid at det nå er blitt klart for enhver som ikke med vilje lukker øynene for det, at det i bunn og grunn gjaldt noe annet og mer enn å spise kjøtt og så videre. Det som skilte, var spørsmålet om *hele lovens forpliktende kraft for de kristne* – altså i virkeligheten et spørsmål om *læren*. Det er lett nok for oss å se på det striden sto om, som noe helt uvesentlig. Men det var det slett ikke på Paulus' tid. Det var et samvittighetsspørsmål av aller største betydning.

Ellers er det merkelig å se at spørsmålet som den gang var omstridt, ikke bare er *like viktig* som spørsmålet om å tre ut av kirken – i virkeligheten er det ett og samme spørsmål det gjelder. I Apg 21,20–26 ser vi at det nettopp var de troendes forhold til den levittiske tempeltjenesten det var tale om – altså et spørsmål om kirkefellesskap med jødene. De eldste i den apostoliske menigheten i Jerusalem, med Jakob i spissen, sier til Paulus: «Du ser, bror, at mange tusen blant jødene er kommet til troen, *og alle er de nidkjære for loven*.»

Her er det altså tale om de troende i Jerusalem. Og de er alle nidkjære for loven. Hvilken lov? Det går fram av uttrykk som disse: omskjære barna – vandre etter skikkene – rense seg i templet og så videre. Det gikk rykter i Jerusalem om at Paulus på reisene sine ikke bare tidde helt om alt som hadde med seremoniloven å gjøre overfor de omvendte hedningene, men også oppfordret jødene som bodde blant hedningene, til å sette seg ut over bestemmelsene i den.

Dette ryktet var imidlertid falskt. Så uklokt brukte Paulus aldri det lyset han hadde framfor de andre. Tvert imot rettet han seg alltid etter forutsetningene til de menneskene han ferdes blant.

Derfor kjempet han ivrig *imot* omskjærelsen overfor galaterne, men omskar selv Timoteus i Lystra «av hensyn til de jødene som bodde i de traktene» (Apg 16,3). «For jødene er jeg blitt som en jøde, for å kunne vinne jøder … For dem som er uten lov, er jeg blitt som om jeg var uten lov, … for å vinne dem som er uten lov,» sier han selv (1 Kor 9,20–21).

Det var dette falske ryktet brødrene i Jerusalem ville avkrefte, da de rådet Paulus til å gjennomføre renselsen og bære fram de offrene som hørte med til den, slik de andre troende der på stedet gjorde.

Her ser vi hele det spørsmålet som Rom 14 egentlig handler om, belyst: at de omvendte og troende jødene holdt de ytre seremoniene i loven og den levittiske gudstjenesten. Noe åndelig fellesskap var det slett ikke mellom dem og de vantro jødene, som ikke bare fornektet Herren, men også, som Jesus sier, hadde gjort «Guds bud ugyldig på grunn av deres egne forskrifter» (Matt 15,6). Når de troende gikk i templet, var det bare en formsak. Med det styrket de verken de vantro jødene i vantroen deres eller sluttet seg selv til deres falske lære.

I Rom besto den kristne menigheten dels av jøder, dels av hedninger. Derfor ble dette spørsmålet så aktuelt nettopp der. Vi har nå sett på de rådene Paulus gir dem. Måtte vi også som kristne handle etter dem! Hovedsaken i hvert enkelt tilfelle er at en bare gjør det en i samvittigheten er overbevist om er til behag for Gud, og slik gjør det *for Herren*. For «alt som ikke er av tro, er synd».

Videre innskjerper apostelen at vi skal være varsomme med de svakes samvittighet. Vi skal ikke vekke tvil i sinnet deres ved å legge fram våre egne meninger eller gjøre oss til dommere over *deres*. Vi skal ikke uten grunn såre *dem* som Gud har tatt seg av. Vi skal se på dem som *Guds barn* og behandle deres skrøpelige samvittighet som om den var hans øyestein, også om de tar feil på et eller annet punkt. De får nok et klarere syn med tiden.

Dette være sagt om troen og samvittigheten når det gjelder tvilsspørsmål der vi bevisst handler ut fra den overbevisningen vi har. Vår samvittighetsfred når det gjelder den synden som henger ved oss, hviler på et helt annet grunnlag. Her gjelder det bare å ha «hjertet renset fra en ond samvittighet» (Hebr 10,22) ved Kristi blod.

Å leve slik i glad bevissthet om Guds velbehag, både når det gjelder våre *personer* og våre *gjerninger* – det er hovedsaken, hjertet og livet i all sann kristendom. «Bevar ditt hjerte fremfor alt du bevarer, for livet utgår fra det.»

Kjærligheten – alle buds lov

«Kjærligheten er lovens oppfyllelse» (Rom 13,10).

Det finnes ikke noe så sikkert å holde seg til som det Gud selv har sagt. «Hvor trygt taler ikke den som bare sier etter det Gud sier for.»

Et av de punktene som ikke bare vår svorne fiende, djevelen, men også vårt eget svikefulle hjerte stadig vil forvrenge og vri på, er spørsmålet om hvilke gjerninger som virkelig kan regnes som gode og til behag for Gud. Hvor trygt er det da å kunne sette det *Gud* har sagt, opp mot menneskenes mange ulike meninger om dette!

Det innerste i kristenlivet er, som vi så i forrige artikkel, *troen* og *samvittigheten* – den salige bevisstheten om å eie Guds nåde og velvilje. Nå skal vi se på den mer praktiske siden av det. Vi skal se hvilken gjerning som er den fremste blant alle gode gjerninger – eller rettere sagt: Vi skal se hva som er alle gjerningers regel og rettesnor, alle buds lov, meningen og ånden i alle ytre bestemmelser.

Dette er ganske enkelt *kjærligheten*. Alt det loven byr, går egentlig ut på dette ene: at vi skal elske – og så gjøre det kjærligheten byr, til glede og gagn for vår neste. Da slår det aldri feil: De gjerningene vi gjør, er virkelig gode.

Da en lovkyndig en gang spurte Jesus: «Hvilket bud er det største i loven?», svarte Jesus: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men et annet er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. På disse to budene hviler hele loven og profetene» (Matt 22,36–40).

Dette siste – at på disse to budene hviler *hele loven og profetene* – betyr ganske enkelt at alt det som læres i loven og profetene, alle de mange ulike pliktene som lovens bud og profetenes forkynnelse legger på oss, i virkeligheten går ut på dette ene: at vi skal elske Gud og vår neste i det omfanget disse to budene krever. Denne kjærligheten er *summen* av «hele loven og profetene». *Gjerningene* kan være av svært ulik art, men *kjærligheten* er den bærende og drivende kraften i dem alle.

Det er det samme som ligger bak når Herren, med tanke på den *nye pakt* han vil opprette med Israel, sier at han vil *skrive sin lov i deres hjerte* (Jer 31,33). Denne loven som er preget inn i hjertet, er *kjærligheten*. Den styrer et menneskes handlinger langt finere og langt mer virkningsfullt enn den gamle paktens mange forskrifter og bud.

De ti bud og Jesu og apostlenes formaninger og forskrifter er bare å regne som en nærmere utfoldelse av selve det store kjærlighetsbudet. Det gir Paulus så klart til kjenne når han sier: «Bli ingen noe skyldig, annet enn det å *elske hverandre*! For den som elsker sin neste, har oppfylt loven. For disse budene: Du skal ikke bryte ekteskapet, du skal ikke slå i hjel, du skal ikke stjele, du skal ikke begjære, og hvilket som helst annet bud, de sammenfattes i dette ordet: *Du skal elske din neste som deg selv.* Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse» (Rom 13,8–10).

Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt – det var lovens innhold og mening. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse. Den som elsker sin neste, har oppfylt loven. I hvert av budene ligger altså dette: Du må ikke gjøre din neste noe ondt; bare det som er nyttig og godt for ham, skal du gjøre mot ham.

I 1 Kor 13 tar Paulus opp det samme emnet. I kapittel 12 har han talt om de forskjellige nådegavene og hvordan de skal brukes, og i det siste verset slutter han med å si: «Men streb etter de beste nådegavene! Og jeg vil vise dere *en enda bedre vei*» (1 Kor 12,31).

Hva var det så for en vei som var bedre enn selv de beste nådegavene?

Jo, hør hva han sier: «Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. Om jeg har profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting. Og om jeg gir alt det jeg eier til mat for de fattige, og om jeg gir mitt legeme til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagner det meg ingenting» (1 Kor 13,1–3).

Den «enda bedre vei» var kjærligheten. Uten den er de ypperste gaver og de mest storslåtte bedrifter å regne som ingenting for Gud. Og hvorfor? Fordi Herren alltid bare spør etter det som er godt og nyttig for nesten. Gjerninger som ikke gagner vår neste, kan vi spare oss for. Dem er han ikke interessert i.

Nå er det jo nettopp kjærlighetens art å virke for nestens vel. «Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt.» Og i denne sammenhengen nevner Paulus en lang rekke av kjærlighetens gode egenskaper, som den hele tiden gjør godt med: «Kjærligheten er tålmodig, er velvillig. Kjærligheten misunner ikke. Kjærligheten skryter ikke, den blåser seg ikke opp. Den gjør ikke noe usømmelig, søker ikke sitt eget, blir ikke bitter, gjemmer ikke på det onde. Den gleder seg ikke over urett, men gleder seg ved sannhet» (1 Kor 13,4–6). Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse og bedre enn de ypperste gaver og de mest imponerende gjerninger.

Apostelen lærer oss her å sette kjærligheten høyere enn for eksempel profetisk gave, høyere enn all innsikt og kunnskap, ja, høyere enn en tro som kunne flytte fjell, og høyere enn å lide døden for sin overbevisning.

Men det er å frykte – og Herren ransaker hjertene – at det er mange som i sitt stille sinn akter kjærligheten lite sammenlignet med slike lysende bedrifter. Likevel mener de at de handler etter Guds vilje og gjør gjerninger som er til behag for ham. De støtter seg til bestemte ord fra hans munn uten å spørre om det de gjør, stemmer med det som er den første og fremste regel for alle gjerninger, nemlig *kjærligheten*.

Med «*hele loven og profetene*» sikter Herren ikke på noe annet enn *kjærligheten*. Alle andre bud bør innordne seg under det ene store budet: «*Du skal elske*» – og de skal tolkes og brukes med tilbørlig hensyn til det.

Hver gjerning som ikke tjener menneskers gagn, er en ond gjerning, selv om den er gjort nøyaktig etter ordlyden i et av Guds bud. Gjør du en slik gjerning, som ikke gagner, men skader, da gjør du en ond gjerning – og det Guds ord du bygger den på, har du enten *misforstått* eller *brukt i utide*. For kjærligheten er alle buds lov, alle gjerningers rettesnor.

Luther har gitt mange talende eksempler på dette. I en preken på 17. søndag etter treenighet sier han:

«Vi slutter derfor at ingen lov, verken menneskelig eller guddommelig, forplikter lenger enn den kan forenes med kjærligheten. Kjærligheten er det prinsippet som enhver lov skal tolkes ut fra. Kommer et bud i strid med kjærligheten, skal det straks settes ut av kraft. Grunnen er at enhver lov bare sikter på dette ene: at kjærligheten skal bli øvd i praksis. Det er som Paulus sier: 'Kjærligheten er lovens oppfyllelse. Bli ingen noe skyldig, annet enn det å *elske hverandre*!' Elsker jeg min neste, så verner og hjelper jeg ham, er nidkjær for hans ære og handler mot ham slik jeg vil at andre skal handle mot meg. – –

«Det er ikke bare menneskers bud som må vike for kjærligheten. Guds bud må gjøre det samme. – Enhver lov skal tolkes etter kjærlighetens og nødvendighetens prinsipp. Det var dette Jesus gjorde da han, som dagens evangelium forteller, helbredet en syk på sabbaten, enda loven hadde gitt svært strenge regler for å holde den hellig (2 Mos 20,10 og 2 Mos 35,2–3).

«Hva gjorde så fariseerne? De holdt seg strengt til lovens bokstav og holdt øye med Jesus for å se om han ville bryte sabbatsbudet. Men Jesus *tolker loven etter dens ånd* og gjør det kjærligheten byr: Han hjelper den syke. I den begrunnelsen han gir for det han gjør, ligger dette: Det er riktignok befalt å holde sabbaten hellig, men kommer en dermed i strid med kjærligheten, må lovens ytre strenghet vike. Et annet sted sier han det slik: 'Sabbaten ble til for menneskets skyld, og ikke mennesket for sabbatens skyld' (Mark 2,27).

«Slik Jesus her stilte seg til sabbaten, bør også vi stille oss til lover i alminnelighet: ikke strekke oss lenger i å holde dem enn det kan forenes med kjærligheten. La oss ta et eksempel fra pavedømmets tid: En mann har avlagt løfte om en lang pilegrimsreise. Og 'det du en gang har sagt, skal du holde', sier loven. Men mannen har kone, barn og tjenestefolk hjemme. Hva skal han da gjøre? Skal han holde løftet sitt, eller skal han bli hjemme og forsørge kone og barn? Døm selv hva som er mest nødvendig og mest i samsvar med kjærligheten. Jeg mener at han gjør best i å bli hjemme og forsørge familien sin.» Så langt Luther.

Lovens bud – både om å holde sabbaten hellig og om å holde det en har lovt – er jo utmerkede og til stor nytte for oss mennesker. Tenk om vi ikke hadde noen hviledag! Eller tenk om sannhet og ordholdenhet var et sjeldent syn blant oss!

Likevel ser vi av eksemplene ovenfor hvordan kjærligheten iblant må sette seg ut over slike bud når mennesker er i nød. Det gjelder for eksempel når et løfte som er gitt i uforstand, bare vil gjøre vondt verre om det blir holdt. I et slikt tilfelle skal kjærligheten være den rettesnoren en handler etter.

Men ofte går det slik Luther bemerker litt lenger ut i prekenen: «Når profetene kommer og vil tolke loven etter kjærlighetens prinsipp og sier: Slik og slik har Herren *ment* det, slik og slik skal dette budet *forstås* – da står de falske profetene straks klare. De holder seg strengt til lovens bokstav og sier: Slik og slik *står det skrevet*, og slik og ikke annerledes skal det forstås. Og hvor mye de sanne profetene enn holdt på sitt, så hjalp det likevel ingenting.»

Ja, dette kan vi oppleve den dag i dag. Og det er alltid et betenkelig tegn, for det vitner om falskhet i ånden. En er mindre opptatt av virkelig å få vite Herrens vilje enn av å pynte på sine egne meninger.

Med dette har vi rørt ved selve hemmeligheten, det som til syvende og sist avgjør om vi skal kunne skjønne hva som er Guds gode, velbehagelige og fullkomne vilje: at vi har et oppriktig hjerte som virkelig ønsker å vite Guds vilje.

Mennesker kan være så nidkjære for Gud og hans ord at de kan stemple en handling som Herren Jesus selv gjorde, som synd – og likevel ha et hjerte som er langt fra å søke klarhet over hva *Guds vilje* går ut på, men bare søker støtte for sin egen vilje og mening.

Et oppriktig hjerte – det er det som kreves for å kunne handle ut fra kjærlighetens prinsipp i alle ting: både for ikke å *misbruke Guds ord* i strid med kjærligheten, slik vi har vist ovenfor, og for ikke å *tolke kjærlighetsbudet feil* i strid med Guds ord. I det siste tilfellet *later* en *som om* det er kjærlighet der det ikke finnes noen kjærlighet, bare for å slippe unna det Gud har sagt.

Det gjør for eksempel den som vil dekke over og tie om sannheten om de ugudeliges ulykkelige stilling, og som da påberoper seg «kjærligheten», som «tror alt» og «håper alt».

«Sannheten tro i kjærlighet», heter det jo (Ef 4,15). «La kjærligheten være uten hykleri! Avsky det onde, hold fast ved det gode», sier Paulus (Rom 12,9). Kjærlighet uten hykleri ser ikke bare på nestens velvære i øyeblikket, men på hans sanne og evige vel.

Skal vi i lydighet la kjærligheten råde i livet vårt og bestemme over alt vi gjør, må den være forent med sannhet og oppriktighet. Hør hvor fint apostelen beskriver den kjærligheten som er lovens oppfyllelse, når han sier: «Budets endemål er *kjærlighet av et rent hjerte* og *en god samvittighet* og *en oppriktig tro*» (1 Tim 1,5).

Hva er «et rent hjerte» i denne sammenhengen?

Det er et *oppriktig hjerte*, som ikke hykler en gudsfrykt det ikke har, men virkelig mener det alvorlig når det ønsker å vite Guds vilje. Men et slikt hjerte finnes bare hos den som har «en god samvittighet» og «en oppriktig tro».

Legg nøye merke til dette. Et slikt hjerte finnes bare hos den som daglig lever i bot og tro, som daglig *søker* syndenes forlatelse ved nådestolen og også virkelig *tror* den. Det finnes hos den som bare ved å bli bestenket med Kristi blod er «renset fra en ond samvittighet» og eier den glade bevisstheten om Guds nåde og velvilje. Bare der blir den rene, inderlige kjærligheten født i hjertet, den som bare spør om dette ene: Hvordan kan jeg best være til behag for min nådige Frelser, han som forlater meg alle mine synder og leger alle mine sår?

Den som slik selv er blitt vederkveget av Kristi kjærlighet og så går ut til mennesker, har den rette kjærligheten – den kjærligheten som ikke «søker sitt eget» og ikke «lever for seg selv». I alt han gjør, kan han si med sannhet: «*Kristi kjærlighet tvinger meg!*» «For om vi var fra oss selv, så var det for Gud, og er vi ved sans og samling, så er det for dere,» sier Paulus. «For Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,13–14).

Dette er «kjærlighet av et rent hjerte og en god samvittighet og en oppriktig tro». Dette er den salvelsen som Johannes skriver «lærer dere om alle ting» (1 Joh 2,27). Nå er loven skrevet i hjertet. Hos en kristen utgjør den det nye, åndelige sinnet, som i enhver situasjon – med langt større sikkerhet enn noen lov kan foreskrive det – oppfatter hva som er Guds gode, velbehagelige og fullkomne vilje.

Der dette sinnet mangler, er all undervisning om dette forgjeves. Det er like fruktesløst å ville føre den som ikke har fått dette nye, åndelige sinnet, til å erkjenne Guds gode, velbehagelige og fullkomne vilje, som det ville være å gjøre en som overhodet ikke har øre for musikk, til en mester i musikk ved å undervise ham.

Alt dette blir enda klarere når vi ser på det særlige forholdet Paulus omtaler i Rom 14.

Spørsmålet som «de sterke» og «de svake» var uenige om, var dette: Er de troende forpliktet av den levittiske loven med dens forskrifter om renselser og offer, om omskjærelse, om mat og drikke, om faste- og festdager og så videre?

Det første Paulus slår fast i denne sammenhengen, er at ingen må handle mot sin samvittighet. «Enhver må bare være fullt viss i sitt eget sinn!» sier han (Rom 14,5). «Den som tviler, er dømt dersom han eter» (Rom 14,23).

Det andre han innskjerper, er at den som har fått øye for sin frihet i disse tingene, likevel ikke har frihet til å bruke den som han vil. Han er *forpliktet av kjærligheten* og må handle slik det best tjener de svake og uforstandige. «Jeg vet og er overbevist i Herren Jesus om at ingenting (av det den levittiske loven forbyr) er urent i seg selv,» sier Paulus. «Men for den som holder noe for urent, for ham er det urent. Og dersom du med din mat volder din bror sorg, da vandrer du ikke i kjærlighet» (Rom 14,14–15).

En kristen skal altså være tjener for alle uforstandige. Selv helt uskyldige ting kan han ikke bruke fritt. De må først prøves for kjærlighetens domstol. Paulus vet og er overbevist om at ingenting er urent i seg selv. Men, sier han, dersom du ved å bruke det volder din bror sorg – det vil si uroer samvittigheten hans eller forleder ham til noe som han ennå ikke er helt overbevist om er uskyldig – «da vandrer du ikke i kjærlighet». Din bror har syndet, sjelen hans er i fare, og skylden er din.

Saken var at når de svake så hvilke friheter de sterkere tok seg, ble de ført inn i en labyrint der de verken kunne komme fram eller tilbake. Ville de følge de sterkes eksempel, sperret samvittigheten veien for dem og sa: Det er synd! Gjorde de det *ikke*, var det like galt. Da ble de engstelige for om de i det hele tatt var kristne. Når de ikke hadde mot til å gjøre som de andre, var vel troen deres ikke oppriktig og sann!

Uansett hvilken vei de vendte seg, kom de i konflikt med samvittigheten. Men å handle mot sin samvittighet – og særlig når det skjer gang på gang – er en synd som undergraver troen fullstendig. I en så farlig og vanskelig stilling kunne opplyste kristne bringe de svake når de ikke tok hensyn til det kjærligheten krever. Så sterkt kunne de uroe de svakes samvittighet ved en så liten ting som å spise kjøtt, bare fordi dette spørsmålet ble berørt av det Gud hadde sagt.

Måtte enhver kristen få øynene opp for hvor skjebnesvangre følger selv ting som faktisk er tillatt, kan få, og hvor viktig det er alltid å gi akt på seg selv, så en ikke kommer til å skade de svake og uforstandige.

Skal jeg da ikke engang få lov til å si fritt hva jeg mener? vil noen spørre. Skal tungen min bindes, enda jeg på ingen måte håner og krenker Gud, men bare legger fram mine synspunkter og forteller om mine betenkeligheter?

Prøv deg selv for Guds ansikt: Hva er hensikten din med det? Søker du råd hos noen i et tungt samvittighetsspørsmål, eller gir du din bror råd om noe du anser som nødvendig for hans sjels frelse, da må du tale. Men er det ikke slik, skal du vokte deg for å plante dine egne samvittighetsskrupler i dine svake brødre og dermed forstyrre sjelefreden deres!

«Tungen er et lite lem, men taler likevel store ord. Se, en liten ild, hvor stor en skog den setter i brann!» (Jak 3,5). Tungen er et skarpt sverd; den gir sår som du aldri siden kan lege.

Skal jeg ikke få lov til å kle meg som jeg vil? sier en annen. Eller skal jeg ikke ha frihet til å ferdes i de kretser og ta del i de fornøyelser jeg vil, når jeg nå er overbevist om at de er uskyldige? Eller har jeg ikke full frihet når det gjelder mat og drikke? Og så videre.

På alle slike spørsmål er svaret bare dette: Jo, du står helt fritt. Vil du ikke la deg binde av noe som helst for de sjelenes skyld som Kristus har kjøpt så dyrt, så vær fri! Har du ikke den kjærligheten, det nye, åndelige sinnet som ser etter hva som best tjener en svak bror, så har du full frihet i alt.

Men *Paulus* sier det slik: «For selv om jeg er fri overfor alle, så har jeg gjort meg til alles trell. – – Derfor, om mat volder min bror anstøt, da vil jeg aldri i evighet ete kjøtt» (1 Kor 9,19 og 1 Kor 8,13).

Dette er kjærlighetens frivillige forsakelse for de svakes og uforstandiges skyld. Ikke noe annet enn Kristi kjærlighet skal tvinge oss her.

Men se også hvor skarpt apostelen uttaler seg, og hvilke forferdelige følger han ser at disse i seg selv ubetydelige og helt uskyldige tingene kan få. «Du må ikke med din mat føre den i fortapelse som Kristus er død for!» sier han (Rom 14,15).

For et uhyggelig perspektiv som åpner seg for oss i disse ordene! *Føre i fortapelse* – føre i fortapelse en sjel *som Kristus er død for*. En sjel som Jesus har ofret sitt blod for – den skulle *du* føre i fortapelse, og det for en så likegyldig tings skyld som «mat»!

Er det ikke på tide at vi våkner og innser hvilke store og forferdelige følger misbruk av små ting kan få? Men her trengs åndens skarpe øye, her trengs kjærlighet til Kristus, som utøste sitt blod, og ømhet for de sjelene han kjøpte så dyrt. Ellers skjuler det seg ennå en Kain i hjertet, som sier: «Er jeg min

brors vokter?» (1 Mos 4,9). Skal min frihet innskrenkes på grunn av andre menneskers uforstand? Det som i seg selv er uskyldig, blir vel ikke straffverdig av hensyn til andre?

Jo, sier Herren. Lever du bare for deg selv og elsker ikke din neste som deg selv, og blir du ved den friheten du tar deg, til fortapelse for den som Kristus er død for, da er du skyldig, da er gjerningen din straffverdig.

At vi for kjærlighetens skyld og av hensyn til brødrene må gi avkall på en hel del ting som i seg selv er uskyldige, og at vi synder om vi ikke gjør det, har vi forholdsvis lett for å forstå.

Men når apostelen videre hevder at vi iblant synder mot kjærlighetsbudet på samme måte bare ved å kjempe for en oppfatning som i virkeligheten er den rette, og at vi derfor iblant har plikt til å tie med den klarere erkjennelsen vi har – da kniper det med forståelsen hos mange. «*Har du tro? Ha den for deg selv, for Guds åsyn!*» sier han. «Salig er den som ikke dømmer seg selv i det han velger» (Rom 14,22).

Meningen er denne: Har *du* et klarere syn på den kristne friheten enn andre, så vær Gud takknemlig for det og bruk det for din egen del – bare ikke når du dermed forvirrer de svake.

Apostelen har vist med sitt eget eksempel hvordan dette går til. Han sier i 1 Kor 9,20–22: «For jødene er jeg blitt som en jøde, for å kunne vinne jøder. For dem som er under loven, er jeg blitt som en som er under loven, enda jeg selv ikke er under loven, for å vinne dem som er under loven. For dem som er uten lov, er jeg blitt som om jeg var uten lov, enda jeg ikke er lovløs for Gud, men lovbundet for Kristus, for å vinne dem som er uten lov. For de svake er jeg blitt svak, for å vinne de svake. For dem alle er jeg blitt alt, for i alle fall å frelse noen.»

Se her hvordan den sanne visdom og kjærlighet handler! Se i praksis hva det vil si at *kjærligheten er alle buds lov*! Skam få den som i innbilt klokskap ringeakter Guds høyeste bud og vilje – ringeakter kjærligheten og sjelenes vel – for sin egen lille private visdoms skyld! Hør hva apostelen gjentar igjen og igjen: «… for å vinne …», «… for i alle fall å frelse noen.»

Det er dette det hele tiden dreier seg om. Det er *dette ene* Gud og kjærligheten har for øye. Her kommer en *apostels* hjertelag og tankegang til uttrykk.

Da Paulus var i Jerusalem, omgitt av jøder som alle var nidkjære for loven og ennå ikke modne for læren om friheten fra den – mennesker som uten tvil ville forkaste hele hans forkynnelse av Kristus om han tok dette opp – da sa han ikke et ord om sin større innsikt i evangeliet. Han gikk som de andre til templet og tok del i gudstjenesten der.

At folkets eldste og de skriftlærde hadde forvrengt loven og korsfestet Kristus, var langt fra kjært for ham, men det fikk ham ikke til å vende dem ryggen. For hva var vel Paulus ikke i stand til når det gjaldt sjelers frelse! I alle fall å frelse noen – det var målet hans.

Når han derimot var ute blant hedninger, nevnte han ikke med et ord den levittiske loven. Full av hellig nidkjærhet kjempet han mot de falske apostlene som skapte forvirring blant galaterne med sin lære om at omskjærelsen var nødvendig. For ham gjaldt det framfor alt at den oppriktige troskapen mot

Kristus ble bevart, og at det ikke ble lagt hindringer i veien for det evangeliet som alene kunne frelse.

Derfor dømmer han også Peter i Antiokia for det samme som han selv gjør i Jerusalem.

Da Peter var i Antiokia, der han for det meste ferdedes blant kristne av hedensk ætt, fulgte han de jødiske skikkene av hensyn til jødene som var kommet fra Jerusalem (der de troende ennå var nidkjære for loven). Da sa Paulus ham imot «like opp i ansiktet» og irettesatte ham «i alles nærvær» (Gal 2,11.14). Men i Jerusalem, der Paulus bare var omgitt av jøder, lot han selv den foreskrevne renselsen og annet bli utført i templet (Apg 21,17–27).

I Romerbrevet og Galaterbrevet fordømmer Paulus på det skarpeste at en holder fast ved omskjærelsen. Men da han i Lystra finner «en disippel som hette Timoteus», med en gresk far, hva gjør han da? Da omskjærer han ham selv. Og hvorfor? «*Av hensyn til de jødene som bodde i de traktene*, for alle visste at hans far var greker» (Apg 16,1–3).

Apostelens klare forståelse av hva som i seg selv var det rette, må her vike for kjærlighetens iver etter «i alle fall å frelse noen». Han vil hindre at disse jødene tar anstøt og vender seg bort fra forkynnelsen hans. Slik bærer den sanne kjærlighet og visdom seg at. Og vil noen i den forbindelse beskylde Paulus for dobbelthet og hykleri, eller for å jage etter menneskers gunst, så vil han svare: Kristi kjærlighet tvinger meg – for at jeg i alle fall kunne frelse noen.

Den som i sann tro og kjærlighet vil følge eksemplene ovenfor, må trøste seg med det samme om han blir møtt med en lignende beskyldning.

Også blant oss kan det oppstå ulike meninger.

En blir urolig fordi sabbaten ikke lenger feires på den foreskrevne *sjuende* dagen, men på den *første* dagen i uken, og spør: Hvor og når har Gud gitt befaling om en slik forandring?

En annen er i tvil om *barnedåpen*. Han kan ikke finne noe direkte påbud om den i Bibelen.

En tredje henger seg opp i spørsmålet om kvinnen bør be med utildekket hode, eller om det er tillatt å spise mat som er laget av blod, siden det også i *Det nye testamente* er gitt forskrifter om dette (1 Kor 11,5; Apg 15,20).

En fjerde mener at det ikke er nok at vi går ut fra verden, holder oss borte fra urettferdighet og ikke følger de falske røstene, men at vi også bør tre ut av *kirken* som sådan.

I alle slike spørsmål bør Paulus' og Jesu eget eksempel bestemme hvordan vi ferdes. Det som tjener vår neste best, det skal vi gjøre.

Finner du det nyttigere å diskutere disse forskjellige ytre tingene enn ganske enkelt å holde fram ordet om omvendelse og tro, om kjærlighet og ydmykhet, utholdenhet og bønn – ja vel, så gjør det! Men glem ikke at Herren din Gud er en nidkjær Gud. Prøv deg oppriktig for hans hellige øyne. Tror du virkelig at en endring av ytre ting som disse har avgjørende betydning for menneskers frelse, da må du for din samvittighets skyld ta dem opp og frimodig uroe sinnene med dem – selv om det skulle gå på bekostning av det enkle, enfoldige evangeliet om Kristus!

Men tror du at vi blir salige uansett hva vi mener om slike spørsmål, og likevel kaster tvil inn i andres sinn ved å sette deg til doms over meningene deres, da må du huske at du handler under ansvar overfor ham som har kjøpt dem så dyrt med sitt blod.

Er det Kristi kjærlighet som tvinger deg, da vil du følge hans eksempel, og da vil du lytte til apostelens formaninger. Dem vil vi høre en gang til:

«Du må ikke med din mat føre den i fortapelse som Kristus er død for! (Rom 14,15)

«La oss da jage etter det som tjener til fred og til innbyrdes oppbyggelse. (Rom 14,19)

«Vi som er sterke, skylder å bære skrøpelighetene hos dem som er svake, og ikke være oss selv til behag. Enhver av oss skal være til behag for sin neste, til gagn og oppbyggelse for ham. For heller ikke Kristus levde seg selv til behag. (Rom 15,1–3)

«Budets endemål er kjærlighet av et rent hjerte og en god samvittighet og en oppriktig tro. (1 Tim 1,5)

«Jeg har lov til alt, men ikke alt gagner. Jeg har lov til alt, men ikke alt oppbygger. (1 Kor 10,23)

«Vi har ikke gjort oss bruk av denne retten. Vi tåler alt, for at vi ikke skal legge noen hindring i veien for Kristi evangelium. – For selv om jeg er fri overfor alle, så har jeg gjort meg til alles trell, for å vinne så mange som mulig» (1 Kor 9,12.19).

Måtte det sinnet som kommer til uttrykk i disse versene, være i oss alle!

Det er stort når mennesker blir vakt til nidkjærhet for Guds sak og Guds ære, og ivrer for at ordet blir samvittighetsfullt etterlevd, både i menigheten og i den enkeltes liv. Det er en nåde som aldri kan verdsettes høyt nok. Men det er en enda høyere grad av nåde og visdom når en samtidig vet å avpasse sin iver og innsikt etter hva nesten trenger, og i hvert enkelt tilfelle handler slik *kjærligheten* byr. «For den som i dette tjener Kristus, er til behag for Gud og står sin prøve for mennesker» (Rom 14,18).

Det krever selvfornektelse, det er sant. Men når Gud i sin nåde har ofret sin Sønn og sendt oss sin Ånd, valgt oss ut av verden og ført oss over i sin elskede Sønns rike, der han daglig forlater oss all vår synd – skulle vi da ikke villig og med glede holde hans bud og ikke være oss selv til behag? «Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn og elske hverandre, slik han bød oss» (1 Joh 3,23).

Den kristne kjærlighet

Det er like umulig å få snø og is til å være varme og likevel være snø og is, som det er nytteløst å ville tvinge seg selv til å elske Gud og sin neste så lenge hjertet ikke er forvandlet, slik at det elsker av seg selv.

Kjærligheten blir bare til av fri vilje. Din tale og ditt liv kan du tvinge. Men du kan ikke tvinge hjertet ditt til å elske noe annet enn det vil. Derfor er det dårskap å preke kjærlighet for et menneske som ennå ikke er født på ny. «Kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud, for det er ikke Guds lov lydig, kan heller ikke være det» (Rom 8,7).

Den kjærligheten til Gud som en tror en har før en er født på ny, er en innbilt kjærlighet, egennyttig og begrenset. Du elsker Gud bare så lenge han taler og handler slik det behager *deg*. Men setter han deg på prøve eller befaler deg noe du ikke har lyst til, da knurrer du mot ham og beskylder hans bud – rett ut eller i det skjulte – for å være strenge og krevende. Du elsker heller ikke din neste som deg selv. Ditt eget beste ligger deg alltid mer på hjertet enn hans.

Slik er menneskehjertet av naturen. Slik er vi alle, uten unntak. Og vil du vite hvordan en får et nytt hjerte som virkelig kan elske, så hør:

Du får aldri den rette kjærligheten til Gud før *han* først har vist deg så stor kjærlighet at hjertet ditt er smeltet av gløden i hans kjærlighet. *Din* kjærlighet til ham kan aldri komme først. Du må begynne med å ta imot hans. «I dette er kjærligheten», sier Johannes, «ikke at vi har elsket Gud, men at *han har elsket oss*» (1 Joh 4,10). Og Jesus sa: «Dere har ikke utvalgt meg, men *jeg har utvalgt dere*» (Joh 15,16).

Men bare én kjærlighet kan smelte og forvandle ditt indre menneske på denne måten: den som omslutter hele deg med sin frelsende kraft. Det er den kjærligheten som har sin grunn i *Guds nåde mot deg, dine synders forlatelse og din barnerett hos Gud*.

Om dette talte Jesus da han var gjest i fariseeren Simons hus. En kvinne som var en stor synder, kommer inn, væter Jesu føtter med tårene sine og tørker dem med håret sitt. Fariseerne ser undrende på, men Jesus forklarer dem saken og sier: «En pengeutlåner hadde to skyldnere. Den ene skyldte ham fem hundre denarer, den andre femti. Men da de ikke hadde noe å betale med, etterga han dem begge gjelden. Hvem av dem vil elske ham mest?»

«Jeg antar, den som han etterga mest», svarte Simon. «Du dømte rett!» sa Jesus. Så regnet han opp alle bevisene på kjærlighet som denne kvinnen hadde

gitt ham – i motsetning til Simon selv – og la til: «*Hennes mange synder er henne forlatt, derfor elsker hun meget*» (Luk 7,37–50).

Det er også dette Paulus mener når han sier: «Men loven kom til for at fallet skulle bli stort. Men *der synden ble stor, ble nåden enda større!*» (Rom 5,20).

Jo mer makt loven får i samvittigheten, desto mer våkner synden og blir erkjent. Og jo mer synd som erkjennes, desto større synes nåden når synden blir tilgitt. Og jo større nåde et menneske tar imot, desto større blir kjærligheten, gleden og takknemligheten.

Gud har befalt oss å elske våre fiender og ved velgjerninger samle glødende kull på hodet deres. Det samme gjør han selv mot oss. Med sin overstrømmende rike nåde smelter og overvinner han hjertene våre. Først da kan vi virkelig elske Gud. Først da blir også hjertet vårt forvandlet, så vi elsker vår neste med en helt ny kjærlighet. Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd (Rom 5,5).

Men denne kjærligheten til nesten er dobbel. Apostelen Peter kaller de to leddene i den «broderkjærlighet» og «kjærlighet til alle» (2 Pet 1,7).

Med den siste – den alminnelige kjærligheten – elsker du alle mennesker og gjør vel mot dem overalt der du finner en anledning, uansett hva slags nød de er i. Denne kjærligheten forutsetter verken fortrolighet eller vennskap. Det eneste den krever, er at den det gjelder, er et *menneske*. Det er om denne kjærligheten Jesus sier: «*Elsk deres fiender, gjør vel imot dem som hater dere*» osv. (Luk 6,27).

Vil du være en *kristen*, må du, slik Jesus også sier, ikke bare elske dem som elsker deg igjen, er dine venner og viser deg godhet. En slik kjærlighet, sier han, kan jo til og med tollerne vise (Matt 5,46). Du må ikke bare elske dem som er din kjærlighet verd.

Når du står overfor mennesker, skal du alltid spørre deg selv om de ikke er av samme blod som du, har den samme Far i himmelen og den samme stamfar på jorden, og er kjøpt til Gud med det samme blodet. Mer trengs ikke for å være verd den kjærligheten som Guds ord kaller «kjærlighet til alle».

Denne kjærligheten kan ikke fullt ut forklares ut fra naturlige grunner. Riktignok er den gjenfødte blitt usigelig lykkelig og glad ved Guds nåde i Kristus. Det er ingenting han heller vil enn å være sin frelser til behag. Nå vet han at det er Frelserens vilje at vi skal elske alle som er kjøpt med hans blod, og derfor elsker han dem for sin frelsers skyld.

Men også i stunder da han ikke bevisst tenker på dette, finner vi hos ham en helt ny og uvanlig omsorg for mennesker. Deres nød går ham til hjertet, deres velferd er hans glede. Dette kan bare forklares på én måte: Han har «fått del i *guddommelig* natur» (2 Pet 1,4), og Gud er *kjærlighet* (1 Joh 4,8). Guds Ånd er kjærlighetens Ånd, og nå bor denne Guds Ånd i hjertet hans og gjør at kjærligheten blir født der inne.

Derfor har også kjærligheten hans et høyere og mer åndelig mål enn før. Han ser ikke bare *timelig* nød og hjelper der, men har også øye for nød av *åndelig* art.

Det er sant at mange gjør godt uten at *Kristi kjærlighet* er drivkraften – de gjør det bare av naturlig medfølelse med menneskers nød, av ærgjerrighet eller for vinnings skyld. Men like sant er det at der kjærligheten er, vil den vise seg i

gjerning. Derfor sier apostelen: «Mine barn, la oss ikke elske med ord eller med tunge, *men i gjerning og sannhet!*» (1 Joh 3,18).

«Dersom en bror eller søster ikke har klær og mangler mat for dagen, og en av dere sier til dem: Gå bort i fred, varm dere og spis dere mette! – men ikke gir dem det legemet trenger, hva gagner da det? Slik er det også med troen. Dersom den ikke har gjerninger, er den død i seg selv» (Jak 2,15–17).

Spør noen nå *hvordan* og *når* en kristen skal vise kjærligheten sin i praksis, er svaret: ved enhver anledning der nesten er i nød og trenger hans hjelp. «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!» sier Jesus (Matt 7,12). En kristen skal handle mot sin neste slik Gud handler mot ham selv.

Da Jesus vandret på jorden, viste han sin «kjærlighet til alle» – onde og gode, rettferdige og urettferdige – og Gud gjør det samme hver dag fremdeles. «Jeg har gitt dere et forbilde», sa Jesus til disiplene sine, «*for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere*» (Joh 13,15).

Hvordan viste så Jesus kjærligheten sin i handling?

Han mettet de sultne, helbredet de syke, tilga dem som feilet, trøstet de sørgende, advarte og irettesatte de sikre, oppmuntret de troende og ga hele verden lærdom ved ord og eksempel. Ja, han tok en tjeners skikkelse på seg og ga seg selv helt og fullt for menneskers vel.

Det samme skal en etterfølger av Kristus gjøre. Han må vokte seg for en framgangsmåte som slett ikke er uvanlig, men som er helt gal og skadelig: å velge seg én bestemt måte å gjøre godt på og la all annen hjelp ligge. Av det naturlige mennesket kan en ikke kreve at velgjerningene skal gjelde noe annet enn timelig nød. Det har ingen forutsetninger for å se og avhjelpe annet.

Men den som har fått øye for menneskers åndelige nød og behov, kan en kreve noe av. Selv om det er denne nøden han aller helst vil avhjelpe, må han ikke overlate til verdens barn alene å gi hjelp av mer timelig art. En slik ensidighet gir lett onde tunger anledning til å baktale ham og si at han bare elsker «med ord og med tunge».

Riktignok har hver og en sitt særlige kall. Én er satt til først og fremst å hjelpe på det *praktiske* området, en annen på det *åndelige*. Men felles for alle kristne er plikten til å gjøre godt *når* og *hvor* de enn får anledning, og slik «bli Guds etterfølgere som hans elskede barn» (Ef 5,1).

Ser du din neste sulte, så gi ham mat. Er han naken, så kle ham. Er han syk, så besøk ham. Er han rådvill og sorgfull, så gi ham råd og trøst. Synder han mot deg, så tilgi ham. Farer han vill, så vis ham til rette. Sover han i synden, så vekk ham. Alt dette så langt det står i din makt.

Har du ikke noe annet å gi din neste, så gi ham ditt gode eksempel, og spar ham for den forførende makten i et dårlig eksempel. Gi ham din forbønn – det er ingen liten ting. For din nestes skyld skal du gi avkall på ting som du kunne nyte uten skade for deg selv, dersom det er fare for at du blir til anstøt for ham med dem. Ellers «vandrer du ikke i kjærlighet» (Rom 14,15).

Er det ingen andre tjenester du kan gjøre din neste, så tjen ham med en tålmodighet som aldri svikter, overfor hans mangler og feil. Er ikke den daglige tilgivelsen den største velgjerningen *Gud* kan vise *deg*? Den samme velgjernin-

gen kan du vise din bror når han feiler. Det er ingen liten tjeneste du gjør ham med det.

Ser du at de menneskene du lever sammen med til daglig, sover i synden, og du aldri gjør et ydmykt, saktmodig og kjærlig forsøk på å vise dem faren ut fra Guds ord, da faller ansvaret tilbake på *deg*. Hva om de en dag skal stå fram mot deg og si: Du hadde opplyste øyne, du så hvor farlig det sto til med oss, men du sa det aldri til oss!

«Alt *dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!*» sier Jesus. Ha dette for øye i alt du gjør. Ha også for øye det han i talen om verdensdommen lar kongen si til dem ved sin høyre side: «*Jeg* var sulten, og dere ga meg mat. *Jeg* var tørst, og dere ga meg å drikke. *Jeg* var fremmed, og dere tok imot meg» osv. (Matt 25,35).

Broderkjærligheten derimot er den kjærligheten som binder alle Guds barn i verden sammen, slik at de står i et fortrolig og inderlig søskenforhold til hverandre. Dette brorskapet kjenner ingen av de skillene som ulikt trossyn, stand og stilling og miljø kan sette mellom mennesker. Det ser etter noe som finnes overalt der Kristus blir forkynt, nemlig *Guds barn*, født av Gud.

For grunnlaget for denne broderlige kjærligheten er uttrykt i 1 Joh 5,1: «*Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham*.» Derfor nevner også Jesus denne kjærligheten som kjennetegnet på sine sanne disipler, når han sier: «*Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre*» (Joh 13,35).

Alt annet kan hyklere etterligne, men ikke kjærligheten til hverandre.

Likevel kan en godt se et menneske elske en sann kristen uten at han selv er en kristen. Men da elsker han ham ikke fordi han er *en kristen*, men for hans rettskaffenhet, hans behagelige vesen og hans gode egenskaper ellers.

Kjærligheten din kjennetegner deg som kristen *bare* når du elsker – ikke den ene og den andre, men *alle* som er «født av Gud». Når du elsker dem *nettopp* fordi de er født av Gud. Når du elsker *dem* framfor andre som har de prektigste ytre egenskaper, men mangler livet i Gud. Derfor folder denne broderkjærligheten seg også bare ut der du finner tegn på åndelig liv hos andre.

Likevel kan de rent menneskelige egenskapene som er nevnt, gjøre at du føler deg særlig knyttet til noen brødre og omgås dem mer fortrolig enn andre. Et slikt forhold har Jesus selv antydet og godkjent. Johannes kaller seg selv «den disippelen som *Jesus elsket*» (Joh 21,20), enda Jesus elsket alle «sine egne» (Joh 13,1) og kalte dem sine brødre.

Den broderlige kjærligheten, som alltid er forbundet med fortrolighet – i alle fall i åndelige spørsmål – er et *nådens tegn*. Hyklere og verdensmennesker har ikke noe fellesskap i *Kristus*, bare i synspunkter og meninger, synder og lyster. Mot de virkelig levende kristne er de mistenksomme og uvillige.

Når et menneske har begynt å erfare nådens verk i hjertet sitt, er derfor det første tegnet på det som regel at han begynner å få kjærlighet og tillit til levende og nidkjære Guds barn. Og det første tegnet på at nådelivet hos en kristen holder på å dø ut, er omvendt at han begynner å trekke seg bort fra brødrene, ja, ser på dem med mistanke og mishag og søker tilbake til verden igjen.

I tider da kirken har hatt mer liv og mer lidelse enn nå, har kjærligheten også vært mer brennende. Slik leser vi om de første kristne at når noen i forfølgelsestider kom tilbake fra bøddelens vold, fra pinsler og fengsel, falt de hverandre i armene, jublende av glede og kjærlighet.

Men den broderlige kjærligheten er også et nådens *middel*. Det er svært betegnende at Jesus nettopp mot *slutten* av sin synlige ferd på jorden talte om kjærligheten til hverandre: «*Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre!*» (Joh 13,34). Meningen er tydelig nok denne: Mens *jeg* har vært hos dere, har *jeg* vært båndet som forente dere til ett. Heretter skal kjærligheten til hverandre være det middelet som styrker dere og holder dere sammen.

En kristen som står alene midt i verdslige omgivelser, er svak. Kulden omkring ham lammer kraften hans. Broderlig kjærlighet derimot styrker og varmer. For en underfull opplevelse det er å finne brødre og søstre hvor som helst – i alle land og i alle samfunnslag – som eier den samme frelseren som vi! Og som lemmer på det samme legemet å være forent i det store og salige brorskapet der Kristus er «den førstefødte blant mange brødre» (Hebr 2,11; Rom 8,29).

Men det er nettopp denne saligheten og dette nådemiddelet djevelen går løs på og vil ødelegge ved splid og uenighet. Vårt onde hjerte og de manglene og feilene vi støter på i brødrenes lære og liv, bidrar også til det. At en kristen er så nidkjær for lærens renhet at han forkaster ethvert avvik fra den, blir ofte dømt som mangel på kjærlighet. Men det er *urett* – for falsk lære har vi aldri fått befaling om å elske.

Og som Luther sier: «Et eneste ord, talt i Guds navn, kan forderve et helt land … og får falsk lære innpass på bare ett eneste punkt, så eter den om seg som kreft og forderver det hele.»

Det gjelder likevel å forstå og bruke disse viktige sannhetene rett. Ellers kan de lett føre til kjødelighet, ja, til virkelig kjærlighetsløshet hos en ellers velmenende og redelig kristen. Det er sant at «et eneste ord kan forderve et helt land», og at «en eneste villfarelse fører flere med seg». Men det gjelder bare når det dreier seg om grunnleggende og livsviktige punkter i vår kristne tro.

Ta for eksempel læren om *syndefallet og følgene av det*. Går en der ut fra at mennesket ikke er så fordervet i seg selv at det ikke ved hjelp av sin fornuft og sin frie vilje kan kjenne og gjøre Guds vilje så fullkomment at det dermed kan vinne Guds nåde, da blir *forsoningen* overflødig. Og dermed faller hele kristendommens grunnvoll sammen og river med seg i fallet alt det herlige og velsignede som var bygd på den.

Slik også med *Kristus*: Går en der ut fra at Kristus ikke var evig Gud, blir det neste at han heller ikke var i stand til å sone vår synd, og hele bygningen faller.

Eller en vil nok gå med på at Jesus har sonet all verdens synd, men hevder samtidig at ingen har rett til å ta imot for egen del det Jesus har vunnet, før han selv har seiret over synden og gjort seg fri fra dens makt. Da er Jesus ikke lenger de fortaptes og hjelpeløses trøst, men bare de rettferdiges.

Eller en lærer at nåden jo er så overstrømmende rik at det ikke er nødvendig å ta det så nøye med helliggjørelsen. Da varer det ikke lenge før kjødelig frihet har lagt øde alt som var av liv.

Se hvor sårbare de sannhetene er som har en livsviktig oppgave! «*En liten surdeig syrer hele deigen*» (Gal 5,9). De reformertes avvik i læren om den hellige nattverd derimot – for å nevne bare ett eksempel – har ikke ført med seg villfarelse også på andre områder. Eller har det kanskje gjort det? Nei, det har det ikke! Vær ikke barn i forstand (1 Kor 14,20)!

Tenk på at for eksempel en hånd eller en finger, som jo også er lemmer på legemet, kan bli lemlestet, ja, fjernet, og mennesket lever likevel. Mister det derimot hodet eller hjertet, så dør det. Men hvorfor skulle en skille seg av med hånden når en like gjerne kan beholde den? Hold fast ved den rette læren også i de mindre viktige punktene, men skjelne nøye mellom hovedsak og bisak når det gjelder å dømme om brødrene.

Men vil en som fører vranglære, ikke la seg si av Guds ord, men setter sine egne forutfattede meninger opp mot Bibelens klare og avgjorte tale, da er det åpenbar kjødelighet og forakt for Gud. Han skal være for deg som en hedning (Matt 18,17). For om spørsmål som *Skriften* avgjør med klare og utvetydige ord og vendinger, strides redelige kristne aldri. Det skal du merke deg.

Men «vi forstår stykkevis, og vi taler profetisk stykkevis», sier Paulus (1 Kor 13,9). Å «tale profetisk» betyr her å tolke og legge ut. Og det er når en gjør dette, at det oppstår ulike meninger blant redelige sjeler. Her kan vi ikke kreve at noen skal la seg si før han er fullt overbevist, det vil si før han ser at motpartens syn og mening ligger nærmere det rette enn hans eget. Den friheten ønsker hver og en av oss for seg selv, uten at vi dermed er forherdet i villfarelsen.

Det er dårskap å mene at Åndens enhet bare kan nås når meningene våre stemmer overens på hvert eneste punkt. På det grunnlaget kan Åndens enhet aldri nås. For full overensstemmelse når vi aldri før det «stykkevise» *her* er byttet ut med det «fullkomne» *der* (1 Kor 13,10). Derfor taler apostelen heller ikke om enhet i synet på lærespørsmål, men om *Åndens* enhet (Ef 4,3).

Men akk, her trengs en ganske særlig nåde fra Gud og et ikke lite mål av kjærlighet, ydmykhet og selvfornektelse for å kunne bruke det en har framfor andre i lære og liv, til å *tjene* svakere brødre og ikke *tråkke på* dem. Det trengs for å kunne se de feilene en bror eller et samfunn gjør seg skyldig i, uten å bli hovmodig. Så langt fellesskapet i Kristus og enigheten i det vesentlige tross alt er et faktum, skal en heller bære over med deres avvikende meninger og bare søke å lede dem fram til et klarere syn.

Jesus sa en gang et ord som treffer svært godt her: «*Mens folkene sov, kom fienden og sådde ugress blant hveten*» (Matt 13,25).

Når kristne blir grepet av åndelig latskap, forsømmer å sørge for at troen og helliggjørelsen stadig vokser, og står ledige på torget (Matt 20,3), da kommer djevelen, forkledd som en engel, og gir dem noe annet å holde på med. Noe som nok har et åndelig skinn, men som i virkeligheten er nøyaktig det samme som denne verdens vise kan drive med like stor skarpsindighet uten hjelp av Guds Ånd, nemlig arbeidet for at *lærepunktene* skal være rene.

I dette arbeidet kan egenkjærligheten vinne ære – selv om æren vel egentlig ikke blir så stor, når djevelen selv og åndelig døde vitenskapsmenn har like skarpt blikk for lærens renhet som vi. Djevelen kjenner de forskjellige lære-

punktene like godt som vi. Men han har ingen trosfred og glede i hjertet og ikke noe bevis på kjærlighet og helliggjørelse utad. Legg deg dette alvorlig på sinne! «Kunnskapen oppblåser, men kjærligheten oppbygger», sier Paulus (1 Kor 8,1).

Det som her er sagt om *læren*, kan i det store og hele også overføres på *livet*. Kjærligheten kan ikke bestå hvis du bare vil elske feilfrie brødre. Det er ikke din brors *feil* du skal elske. Der skal du advare, tukte og hjelpe til rette. Men ham selv må du ikke nekte broderlig kjærlighet så lenge han ikke åpenlyst lærer og lever i strid med evangeliet.

Krev heller aldri at andre skal gjøre og være nøyaktig som du. Heller en mindre brist i *deres* liv enn at *du* skulle bli årsak til en større ved å synde mot kjærligheten. Det er *kjærligheten* hvert eneste bud i Guds ord først og fremst sikter mot. Sett derfor ikke kjærligheten til for noe som betyr langt mindre. Og vær viss på at «du vil aldri finne noen helgen som ikke har sine egne mangler og feil».

Les mer om dette i Gal 6,1–5. Og les særlig 1 Kor 13: «*Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. … Men nå blir de stående disse tre: tro, håp og kjærlighet. Men størst blant dem er kjærligheten.*» Den er den fullt utviklede frukten av de to første, den er lovens oppfyllelse (Rom 13,10), den faller aldri bort (1 Kor 13,8).

Kjærligheten til Guds barn

Da misjonær dr. Judson lå for døden og så tilbake på livet sitt med et siste prøvende blikk, var det særlig ett spørsmål tankene hans kretset om: hvordan det hadde stått til med kjærligheten hans til brødrene.

«Kjærligheten min til brødrene har vært svært ulik,» sa han da blant annet. «Men noen av dem har jeg elsket overmåte høyt. Likevel ser jeg nå at jeg langt fra har plantet kjærlighetens banner så høyt som jeg burde.»

Det var som *Guds* barn han tenkte på dem og talte om dem. *Guds barn*, utvalgt til det av Gud selv, gjenløst med Frelserens blod, vernet og beskyttet av hans kjærlighet. *Guds barn*, som en gang skal få rettferdighetens seierskrans, synlig for alle.

«Derfor,» sa han, «er det ikke nok å være vennlig og hjelpsom mot dem, å la være å tale ille om dem og å be for hver enkelt av dem. Nei, vår kjærlighet til dem må være av det inderligste og mest brennende slaget. Slik skal den være i himmelen en gang, og det er ikke bare en stor synd, men også et stort tap for oss selv om vi ikke allerede her i tiden begynner å elske dem slik.»

«*Som jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre*» (Joh 13,34). Disse ordene av vår Frelser var stadig i tankene hans og kom av og til over leppene hans, oftest som en knapt hørbar hvisking: «Som jeg har elsket dere – som jeg har elsket dere.» Så kunne en høre ham bryte ut med sterkere stemme: «Å, Kristi kjærlighet! Kristi kjærlighet!»

Vi har noe å lære av denne Herrens tjeners dødsleie, særlig når vi stiller det sammen med det vår Herre Jesus selv har sagt om denne saken. *Kjærligheten til Guds barn* er et emne som rommer mer alvor enn vi vanligvis tenker.

Denne kjærligheten er det mest kjennetegnende merket på Jesu sanne disipler. «*Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre*» (Joh 13,35), sier *Jesus*. Og *Johannes* kommer inn på det samme gang på gang. Han sier for eksempel: «Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, *fordi vi elsker brødrene*» (1 Joh 3,14). Vi elsker dem fordi de er «født av Gud».

Merkelig nok finnes det kristne som ellers vil ære og høyakte Herrens ord, men som går helt flyktig forbi disse ordene, som om de ikke var noe særlig å feste seg ved. Men hvor står det skrevet at vi har lov til å velge og vrake, og regne noe av det Jesus har sagt for viktig og sant, men annet ikke? Det ville jo være å sette sin egen mening åpenlyst over ordet fra Gud.

Saken er den at en ikke kan forstå *hvorfor* nettopp denne kjærligheten til Guds barn skal være et så kjennetegnende merke på dem som er født på ny. Det er ikke noe særlig bemerkelsesverdig ved denne kjærligheten, og ikke noe som faller et troende menneske tungt. Den kommer helt naturlig når vi først er blitt kristne, og derfor er vi tilbøyelige til å mene at den ikke betyr noe særlig.

Men ser vi nøyere etter, vil vi finne at den er et usvikelig tegn på at en ny fødsel har funnet sted, *nettopp* fordi kjærligheten til brødrene ikke er tvunget fram, men er blitt vår natur. For om en hykler kan etterligne alt annet i kristendommen, kan han likevel aldri elske Guds barn av hjertet, i den betydningen Skriften taler om. Han vil alltid ha en viss fiendtlig holdning til dem, særlig til dem som har fått de største nådegavene og er de mest nidkjære.

Den skrøpeligste kristne, derimot, kan elske de andre Guds barn av hele sitt hjerte, selv om han ellers ikke finner ett eneste tegn på at han eier livet i Gud. Jo større mangler og svakhet han ser hos seg selv, desto høyere elsker han de andre.

Men ellers: Har vi vanskelig for å forstå *hvorfor* nettopp denne kjærligheten skal være det særlige kjennetegnet på Jesu disipler, bør det være nok for oss at det er Herren selv som har sagt det. Ja, måtte vi bare ta dette rett til oss: *Herren har sagt det!*

Kanskje vet du med deg selv at omvendelsen din til Gud og troen din på nåden i Kristus har virket en ny, inderlig kjærlighet til Guds barn i deg. Ikke bare til en bestemt kristen som på en eller annen måte har vist deg godhet, som setter pris på deg eller trekker deg til seg med sin naturlige elskverdighet, men til alle som du tør tro *elsker* Jesus, eller i hvert fall *søker* ham.

Da skal du vite at dette i seg selv er et langt bedre bevis på at du er født på ny av Guds Ånd, enn de mest storslåtte gjerninger ville være.

Kanskje synes det deg ofte umulig at du skulle være et Guds barn, så full av mangler og feil som kristendommen din er. Men alle disse manglene, og alt det du selv kan føle og mene, betyr ingenting mot det Jesus har sagt om dette særlige kjennetegnet på en kristen.

Men kanskje er du vekket av syndesøvnen og har slått inn på gudsfryktens vei, men vil ikke ha noe å gjøre med andre søkende sjeler. Du trives best alene med Gud og med ordet, sier du. Det høres både åndelig og vakkert ut. Men det eneste en kan si til det, er at det strider mot det viktigste kjennetegnet på Guds sanne nåde, og at omvendelsen din helt sikkert er selvgjort og falsk. Var den et Åndens verk, ville den også hatt det særlige kjennetegnet som kjærligheten til brødrene er.

Det kan også være at du liker noen bestemte brødre fordi de mener det samme som deg på et eller annet punkt som du er særlig opptatt av. Men det er ikke den rette, kjennetegnende kjærligheten når det ikke er den nye fødselen, den felles nåden i Kristus, som binder dere sammen. Johannes sier uttrykkelig: «*Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham*» (1 Joh 5,1).

Den rette kjærligheten til brødrene, vil han si, fester seg ved at de er *født av Gud*. Det er grunnlaget for den. Det er *derfor* den elsker. Like etter legger han

nemlig til: «*På dette kjenner vi at vi elsker Guds barn: når vi elsker Gud og holder hans bud*» (1 Joh 5,2). Det vil si: når vi elsker dem for vår kjære felles Fars skyld.

Den som ikke gir akt på dette, ser faktisk ut til å ville bedra seg selv – og bedratt vil han bli! Hvor underfullt herlig er det derimot når du vet med deg selv at det er for Guds nådeverk i brødrenes hjerter du elsker dem. Hvor ufullkommen omvendelsen din enn kan ha vært, har den likevel ført med seg at alle troende er blitt dine elskede brødre og søstre. Så høyt setter du dem at du ofte synes du selv ikke er verdt kjærligheten deres.

Det kan nok være en eller annen du elsker framfor de andre, slik Jesus særlig elsket Johannes. Men hos alle som søker og elsker Frelseren, er det likevel *noe* som gjør dem så dyrebare for deg at du ser på dem som brødre, og at det går deg til hjertet hvordan de har det, som om det gjaldt deg selv.

Med «kjærligheten til alle» kan du ønske å hjelpe alle mennesker til det høyeste gode du kjenner, om det var mulig. Men med «broderkjærligheten» er du knyttet på en helt særlig måte til dem som har samfunn med Frelseren.

En slik kjærlighet beviser bedre enn noe annet at Kristus likevel er ditt liv, hvor smått det enn ellers ser ut med kristendommen din, og at Guds Ånd bor i hjertet ditt tross alle manglene dine.

Når kjærligheten til Guds barn er en frukt av den nye fødselen og et bevis på at den har funnet sted, kan en formaning til slik kjærlighet bare gjelde dem som er født på ny. Det er håpløst å formane dem som er «født av kjødet», til å elske dem som er «født av Ånden» (Joh 3,6). Det gamle fiendskapet mellom slangens ætt og kvinnens ætt (1 Mos 3,15) lar seg ikke oppheve. Det er *de troende* Jesus og apostlene retter formaningen til: «*Elsk hverandre inderlig av hjertet!*» (1 Pet 1,22).

Selv om kjærligheten er født av Ånden i hjertene våre og gror fram som en frukt av samfunnet vårt med Kristus, må den, som de andre fruktene av Ånden, pleies og vernes. Derfor finner vi så mange formaninger og oppmuntringer til kjærlighet i Skriften. Mister du kjærligheten til brødrene, er det både et tap og en fare.

Mye arbeider sammen om å svekke denne kjærligheten. Vår svorne fiende vet godt hva han har vunnet om han kan få deg skilt ut fra brødrenes krets, og derfor er han alltid ute etter å undergrave den broderlige kjærligheten mellom de kristne. Til dette finner han mye i våre egne hjerter som han kan bruke.

Men like sikkert som denne kjærligheten er en kjennetegnende frukt av livet i Kristus, er den også alltid avhengig av dette livet. Så lenge jeg lever et våkent kristenliv, i daglig omvendelse og tro, elsker jeg også brødrene. Derfor er et svekket nådeliv den første, den vanligste og den viktigste grunnen til at kjærligheten mister sin tidligere varme og glød.

I samme grad som hjertet til en kristen blir bundet av de jordiske tingene, og han ikke lenger lever i den daglige erkjennelsen av synd og nåde, blir også kjærligheten hans til brødrene kald. Han ser mer på feilene deres enn på det Gud har virket i dem. Også her blir Jesu ord oppfylt: «Fordi lovløsheten tar overhånd, skal kjærligheten bli kald hos de fleste» (Matt 24,12).

Dessuten finnes det mye hos brødrene som kan virke støtende og slik være med på å kjøle ned kjærligheten. Til dette kommer de motstridende meningene

som av og til dukker opp og skaper splittelse i brødrenes krets. Uenigheten gjelder riktignok bare mindre viktige spørsmål – i selve hovedsaken er alle sanne kristne i verden enige – men likevel kan disse ulike synspunktene gi kjærligheten dødelige sår.

Dette skjer først og fremst på to måter:

For det første ved at jeg ikke forstår og vil innrømme for meg selv at en bror kan være en like oppriktig og benådet kristen selv om han ikke på hvert punkt forstår Guds ord på samme måte som jeg.

For det andre ved at disse mindre viktige spørsmålene blir så avgjørende for meg at de får den største plassen i hjertet mitt. Det viser seg ved at de som deler mitt syn, blir kjærere for meg enten de er kristne eller ikke, enn de vennene av Jesus som mener noe annet enn jeg.

Mange ulike forhold og omstendigheter spiller inn her og gjør at kjærligheten til Guds barn lett blir kjølt ned. Derfor er det så viktig at vi gir nøye akt på oss selv og gjør oss klart hvor tungtveiende grunner vi har til å elske dem som har nåden felles med oss.

Disse grunnene er allerede antydet ovenfor. Den viktigste av dem er den apostelen Johannes nevner når han sier: «*Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham*» (1 Joh 5,1).

Tenk! De er *født av Gud!* De er *Guds barn!* Hva som ligger i dette, vil som regel være skjult for oss her, men en gang, i evighetens klare lys, skal vi fullt ut få se hva det betyr. Det var dette som begynte å gry for dr. Judsons indre blikk i samme grad som den jordiske boligen ble brutt ned.

Kanskje møter du et menneske som du skjønner prøver å tro på Kristus i all sin skrøpelighet, og som derfor elsker evangeliet hans. Da vet du at dette mennesket, sorgfullt og svakt som det ofte er, likevel er Guds kjære barn. Renset i Guds Sønns blod stråler det for Faderens øyne i glansen av Mellommannens fullkomne rettferdighet, og derfor eier det Guds høyeste nåde og velvilje.

Se derfor godt til hvordan du behandler et slikt menneske, og hva du føler for det. «*Den som rører ved dere, rører ved hans øyesten*» (Sak 2,12), sier Herren. Tror du det ordet?

Det er noe underlig hemmelighetsfullt ved en kristen, noe ingen helt kan fatte. Johannes sier: «Som han (Kristus) var, slik er også vi i denne verden» (1 Joh 4,17, etter den svenske oversettelsen). I sin fornedrelse var Kristus «foraktet og forlatt av mennesker, en smertenes mann, vel kjent med sykdom» (Jes 53,3). Og under denne skikkelsen skjulte likevel Guds elskede Sønn seg, han som er «avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3).

Slik er også en kristen her på jorden en fattig pilegrim. Tynget av arven fra Adam går han ofte veien sin med sorgtungt hjerte og tårefylt blikk, og sukker oftere enn han synger lovsang. For synden, synden som alltid henger ved oss, er en uuttømmelig kilde til sorg og anfektelse.

Men siden hele den adamittiske fordervelsen bor i vårt kjøtt og blod, kan den ikke annet enn bli åpenbar også for de menneskene vi ferdes blant, selv om vi er aldri så påpasselige. Og synden hos en kristen vil alltid vekke anstøt; av ham

venter en bare hellighet. Når en så legger til all den løgnen og hånen verden overøser en kristen med, er det for menneskeøyne ikke det minste som tyder på at han skulle stå i særlig yndest hos Gud. Bruden må alltid si med brudgommen: «*Salig er den som ikke tar anstøt av meg*» (Matt 11,6).

Men hva sier Skriften? «*Dere er jo døde, og deres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet*» (Kol 3,3–4). Under så mye ringhet, ja, til og med under synden, skjuler det seg altså likevel en Guds venn, en Kristi brud, et tempel for Den Hellige Ånd, en arving til det evige liv.

Under *Jobs* verkende byller, under forbannelsene, sorgen, utålmodigheten og syndene hans skjulte det seg tross alt Guds kjæreste venn, den frommeste og mest rettskafne mannen i landet.

I *Lasarus'* skikkelse, kledd i filler og full av sår, lå det en arving til himmelen ved den rike mannens port.

Men hvor mange har vel øyne til å oppdage dette her i tiden? Selv de kristne må vokte seg vel så de ikke tar anstøt av Kristi legemes lemmer.

Vi må lære aldri å bedømme en kristen bare etter det han *synes* å være for menneskeøyne. Med et indre, åndelig blikk skal vi trenge gjennom det ytre adamittiske hylsteret og se hva som skjuler seg innenfor. Da skulle vi bli inderlig glade hver gang vi fikk øye på en kristen, og elske ham av hjertet som et Guds barn, som vår bror for evigheten.

Altså: Vi bør elske de troende fordi de er Guds barn, elsket og vernet av ham.

Men vi bør også elske dem for *det* den guddommelige nåden har virket i dem. Riktignok er ikke én av dem det han *burde* være, men heller ingen er det han en gang var. Om de ikke er fullkomne, er de likevel *hellige*, i Skriftens betydning av ordet. De har fått del i guddommelig natur (2 Pet 1,4).

Hvor ellers enn hos Guds barn finner vi den sanne, uegennyttige kjærligheten, som ikke krever noe for seg selv, men bare ser på nestens gagn, på nestens sanne og evige vel? Hvor ellers enn hos dem som daglig står under Guds Ånds tukt, finner vi den sanne ydmykheten, og så videre?

Men vi finner enda mer hos dem. Det som virkelig særpreger dem, og som gjelder mer enn alt annet for Gud, er at de ærer og opphøyer Sønnen. Kristus er alt og i alle for dem (Kol 3,11). De har ikke sin ros i seg selv, men i ham.

Verdens barn ser ikke noe i Kristus som gjør ham dyrebar for dem. Men for de troende er bare klangen av navnet hans en liflig lyd. Korset hans er det felles midtpunktet som drar dem alle, og der møtes de. Kort sagt: De «*kysser Sønnen*» (Sal 2,12). Er ikke dette den dypeste grunnen til at alle troende elsker sine brødre i Kristus?

Videre bør vi elske dem *fordi verden hater dem*. Verden elsker ikke vår Konge, derfor elsker den heller ikke folket hans. Verden naglet Kristus til korset, så det er ikke noe under at den forfølger dem som bekjenner navnet hans. «*Når verden hater dere*,» sier Jesus, «*da skal dere vite at den har hatet meg før dere. Var dere av verden, da ville verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere av verden, derfor hater verden dere*» (Joh 15,18–19). Det ligger en trøst i dette som hver kristen bør ta til seg.

Når verden skal hate alle Kristi venner, bør de til gjengjeld elske hverandre desto mer, nettopp fordi de som brødre er ett. De er ett i smerten, i strevet og i sorgen, ett i arbeidet for å utbre Kristi rike på jorden og i lidelsen som følger med å bekjenne navnet hans.

Når de kristne må bære verdens fiendskap, løgn og forakt, trenger de så sårt den lindringen som brødrenes kjærlighet gir. Mang en engstelig sjel er var for menneskers dom og redd for å miste menneskers vennskap, men får likevel ved Guds Ånds kraft mot til å gå ut til Kristus «utenfor leiren» og bære hans vanære (Hebr 13,13). Hva var da rimeligere enn at de andre kristne tok seg av en slik med desto større kjærlighet og hjalp ham til rette? Kjærlighetens fellesskap og samhold gir styrke i striden. Også det er en av grunnene til at brødrene bør elskes.

Det ser ut som Jesus tenkte nettopp på dette da han ga disiplene sine det «nye budet» om at de skulle elske hverandre i samme stund som han talte til dem om at han skulle gå bort, og om hatet de skulle møte fra verden. Se Joh 13,33–34 og 15,17–18. Det er som om han vil si: Hittil har *jeg* vært det samlende midtpunktet som forente dere, heretter skal *kjærligheten* binde dere sammen. Når verden hater dere, skal dere elske hverandre.

Dette var vår Frelsers «siste vilje», og derfor forplikter den oss på en særlig måte.

Og til slutt: En svært nærliggende og tungtveiende grunn til å elske brødrene er *at de er våre brødre*, i ordets rikeste, sanneste og saligste betydning. Det er bare den innbyrdes kjærligheten mellom virkelige brødre vi taler om. Den som er en åndelig bror, en bror i Kristus, en bror for evigheten, *han* er vår bror. Noe annet slektskap kjenner vi ikke ved oss.

Denne holdningen er en frukt av den nye fødselen. En får øye på en kristen og tenker straks: Å, det er min bror! Vi har samme Far og løfte om samme arv!

Og om du ikke alltid føler det like sterkt, så tenk likevel på at dere er født av den samme Ånd og skal være brødre i evigheten og ha arven felles. Husk hva Jesus har sagt: «*Ingen kan komme til meg uten at Faderen som har sendt meg, drar ham*» (Joh 6,44). Ingen har begynt å søke Guds nåde i Kristus uten at Guds Ånd har besøkt ham og lært ham å kjenne synden sin som synd mot Gud.

Slik kan du vite at den samme dyrebare Ånd har virket i ham som i deg. Dere har samme Frelser, samme Fars nåde og velvilje, del i det samme sonende blodet. Dere lever i samme rike, har samme vei å gå her nede og samme arv i vente der oppe.

La oss ikke glemme hvor vi kommer fra. Gud skapte oss til å være hans barn. Kristus kom, ble vår bror og løste oss ut med sitt blod. Nå kommer Ånden og føder oss på ny. Og de som slik er født av Gud, er Guds barn og søsken innbyrdes.

Men her på jorden lever Guds barn spredt blant vantroens barn. En gang kommer Herren, samler sine spredte barn og tar dem hjem til seg i himmelen. Da skal han skille dem fra hverandre, de troende og de vantro: «*To skal være ute på marken, den ene blir tatt med, den andre blir latt tilbake*» (Matt 24,40), «*to skal være i én seng, den ene skal bli tatt med, den andre skal bli latt tilbake*» (Luk 17,34).

Snart er vår pilegrimsvandring her forbi. Da er det ikke lenger forholdene i jordelivet eller våre rent menneskelige følelser det gjelder. Da lever vi under evighetslivets kår, som aldri skal forandres. Måtte vi da allerede her i tiden elske *dem* som brødre som vi skal elske som brødre i evighet!

Men det blir bare ord og forsetter som vi ikke makter å gjennomføre, hvis ikke nådelivet vårt stadig blir fornyet og næret. Blir vi i Kristi kjærlighet, skal også kjærligheten vår til brødrene stadig bli fornyet. «*Som jeg har elsket dere*» – der ligger både drivkraften og forbildet – «*skal også dere elske hverandre*.» Dette er vår Herres siste vilje. Og det var dette den døende misjonærens siste tanker kretset om.

Skal jeg vokte min bror?

«*Du skal elske din neste som deg selv*» (Matt 22,39).

Når du rolig og uten å si et ord for å hindre det kan se din neste gå den evige fordømmelse i møte, har du da den rette kjærligheten til ham?

I teorien vet vi det godt: Nest etter vår egen sjels frelse er det vår viktigste plikt å ha omsorg for nestens. Vi skal elske vår neste som oss selv. Vi skal elske ham slik at vi ikke i taus likegyldighet kan se ham nærme seg avgrunnens rand, men med kjærlighetens omsorg må bruke enhver anledning til å vekke og advare ham.

Vi kjenner så godt de tungtveiende grunnene som skulle drive oss til det: at hvert uomvendt menneske haster mot den evige fortapelse, at det samme mennesket ved omvendelsen kan bli en himmelens arving, at selv den ringeste kristne kan bli et redskap til frelse for noen, osv.

Vi har også et sterkt inntrykk av det alvoret Bibelen taler om denne saken med. «*Den som ikke samler med meg, han sprer*», sier Jesus (Matt 12,30). «*Den som omvender en synder fra hans villfarne vei, han frelser en sjel fra døden*», sier Jakob (Jak 5,20). Og vi kjenner «den kongelige lov», som etter Skriften lyder slik: «*Du skal elske din neste som deg selv!*» (Jak 2,8).

Alt dette kjenner og vet vi – men hvordan står det til med følgene i praksis? I denne saken råder det et ganske underlig forhold: Selv kristne med en ellers helt oppriktig kristendom kan glemme fullstendig hvilken forpliktelse de har på dette viktige punktet. Det viser med forferdende klarhet hvor dypt falne vi er av naturen.

Vi kan daglig være omgitt av mennesker som – uten selv å vite det – er hjemfalne til den evige fordømmelse og går den i møte. Og vi, som vet dette og selv med redsel har flyktet for den kommende vrede, vi tier og prøver ikke med et eneste ord å advare dem. Må en ikke spørre forundret om vi har så mye som en gnist av tro på Guds ord, eller om vi er ved våre fulle fem? I det minste er det grunn til å spørre om vi som kristne er våkne og edrue.

Riktignok er det stor forskjell på kristne i dette. Noen lider ved tanken på hvor ulykkelig det står til med medmenneskene deres, og arbeider med lyst og iver for at de skal bli frelst. Men andre har nok en gang opplevd en omvendelse, men er nå åndelige egoister som bare lever for seg selv. Disse siste vil vi spørre: Er troslivet deres friskt i dag? Lever dere i den daglige bot og i det daglige troens fellesskap med Frelseren?

Nå vel – de fleste kristne gjør utvilsomt *noe* for at andre mennesker skal bli frelst. Men likevel bare så lite – og i alle fall mindre enn de *kunne* gjøre.

Men hva sier Herren om denne saken?

Jesus sier: «*Den som tror på meg, som Skriften har sagt, fra hans indre skal det flyte strømmer av levende vann*» (Joh 7,38). Og Johannes legger til: «Dette sa han om den Ånd de skulle få, de som trodde på ham» (Joh 7,39). Ved en annen anledning sier Jesus: «*Det vannet jeg vil gi ham, blir i ham en kilde med vann som veller fram til evig liv*» (Joh 4,14).

Det ligger i kildens natur at den stadig lar nytt, friskt vann velle fram. Derfor må det nødvendigvis springe bekker ut fra dypet i den. Og om Åndens drivende kraft sier David: «*Jeg holdt ikke din rettferdighet skjult i mitt hjerte, jeg har kunngjort din trofasthet og din frelse*» (Sal 40,11).

Det er denne kilden alt avhenger av. Der *den* finnes, veller det levende vannet fram og styrker og kvikker opp alt levende det møter på sin vei. Der det derimot ikke er noen kilde, strever en forgjeves med å få det levende vannet til å renne. Enten går det slik at det likevel aldri blir noe av å vitne om Jesus og virke for menneskers frelse, trass i alle tilskyndelser utenfra og alle gode forsetter innenfra. Eller, hvis en tvinger seg til det, blir vitnesbyrdet uten friskhet og kraft og skaper ikke liv der det lyder.

Derfor må hver den som vil virke for menneskers frelse, legge seg på sinne den forklaringen Jesus gir to ganger: Det er kilden i ditt indre alt avhenger av – det vil si et sant og levende troens fellesskap med ham som alene kan gi verden liv. Det som er født av kjødet, er kjød. Bare det som er født av Ånden, er ånd (Joh 3,6).

Når Paulus skal forklare hva som er drivkraften i hans gjerning, sier han: «*Kristi kjærlighet tvinger oss*, idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14).

Kristi kjærlighet tvinger oss! Her er det tale om en makt som tvinger – på samme måte som vi så det med kilden ovenfor. Men kan en tenke seg en saligere tvang? Det er *Kristi kjærlighet* som tvinger. I hvilken fylde må ikke apostelens hjerte ha opplevd denne Kristi kjærlighet! Det må ha vært en salighet uten like å stå i et slikt kjærlighetens fellesskap med Frelseren. Og herfra sprang apostelens utrettelige virksomhet ut. Han kunne ikke ha virket slik han gjorde, uten at han først hadde opplevd den underfulle lykken at Kristus åpenbarte sin kjærlighet for ham.

Det er ikke nok å kjenne Kristi kjærlighet bare med forstanden. Skal den bli en tvingende makt i hjertet vårt, må den gripes i *den* troen og ses i *det* lyset som bare Den Hellige Ånd kan gi. Først da blir det i hjertet en kilde der levende vann veller fram, drevet av en indre tvingende makt.

Sitt eget personlige forhold til Frelseren uttrykker Paulus slik: «*Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg*» (Gal 2,20).

Hva var det så Paulus hadde sett i Åndens lys, som gjorde at Kristi kjærlighet fylte hjertet hans slik?

«Dette er avgjort», sier han, «*Én er død for alle, og derved har de alle dødd.*» Han hadde sett inn i forsoningens store hemmelighet: at Kristus har trådt i vårt sted så helt og fullt at da *han* døde på korset, gjaldt det for Gud som om det var vi som var døde.

Noen har villet tolke ordene annerledes. Når Kristus er død i alles sted, sier de, så *bør* alle være døde fra synden og verden. Eller: Apostelen taler bare om de troende, som dør fra verden på denne måten. Men nei! Han sier ikke: «Én er død for alle, *derfor bør alle være døde*.» Han sier heller ikke: «… derved har *alle de troende* dødd», men: «derved har de *alle* dødd.» Og «*alle*» må jo bety det samme i den siste setningen som i den første.

Dessuten vet vi fra Skriften ellers at Jesus, som Johannes sier, «*er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens*» (1 Joh 2,2). Altså må ordet «alle» her stå i sin fulle og egentlige betydning. Vår dyrebare frelser er død for alt som heter menneske, for onde og gode uten forskjell, og i Guds øyne har alle disse lidd døden i Kristi død. Deres synd ble sonet og deres skyld betalt, så ingen behøver å bli fordømt for syndens skyld.

Og slik Adam og Eva ble stilt overfor et valg ved treet til kunnskap om godt og ondt, blir nå hvert eneste menneske stilt overfor et valg ved *Kristus*.

Jesus sier selv at bare den som ikke tror, er dømt allerede her, «*fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn*» (Joh 3,18).

Det er altså klart hva apostelen mener når han sier: «*Én er død for alle, og derved har de alle dødd.*» Og når han lenger ned i kapittelet sier: «*Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud*» (2 Kor 5,21), da gir han uttrykk for det samme. *Én*, den hellige og syndfrie, er gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud.

Da må *hans* død være *vår* død. Når *han* døde, ikke for *seg selv*, men for *oss*, så var det *vi* som døde i *ham*. «*Jeg helliger meg for dem*», sa Jesus den natten han gikk lidelsen sin i møte (Joh 17,19). Jeg helliger meg – for *dem*, ikke for meg selv.

Det var dette som sto klart for apostlene og fylte dem med iver, med kjærlighet, glede og fred. Det var dette som ble en tvingende makt i hjertene deres, så intet offer var for stort når det gjaldt å vinne sjeler for Kristus.

På samme måte vil også vi bli tvunget av Kristi kjærlighet, så sant den blir utøst i hjertene våre ved Den Hellige Ånd, og troen vår ikke bare er tankespekulasjon, men et levende verk av den levende Gud. Det er særlig på *tre* måter den skal tvinge oss til å virke for nestens vel med kjærlighetens omsorg.

For det første ved at den, som nevnt, blir en kilde i vårt indre der det levende vannet veller fram av seg selv. For det andre ved at den lar oss se medmenneskene våre i et lys som ryster oss i vår innerste sjel. For det går opp for oss at hvert eneste menneske virkelig *er* forløst fra sine synder og har sonet sin straff i Kristus, men likevel skal gå fortapt bare fordi det ikke har tatt imot innbydelsen til nådens bryllup.

For det tredje ved at en så stor nåde fører med seg en hellig forpliktelse for en kristen: ikke lenger å leve for seg selv, men for ham som har kjøpt oss så dyrt med sitt blod.

Det er dette apostelen straks legger til i v. 15: «*Og han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem*» (2 Kor 5,15).

En kristen skal aldri mer se på seg selv som sin egen eller mene at han har rett til bare å tjene seg selv. Han er dyrt kjøpt. Derfor tilhører legeme og sjel, evner og krefter, hele livet hans, ikke ham selv, men hans Herre. Det er som vi lærte i barndommen: «Jesus Kristus er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt og vunnet meg fra alle synder – for at jeg skal være *hans egen* og *leve under ham* i hans rike *og tjene ham*.»

Når du da i kjærlighetens iver spør din frelser: Herre, hva vil du at jeg skal tjene deg med? – da svarer han: «Den som tror på meg, han skal også gjøre de gjerningene jeg gjør» (Joh 14,12). «De fattige har dere alltid hos dere» (Matt 26,11) – og åndelig blinde og døve. Og: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,40).

Jesus vil at *vi* her på jorden skal være i *hans* sted og gjøre *hans* gjerninger, slik han har gjort *våre* gjerninger og nå «åpenbares for Guds åsyn for *vår* skyld» (Hebr 9,24). Han er død for alle, for at de som nå lever ved ham, ikke skal leve for seg selv, men for ham.

De kristne og Kristus lever for hverandre: Kristus for *dem* og *de* for Kristus. Gud ser de kristne i Kristus, og verden ser Kristus i de kristne. Kristus er nidkjær for *dem* og *de* for Kristus. Kristus kjennes ved dem for sin Far, og *de* kjennes ved Kristus for menneskene.

At ingen synd skal fordømme deg, det skal Kristus sørge for. At det onde som ennå bor i kjødet ditt og når som helst kan bryte ut, ikke skal tilregnes deg, det skal Kristus sørge for. At du ikke skal dømmes etter loven, men alltid leve under nåden så lenge du blir i troen, det skal Kristus også sørge for.

Men så ønsker han til gjengjeld også av deg at du her på jorden skal leve for *ham* og være nidkjær for hans ære og for velferden til de menneskene han har kjøpt så dyrt. Disse mindre tingene skal *du* ta deg av, mens han som din yppersteprest tar seg av den store forsoningssaken overfor Gud. Kan en tenke seg et herligere bytte?

Det dyrebareste Kristus har her på jorden, er de sjelene han har kjøpt med sitt blod. Ut fra det kan du lett skjønne hva han ønsker av deg. Uansett hvem du er og hvilken stilling du har i samfunnet, vil han at du med noe av den samme ømheten for sjeler som han selv har, skal bruke enhver anledning til å arbeide for at de skal bli frelst.

Du skal møte mennesker kjærlig og ydmykt og søke å få en fortrolig samtale med dem om deres sjels frelse, vise dem til en god bok, eller på hvilken annen måte det blir gitt deg. Når bare Kristi kjærlighet tvinger deg, og du vandrer etter Ånden og legger saken fram for Gud i bønn, så skal Herren selv gi deg både anledningen, måten å gjøre det på og velsignelsen.

Det gjorde dere mot meg

Matt 25,31–46.

Det er *Kristus* som på dommens dag skal si til noen: «Alt *dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg*» (Matt 25,40). Men tror egentlig noen for alvor at ordene hans er ment slik de lyder, og regner med det de sier?

Det er kanskje hardt å spørre slik. Men la hver og en av oss prøve seg selv! Som regel står vi jo med ærbødighet overfor Herrens ord som ordet om den evige, himmelske sannhet. Men det er å frykte at mange, kanskje nesten ingen, holder Herren for sannferdig når han taler slik. Og det er enda de *troende* det gjelder.

For tenk om vi trodde – virkelig trodde – at Jesus regner alt vi gjør mot våre fattige medbrødre i enfoldig kjærlighet, for den nådens skyld Gud har vist oss, som gjort mot *ham*. Da ville det bli en slik iver etter å få tjene Kristus på denne måten at det aldri kunne bli anledning nok til det.

Det er underlig å se hva den faste overbevisningen om å gjøre en gjerning som behager Gud, kan få mennesker til. En indisk fakir ruller seg hundrevis av mil i solen langs den støvete veien, eller klarer å la være å si et ord i ti år. En ivrig katolikk plager kroppen sin dag og natt med faste og våking. Begge gjør det fordi de mener at Gud har behag i det.

Og er et menneske blitt forført av løgnens far til å tjene Gud på en selvvalgt måte, har det en så sterk tro at nesten ikke noe Guds ord kan rokke ved den. Men når Herren selv lar oss forstå med de mest utvetydige ord hva han har behag i, regner ikke engang de troende helt med det han sier. Derfor har de ofte så liten lyst og glede til å tjene ham.

De samme skrøpelige kristne som daglig klager over at de elsker sin Frelser så lite, skulle løpe ærendene hans på jorden med hjertelig glede og kjærlighet, om de bare for alvor trodde at øynene hans hvilte på dem, og at han regnet det de gjorde, som gjort mot ham selv.

Tenk om Jesus ennå gikk her på jorden i sin fornedrelse, så fattig for vår skyld at han ikke hadde noe sted å hvile hodet. Og tenk om han da kom inn i huset mitt og ba om et eller annet. Jeg ville aldri i mitt liv ha opplevd større lykke enn å få oppfylle ønsket hans. Jeg skulle ikke spare på noe, men gi ham det beste jeg hadde. Det gjaldt også om jeg samme dag hadde klaget: Hjertet mitt er kaldt som is overfor ham!

Hvorfor fikk jeg da nå så hjertelig lyst til å tjene ham?

Det kom av bevisstheten om at det var *ham* jeg tjente, og at *han* så med velbehag på det jeg gjorde.

Du forferdelige vantro, du forblindede hjertes mørke, som hindrer oss i å tjene Herren med den lyst og glede vi ellers ville hatt!

«*Det gjorde dere mot meg!*» Ved dette ordet burde alle kristne stanse og i dypeste alvor spørre seg selv: Er det sant? Er det virkelig sant, det Herren sier, at *alt vi har gjort mot én av hans minste brødre, har vi gjort mot ham selv*?

Men det ligger enda en viktig lærdom i ordet: «*Det gjorde dere mot meg!*» Mange har undret seg over at den avgjørende dommen, som evig frelse eller fortapelse avhenger av, etter Jesu beskrivelse skal felles på grunnlag av *gjerninger*. Skriftens lære går jo ellers overalt ut på at vi blir rettferdiggjort av *tro*, ikke av gjerninger, sier de. Og så skal Kristus på dommens dag regne opp en hel rekke gjerninger som vi enten har gjort eller forsømt, og dømme oss etter dem. Det ser da underlig ut!

Det er sant at dette uvilkårlig vekker oppmerksomheten vår. Og det retter et knusende slag mot den falske, ufruktbare troen hos dem som ikke engang vil høre tale om at troen må vise seg i gjerninger, men makelig vil la seg vugge av sted av liflige forestillinger om nåde og himmerike. Troen deres har ingen levende og virkende kraft.

De har aldri kjent av erfaring hva det vil si at «*Kristi kjærlighet tvinger oss*» (2 Kor 5,14). De har, som Luther sier, bare «skummet fløten av evangeliet», og lever ikke i den nære foreningen med Frelseren som skaper en villig ånd og gir lyst til Guds lov. Formaningens ord vil de ikke høre, men klager over at en «binder samvittigheten med gjerninger» når en holder dem fram.

Mennesker som står slik åndelig, burde tenke nøye over disse ordene i Skriften. Riktignok finnes det dem som binder de troendes samvittighet med gjerninger. Men om dem gjelder dette, og på det kan de kjennes: De vil ikke vite av den troen som gir liv og fred. De vil fortsatt holde sjelene i uvisshet, og ved tukt, straff og formaning prøver de å tvinge fram helliggjørelse hos mennesker som ennå ikke er gjort fri fra loven og har funnet frelsen i Kristus.

Noe helt annet er det når en kristen blir formant med kjærlighetens ømhet eller, om *det* er nødvendig, blir irettesatt med alvor, mens nådens dør likevel hele tiden holdes åpen. Det er ikke å binde samvittigheten med gjerninger, men bare det både Jesus og apostlene gjorde så ofte.

Den som ikke elsker en slik faderlig øm formaning, men vil ha frihet til å leve etter kjødet, hos ham skal ikke bare kjødet, men også sjelen og samvittigheten bindes under Guds dom. Det er jo verken den villige eller den lovbundne ånd som bor i hjertet hans, men frekk ubotferdighet.

Jesus sier klart og bestemt at den som regner seg selv for en grein på ham, men ikke bærer frukt, skal tas bort og kastes på ilden (Joh 15,2.6). De som ikke har gjort de gjerningene han regner opp på dommens dag, skal vises bort til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans (Matt 25,41).

Men det er da underlig, sier du, at alt som heter *tro*, synes å være glemt, og at det bare blir spurt etter *gjerninger*.

Det er en domstol vi står for, legg merke til det. Og til en rettssak hører det *vitner*. Det er som vitner om vårt forhold til dommeren at gjerningene blir ført fram.

Denne teksten er også så verdifull som en hjelp til å skjelne mellom ekte og uekte kristendom her i tiden. «På fruktene skal dere kjenne dem» (Matt 7,16), sier Jesus. Legg merke til hvilken lære som bærer mest frukt, vel å merke frukt i Skriftens betydning av ordet: kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet og så videre (Gal 5,22).

Dessuten er det så mye selvbedrag også blant dem som holder seg til den rette læren. På det sanne vintreet sitter også de greinene som skal tas bort og brennes. De kjennes på at de ikke bærer frukt. Blant annet derfor taler Jesus bare om gjerninger her.

Men for det andre: Legger du nøyere merke til Jesu ord, vil du finne at troens vei langt fra er fornektet eller glemt. Har du noen gang tenkt over hvorfor Jesus her bare taler om gjerninger som er gjort mot *ham selv*? Det er ikke gode gjerninger i sin alminnelighet han taler om. Han sier for eksempel ikke: «Det var en som var sulten, og dere ga ham mat. Det var en som var naken, og dere ga ham klær. Det var en som var fremmed, og dere tok imot ham.»

Hele tiden sier han «jeg» og «meg»: *Jeg* var sulten, og dere ga meg mat. *Jeg* var tørst, og dere ga meg å drikke. *Jeg* var fremmed, og dere tok imot meg – *for alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg*.

Det er helt riktig at den ene lærdommen Jesus vil gi oss med denne beretningen, er at han vil regne de gjerningene vennene hans har gjort, som gjort mot ham selv personlig. Men den andre og viktigste lærdommen er *denne*: at han på dommens dag *bare* vil nevne og rose det som virkelig er gjort mot *ham*, for *hans* skyld. Han sier jo ikke: «Alt dere gjorde mot *mennesker*, det gjorde dere mot *meg*,» men: «Alt dere gjorde mot *én av disse mine minste brødre* –»

Med dette sikter Jesus uten tvil først og fremst til selve kjærligheten til hans trofaste venner, dem han kaller sine brødre (Joh 20,17; Matt 12,48–50). Slik framhever han det som er de sanne kristnes særlige kjennetegn, nemlig kjærligheten til hverandre (Joh 13,35; 1 Joh 5,1–2). For slik han her sier: «Alt dere gjorde mot *én av disse mine minste brødre*, det gjorde dere mot meg,» sa han en gang til disiplene sine: «Den som tar imot *dere*, tar imot *meg*» (Matt 10,40).

Men på den andre siden har Jesus også villet peke på *hensikten med og drivkraften bak* det vi gjør. For av den samme kjærligheten som får oss til å tjene brødrene hans, kan vi også tjene alle andre mennesker, når det vel å merke er for *hans skyld* vi gjør det. Hvor stor vekt Jesus legger nettopp på denne drivkraften, går fram av flere steder.

Det gjelder for eksempel når han sier i Mark 9,41: «Den som gir dere et beger vann å drikke i mitt navn, fordi dere *hører Kristus til*, sannelig sier jeg dere: Han skal slett ikke miste sin lønn.»

Eller når han sier i Matt 10,41–42: «Den som tar imot en profet fordi han er profet, skal få en profets lønn. Og den som tar imot en rettferdig fordi han er rettferdig, skal få en rettferdig manns lønn. Og den som gir én av disse små om

så bare et beger kaldt vann fordi han er en disippel, sannelig sier jeg dere: Han skal slett ikke miste sin lønn.»

Når Jesus derfor sier: «*Det gjorde dere mot meg*,» mener han: Det er *meg* dere har hatt for øye og i tankene i det dere har gjort. Det er for *min* skyld dere har gjort det. Det er *meg* dere har villet tjene med det.

Men dette kan en jo ikke si om hvilket som helst menneske. Det gjelder helt spesielt de troende. Tusen andre gjør i menneskers øyne akkurat de samme gjerningene, men av en helt annen grunn. Noen gjør det gode for å bli æret av mennesker (Matt 6,1–2). *De* har alt fått sin lønn utbetalt. Andre gjør det av naturlig medfølelse med den stakkars lidende skapningen som kommer i veien deres – en drivkraft som finnes også hos de umælende dyrene.

Andre igjen gjør det gode for å vinne frelse ved det. De gjør det fordi loven sier: *Du skal!* Dette er å «holde seg til lovgjerninger», og «alle de som holder seg til lovgjerninger, er under forbannelse» (Gal 3,10).

Om gjerninger som springer ut av slike grunner, kan Jesus umulig si: «*Det gjorde dere mot meg!*» Bare den som er «død fra loven» og nå lever i Kristi kjærlighet, kan «*bære frukt for Gud*» (Rom 7,4).

Vi må altså innrømme at denne teksten taler sterkt nettopp om troens vei. For et sinn og et hjerte som drives av Kristi kjærlighet, vinnes bare ved tro. «*Bli i min kjærlighet*,» sa Jesus. «*Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt*» (Joh 15,9.5). Den endelige dommen avhenger altså av om vi blir i Kristi kjærlighet.

Til slutt kan vi også lære noe av hva slags gjerninger Jesus regner opp her: i hvilket forhold og i hvilket omfang kristent barmhjertighetsarbeid bør drives. Vi forstår at han går inn for en virksomhet som også retter seg utover. Han taler ikke bare om det gode som hver og en har anledning til å gjøre i sitt hjem, men sier også: «Jeg var syk, og *dere* så til *meg*. Jeg var i fengsel, og *dere* kom til *meg*» (Matt 25,36).

Det er underlig at det blant kristne kan oppstå ulike meninger om *vi* bør oppsøke nøden, eller om vi trygt kan vente til nøden oppsøker *oss*. Den ene beklager at han er bundet av pliktene hjemme og dermed fratatt all anledning til å gjøre gode gjerninger. Han glemmer at det nettopp er i hjemmet, blant de nærmeste, at de fleste gode gjerninger skal gjøres. En annen, som også vil regnes for kristen, forkaster helt all virksomhet utenfor hjemmet og vil begrense forpliktelsene våre til bare å gjelde de nærmeste.

Hvis det ikke er magelighet vi i all hemmelighet vil forsvare, men vi virkelig vil det rette, skulle Jesu ord her være nok til å overbevise oss, sammen med kjærlighetsbudet: «*Du skal elske din neste som deg selv*» (Matt 22,39). Hver kristen bør, så langt han har evner og anledning, legge vinn på å tjene *alle*. Ikke bare husstanden og vennene sine – «gjør ikke også tollerne det samme?» (Matt 5,46) – men også dem utenfor hjemmet.

Jesus fortalte om en mann som ville slippe unna budet om å elske sin neste, og som derfor spurte: «Og *hvem* er min neste?» (Luk 10,29). Det spørsmålet svarte Jesus på med lignelsen om den barmhjertige samaritanen. Der viser han

at selv om menneskene står like fjernt fra hverandre som jøder og samaritanere gjorde, bør en tjene dem når det byr seg en anledning.

Merk deg derfor dette: Det er overmåte gode gjerninger som behager Gud, når du for det første lever nær din Frelser ved troen, og dernest passer ditt daglige arbeid hjemme med tålmodighet og troskap, som husfar, husmor, barn eller tjener. I hver stand ligger det mange gode gjerninger klare for deg, ofte av et slag som krever ikke så liten tålmodighet og selvfornektelse av deg. Gjør du arbeidet ditt i troskap, er det alt sammen til behag for Gud. Det er jo ting han selv har ordnet og villet.

Kan du dernest også tjene dem utenfor hjemmet, mennesker i åndelig eller legemlig nød, ser du her at Kristus en dag skal framheve det du har gjort, så sterkt at han sier: «*Jeg* var syk, og dere så til meg. *Jeg* var i fengsel, og dere kom til meg.»

«En kristens gjerninger har ikke noe navn,» sier Luther. Det vil si: En kristen velger seg ikke ut noen bestemte gjerninger å gjøre, slik hyklerne gjør, og lar alt annet ligge. En kristen har kjærlighet, og drevet av den gjør han godt mot *alle* i *alle* forhold. Han handler etter Jesu ord: «*Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem!*» (Matt 7,12).

Å eie Guds nåde og leve i syndenes forlatelse er først og fremst vår lykke.

Men når det i tillegg er slik at Kristus ser på våre ringe gjerninger med et slikt velbehag at han en gang skal si: «*Det gjorde dere mot meg!*» – hvor underfullt stort og rikt er det da ikke, i stort og smått, å se hen til ham og si ved seg selv: For Frelserens skyld vil jeg hjelpe dette fattige mennesket med klær. For Frelserens skyld vil jeg si et godt og nyttig ord til denne uvitende. For Frelserens skyld vil jeg gjøre meg den umaken å besøke den eller den som er i nød.

Når troens glede og kjærlighet fyller hjertet vårt, blir alt dette en lyst. Vi skal til og med synes at vi *ikke* har gjort noe. Når Herren regner opp det vi har gjort for ham, skal vi undrende spørre: Når hadde vi den lykke å få tjene deg? Og da skal han høytidelig erklære: «*Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg.*»

Lev et liv som er verdig kallet

«*Jeg formaner dere altså, jeg som er en fange for Herrens skyld, at dere vandrer slik det er verdig for det kall dere er kalt med, med all ydmykhet og mildhet, med langmodighet, så dere bærer over med hverandre i kjærlighet*» (Ef 4,1–2).

Å stå i det rette troens forhold til Gud, og så vise det i gjerning blant mennesker – det er de to store hovedstykkene i en kristens liv.

Men både det ene og det andre er høyst ufullkomment hos oss. Det står så sørgelig til blant oss at en ofte er nær ved å fortvile og blir fristet til å gi opp det hele. På den ene siden heller vi mot selvrettferdighet, trellesinn og vantro. På den andre står vi stadig i fare for å bli fanget av lettsinn, åndelig latskap og kjødelig lyst.

Derfor trenger vi å bli vekket opp gang på gang og få «salve våre øyne med øyensalve» så vi kan se (Åp 3,18). Det skal også den formaningen vi nå vil se på, tjene til.

I de tre første kapitlene av dette brevet har apostelen, som en kyndig byggmester, lagt grunnvollen for den hellige bygningen som skal reises. Han sier i kapittel 1 at *Gud har utvalgt oss i Kristus før verdens grunnvoll ble lagt*, og at *han i kjærlighet har forut bestemt oss til å få barnekår ved Jesus Kristus*. I ham har vi forløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse.

Videre sier han i kapittel 2 at vi, da vi var døde ved våre overtredelser og synder, *ble gjort levende med Kristus og satt med ham i himmelen*. Og alt dette er av nåde, ved tro. Det er ikke av oss selv, det er Guds gave.

Kort sagt: Først har apostelen mettet de troendes hjerter med evangeliet og slik gjort dem levende og glade i troen. Nå begynner han å formane disse glade og villige hjertene, og det fortsetter han med gjennom resten av brevet. Dermed har han vist hva slags mennesker formaningen hans gjelder. For denne formaningen er ikke for hvem som helst. De fleste trenger en helt annen slags formaning, for eksempel: «*La dere forlike med Gud!*» Eller: «*Dere må bli født på ny!*» Slike skal ikke prøve å bli kristne ved å leve et kristelig liv.

Det ville bli et trelleliv, et liv i stadig frykt, om noen tok på seg å leve på kristent vis uten å ha et kristent hjerte. Det ville bli et møysommelig arbeid som ingen dessuten ville få verken takk eller lønn for. For «trellen blir ikke i huset til evig tid», han skal drives ut og får ingen arv.

Apostelen taler her bare til dem som villig og glad ser opp i sin himmelske Fars ansikt og spør: Hva vil du at jeg skal tjene deg med? Kanskje har du en

gang eid denne glade og villige troens ånd, men er igjen blitt lagt under «trelldommens åk» og går med en såret samvittighet, fremmed for Gud.

La i så fall denne formaningen ligge til du igjen har fått troens fred og visshet tilbake. Ellers vil formaningen bare egge ditt onde begjær (Rom 7,11). Den virker bare til det gode hos dem som er «døde fra loven» og er rettferdige og salige i Kristus.

Idet Paulus begynner formaningen sin, skyter han inn en bemerkning som gir ordene hans en viss brodd og slik forsterker virkningen av dem. «*Jeg som er en fange for Herrens skyld*», sier han. Jeg, Jesu Kristi fange, formaner dere – jeg som sitter her i lenker og fengsel for Kristi skyld. Dere skjønner at jeg ikke bare preker for andre, men selv personlig og helt og fullt går inn for å gjøre for Kristi skyld alt det jeg nå formaner *dere* til.

I 1 Kor 9 taler han om hvor mange og store savn han har pålagt seg selv, og sier til slutt: «Alt gjør jeg for evangeliets skyld, for at også jeg kan få del i det. … De som løper på idrettsbanen, de løper alle, men bare én får seiersprisen. … Jeg undertvinger mitt legeme og holder det i trelldom, for at jeg som forkynner for andre, ikke selv skal finnes uverdig.»

Dette viser oss hvor alvorlig saken er! Når en *apostel* fant det nødvendig å sette inn alle krefter for å fullføre løpet, å undertvinge sitt legeme og holde det i trelldom, hva da med oss? Vi er så forferdelig ømfintlige og slentrer så makelig av sted, enda vi har det samme målet.

Paulus var i lenker for Kristi skyld. Men ikke alle er bestemt til å lide det samme. Peter var kalt til å ære Gud ved å dø for sin tro, Johannes ved å leve et langt og virksomt liv. De som ikke er kalt til å ære Gud ved å lide og dø en martyrs død, skal derfor gjøre det så mye mer i gjerning og ferd.

Men hva så med dem som bekjenner seg som kristne, men samtidig vil ha frihet for kjødet og leve et uforstyrret og behagelig liv på jorden? Kan en gå ut fra at også de er på rett vei?

Nei, sier Paulus: «Dere har ikke lært Kristus slik å kjenne, så sant dere har hørt om ham og er blitt opplært i ham, slik sannhet er i Jesus» (Ef 4,20–21).

Vi går nå over til å se på selve innholdet i formaningen.

«Jeg formaner dere … at dere *vandrer slik det er verdig for det kall dere er kalt med*», sier Paulus. Med dette mener han ikke det særlige kallet og den stand den enkelte har, men det felles kallet alle troende har som kristne. Det ser vi av flere steder der han formaner til det samme.

Til de troende i Tessalonika skriver han: «Dere vet også hvordan vi formante hver enkelt av dere, som en far gjør det med sine barn, og oppmuntret og vitnet, for at dere skulle *vandre verdig for Gud*, han som har kalt dere til sitt rike og sin herlighet» (1 Tess 2,11–12). Og til dem i Filippi: «Se bare til at dere lever et liv *som er Kristi evangelium verdig*» (Fil 1,27).

Det kallet apostelen sikter til, er altså dette at Herren har kalt oss til sitt evangelium, sitt rike og sin herlighet. Det er det samme han taler om i begynnelsen av brevet, når han sier i kapittel 2: «Husk derfor at dere før var hedninger … uten Kristus, utestengt fra Israels borgerrett og fremmede for paktene med deres løfte. Dere var uten håp og uten Gud i verden. Men nå … er dere … kommet

nær til ved Kristi blod. … Så er dere da ikke lenger fremmede og utlendinger, men dere er de helliges medborgere og Guds husfolk, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, og hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.»

Det som bærer og driver apostelens formaning, er altså dette: Dere som har fått så stor en lykke og så høyt et kall – kalt til å være de helliges medborgere og Guds husfolk – dere skal nå vandre slik dette høye kallet forplikter dere til. Dere skal vandre slik det sømmer seg for dem som er kalt «til sitt rike og sin herlighet», kalt til å være «Guds husfolk», ja, mer enn det: Guds *barn* på jorden.

Å leve verdig dette høye kallet er den store oppgaven som hele en kristens liv skal samle seg om. Det er rettesnoren for hele hans ferd.

Hva ligger det så i dette kallet? Hva sier *Gud*, hva sier *Skriften* om det?

Like etter sin oppstandelse lot Jesus oss få vite at vi igjen er satt inn i den ærefulle stillingen vi fra først av ble skapt til, nemlig å være Guds *barn* og *arvinger*. «Gå til *brødrene* mine», sa han til Maria Magdalena. Og: «Dere skal være mine *sønner* og *døtre*, sier Herren, Den Allmektige.»

Dette er mer enn våre trange og formørkede hjerter kan romme. Vi fatter det aldri i hele dets betydning. Tvert imot synes det oss ofte som den største urimelighet at *vi* skulle være Guds barn, de helliges medborgere og Guds husfolk. Og likevel må vi som kristne frimodig bekjenne: Det er sant, tross alt. Under all den ufullkommenhet vi ser hos oss selv, skjuler det seg en herlighet som englene trakter etter å skue inn i. Den er så stor at vi ikke kunne leve for bare glede om vi virkelig fikk se den.

Det er altfor stort til å *tro*, dette at vi skulle være *Guds barn*, og likevel er det sant. Det er jo målet både for skapelsen, gjenløsningen og Den Hellige Ånds gjerning i vårt hjerte. Faderen skapte oss, Sønnen gjenløste oss, og Den Hellige Ånd føder oss på ny til å være Guds barn.

Og hva skal en si, når det har behaget den store Gud å gjøre det slik? «I kjærlighet», sier Paulus i Ef 1, «har han forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, *etter sin frie viljes råd*, til pris for sin nådes herlighet.»

Legg merke til dette siste. Ikke *vi*, men Gud skal ha æren for det. Ja, priset være Gud! Det er *hans* verk, og æren er *hans*.

Med dette vil vi slett ikke ha sagt at *alle* mennesker har del i denne store nåden og æren. Det er bare tale om dem som ved Ånden er født til å være Guds barn. «*Hans egne tok ikke imot ham*», sier Johannes. «*Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn*. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud.»

Det er tale om dem som, lik den bortkomne sønnen, er vendt hjem fra syndens og vantroens fremmede land, hjem til den Far de hadde forlatt. Det gjelder dem som en gang var fremmede, utestengt fra Israels borgerrett, uten håp og uten Gud i verden. De var døde ved sine overtredelser og synder og vandret på denne verdens vis, etter den ånd som nå er virksom i vantroens barn.

Men nå er de, på grunn av vår Guds grenseløse miskunn, gjort levende med Kristus. De har erkjent sin synd og sin skyld overfor Gud, har søkt og funnet forsoning og fred i Kristi blod og har hele sin rettferdighet, sitt liv og sin salighet i ham.

Dette er det avgjørende. Om du er mer eller mindre sønderknust over din synd og har mer eller mindre klarhet og visshet i troen, betyr mindre, så sant Kristus er blitt din eneste trøst og du ikke kan leve uten ham og hans nåde. Dette er å «ta imot ham» og å «tro på hans navn».

Denne villige og hellige ånd, som har Kristus for alt, har du ikke hatt av naturen. Av det kan du skjønne at du virkelig er «født av Gud». La det så se så ynkelig ut med deg selv som det vil – du *er* et Guds barn. Du er en av dem som Skriften kaller «de helliges medborgere» og «Guds husfolk».

Det vitner Skriften om fra først til sist. Og mot Skriftens vitnesbyrd er våre tanker og meninger som flygende sandkorn mot et grunnfestet fjell. Gud være takk for hans uutsigelige gave! Hvor urimelig det enn synes oss, er vi likevel Guds ektefødte barn på jorden.

Det er dette høye kallet apostelen taler om her. Og med dette kallet følger all den ære og herlighet som Den Hellige Skrift beskriver med de mange forskjellige høye navnene den gir oss.

Vi ser bestandig på oss selv og glemmer hva Gud har sagt, ja, rett ut sagt gjør vi Gud til en løgner. Gjorde vi ikke det, skulle vi se oss selv som kledd i det herligste skrud: kledd i «frelsens drakt» og svøpt i «rettferdighetens kappe», «lik brudgommen, som setter på seg en lue prektig som prestens, og lik bruden, som pryder seg med sine smykker» (Jes 61,10).

«Ja», sier en gammel forkynner av ordet, «om noen kunne se den høye rettferdighet og hellighet et rettferdiggjort menneske har i Kristus, skulle han bare ved synet av skyggen av den springe opp og bøye seg for det med ærbødighet.»

«*Hellige*» kaller Skriften alle som tror på Kristus. Og i vår kristne tro bekjenner vi oss til «de *helliges* samfunn». Men hvilken kristen våger å ta dette navnet til seg? Hvor finner en disse hellige? Ser vi på oss selv, ser vi ikke annet enn synd og urenhet. Hvordan skulle vi da samtidig kunne være hellige?

Men Paulus så annerledes på det. I alle sine brev advarer han de troende mot de forferdeligste synder og laster og formaner dem til å korsfeste kjødet. Dermed lar han oss ane hva som fremdeles bodde i kjødet deres. Og likevel kaller han dem hellige.

Det lyder for oss som den største dårskap, men det er likevel guddommelig sannhet at hvert Guds barn er hellig for Gud.

Paulus har heller aldri sagt at det er i *våre egne* øyne vi skal være hellige. Tvert imot sier han: «Også dere … har Gud nå forlikt med seg selv ved hans kjøds legeme ved døden, for å stille dere fram *hellige og ulastelige og ustraffelige for sitt åsyn*» (Kol 1,21–22).

Vi er «*et kongelig presteskap*», sier apostelen Peter. Og i den nye sangen som Johannes hørte de frelste synge i himmelen, het det om Lammet, som ble slaktet og med sitt blod kjøpte oss til Gud, at det har «*gjort dem til et kongerike og til prester for vår Gud*» (Åp 5,10). Også dette lyder som dårskap for oss, men det er sannhet for Gud.

Vi er «*Guds tempel*», sier også Guds ord, et tempel for Den Hellige Ånd som er i oss. Hvilken kristen har ikke også erfart at dette er sant? Og likevel kan det i mørke tider, når vi plages av fristelser og overveldes av avmakt, synes oss å være

det urimeligste av alt. Men det står likevel fast for evig: «*Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til.*»

Så høyt og hellig er det kallet vi er kalt med i Kristus. Vi er Guds barn og arvinger til den evige herlighet, Kristi brødre og medarvinger, de helliges medborgere og Guds husfolk, et kongelig presteskap, Den Hellige Ånds tempel, ja, *hellige* her på jorden. Dette er sant om hvert skrøpelig menneske som lever i troens forening med sin Frelser. Det er like sant som at det er Gud selv som har sørget for det og sagt det.

Men da bør vi også merke oss det alvoret apostelen formaner oss med: *Vi skal vandre slik det er verdig for det kall vi er kalt med.* Det kan trykke en ned i støvet å se sitt eget liv i lyset av dette ordet, selv om det var levd mer fullkomment enn de flestes.

Det er ikke det samme om en kristen og et verdensmenneske lever sitt liv på samme måte. En kristen skal leve verdig det kallet han er kalt med. Slik det ikke ville sømme seg for kongesønner å oppføre seg som gategutter, sømmer det seg heller ikke for et Guds barn å leve som verdens barn.

Det er sant at hele vår natur er preget av Adams fall. Derfor vil du alltid med sorg måtte se mangler og brist i livet ditt. Du vil bli nødt til å klage bittert med Paulus: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (Rom 7,19). Men likevel må det alltid være dette du lengter etter og øver deg i: *å vandre verdig kallet*.

Luther skriver om denne formaningen:

«Apostelen vil si: Dere har nå tatt imot Guds ord og Guds nåde, og dere er i den lykkelige stilling at dere har alt dere trenger i Kristus. Husk dette, og tenk på at dere er kalt til noe helt annet og langt høyere enn andre mennesker. Lev derfor slik at folk kan se at dere lengter etter et høyere gode, ja, at dere allerede har fått det. Lev slik at livet deres kan tjene til ære og pris for den Herre som har gitt dere en slik skatt.

«Og se til at dere ikke gir anledning til at skatten blir hånet og Herrens ord ringeaktet, men at dere heller lokker og oppmuntrer mennesker med den. Da kan de, når de ser livet og de gode gjerningene deres, bli beveget til også å tro på Jesus og opphøye ham. En kristen bør vite at det livet han lever på jorden, ikke er hans eget. Det tilhører Kristus, hans Herre. Derfor må det også ta sikte på Herrens ære og gå ut på å tjene ham. Ikke bare når det gjelder troens rettferdighet, men også når det gjelder troens frukter i det daglige liv, bør en kristen kunne si med Paulus: ‹*Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg*› (Gal 2,20).»

Videre bør vi merke oss: «Med hver synd som blir begått av dem som kaller seg kristne eller Guds folk, blir ikke bare Gud vred over ulydigheten. Mennesker tar også anstøt av det, og Guds ord og Guds navn blir spottet. ‹*På grunn av dere blir Guds navn spottet blant hedningene*›, sier Paulus (Rom 2,24). Derfor er det en kristens plikt å leve sitt liv slik at det ikke går ut over Guds og Kristi ære.

«Her må hver og en gi nøye akt på seg selv og sitt liv. Han må gjøre seg klart hvor mye det ligger ham på hjertet å unngå å bringe skam over evangeliet, og la alt han gjør, være bestemt av Guds bud, til ære for Guds herlige navn og for evangeliet.»

Ja, hver den som leser dette, må prøve seg selv. *Kristne* og *prester* må aldri glemme at menneskers øyne vokter på alt de foretar seg. Hva verdens barn gjør, betyr lite. Herrens ære blir ikke berørt av det. De står jo ikke i noe forhold som forplikter dem overfor ham, men handler for egen regning. Men det de kristne gjør, vil alltid bli skrevet på evangeliets regning. Måtte vi da fremfor alt våke over Herrens ære og søke å vandre verdig det høye kallet vi er kalt med!

Apostelen skjerper formaningen sin ytterligere i vers 17, der det heter: «Dette sier jeg da og vitner i Herren: Vandre ikke lenger slik som hedningene vandrer, som følger sitt tomme sinn. Deres forstand er formørket. De er fremmede for livet i Gud.» Og i neste kapittel, vers 1, taler han om hvordan vi tvert imot skal vandre: «*Bli derfor Guds etterfølgere som hans elskede barn, og vandre i kjærlighet*.»

Merk deg dette: Det er *Gud* vi skal etterfølge og ligne, *ham* vi skal følge. Du ser kanskje andre, ja, kanskje også mennesker som vil være og regnes for kristne, som fritt lar sinn og sanser stå åpne for alle slags inntrykk og er opptatt av alle slags tomme og unyttige ting.

Men *du* er kalt til det salige samfunnet med Gud, og Den Hellige Ånd bor i ditt hjerte. Da bør du alltid være oppmerksom på og ta hensyn til hva som er til behag for disse dine høye venner. «*Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg*», sier Paulus. Og likeså: «*Guds tempel er hellig*.» Sett derfor vakt ved ditt hjertes tempel, så ikke alt mulig verdslig skal slippe inn der.

Du ser andre gå opp med liv og sjel – sin dyrekjøpte sjel – i strevet for å skape seg et paradis her. Men *du* er kalt til Guds rike og Guds herlighet. Derfor bør du ha din skatt og ditt paradis i himmelen. Bare fordi Gud uttrykkelig har villet det slik, skal du med dine lemmer passe ditt jordiske arbeid, mens hjertet samtidig søker det som ikke ses.

Du ser kanskje andre, ja, kanskje mennesker som vil være og regnes for kristne, som i den grad «lever for seg selv» at de kan se sine medmennesker vandre i syndens og vantroens mørke, på fortapelsens vei, og likevel knapt si dem et advarende ord.

Men *du* har ditt liv og din salighet i at Kristus har lidd og er død for deg. Da bør du alltid huske at «han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv». Derfor har han også «gjort oss til et kongerike, til prester for Gud, sin Far», for at vi alltid skal «samle med ham», med bønnen og ordet som midler.

«*Med all ydmykhet og mildhet, med langmodighet, så dere bærer over med hverandre i kjærlighet*», sier apostelen videre. Også i dette skal vi, som Guds elskede barn, ligne ham og følge ham, og ikke lenger vandre som de som følger sitt tomme sinn.

Du møter kanskje et stolt og hovmodig vesen hos andre, ja, kanskje hos kristne: Alltid vil de være de fornemste, klokeste og sterkeste. Da skal *du* for din egen del huske at du har borgerrett i det riket der den som vil være stor, skal være de andres tjener, og den som vil være den første, skal være de andres trell, slik Jesus har sagt. Og de som regner seg for og vil bli sett på som de *første*, skal bli de *siste*.

Det var ingenting Jesus så ofte og så inntrengende advarte disiplene sine mot som hovmod. Han slo ned på det med en gang så snart det viste seg det minste

spor av det. En gang spurte disiplene hvem som var den største i himlenes rike. Da rev Jesus dem hardhendt ut av de innbilte forestillingene deres og sa at om de ikke vendte om fra det sinnet de hadde, og ble som barn, kom de slett ikke inn i himlenes rike.

En annen gang fortalte disiplene glade om makten de hadde til å drive ut onde ånder. Også da var Jesus der med en gang: «Gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»

Så farlig er gleden over egne fortrinn og utmerkelser. Men at navnene våre av nåde er innskrevet i himmelen, er et gode vi har felles med de svakeste nådebarn. *Det* får vi lov til å glede oss over.

Da Peter forsikret Jesus at om så alle de andre tok anstøt av ham, skulle *han* aldri ta anstøt, fikk Satan straks lov til å sikte Peter som hvete. Senere skriver den samme apostelen: «*Dere alle må ikle dere ydmykhet mot hverandre. For Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde.*»

Du ser kanskje andre som også vil være kristne, opptre mildt og vennlig blant fremmede, men være tyranner i sitt eget hjem, trette og harde mot sine nærmeste. Da skal *du* huske at du er kalt til å ligne *ham* som var «saktmodig og ydmyk av hjertet». Du skal øve deg i å vise inderlig barmhjertighet, saktmodighet og mildhet.

Og selv om du ikke klarer å demme opp for ethvert utslag av et oppfarende sinn, bør du likevel skille deg fra de ugudelige ved at du erkjenner feilen din. Du lar ikke solen gå ned over din vrede, men rekker villig hånden fram til vennskap igjen.

Har du særlig vanskelige mennesker å omgås, så husk at du som kristen nettopp er kalt til å overvinne det onde med det gode. Eller som Paulus sier det her: *bære over med hverandre i kjærlighet*.

Se, dette er det vi er kalt til. Og som eksemplene vi har nevnt, viser oss, skal vi ved hver anledning minnes vårt høye kall og strebe etter å vandre verdig det. Gud hjelpe oss til det i nåde! Amen.

Guds rike består ikke i ord, men i kraft

Guds rike består ikke i ord, men i kraft! Det er et dypt alvorlig ord. Den som en dag vil stå frelst for Guds trone, burde ikke tankeløst glemme denne viktige sannheten. Han burde rope til Gud om nåde til å tenke over den og prøve seg selv.

Guds rike består ikke i ord, men i kraft! Det er svært nødvendig å bli minnet om dette. For det første fordi menneskehjertet er «svikefullt … mer enn noe annet», fullt av falskhet, løgn og hykleri. Vi står alltid i fare for å bedra oss selv med en kristendom som bare består i kunnskap og ord og ytre fromhet, men som ikke eier kristendommens sanne liv og kraft.

For det andre er det å frykte at dette ordet vi har tatt for oss her, nettopp er «*et ord i rette tid*». Med det mener vi at vi lever i en tid da både de vakte og de kristne – særlig noen steder – i særlig grad trenger å tenke over at *Guds rike ikke består i ord, men i kraft*.

Slik var det i den menigheten Paulus skrev disse skarpe ordene til, menigheten i Korint.

Paulus hadde forkynt evangeliet i Korint uten å komme «med mesterskap i tale eller visdom». Budskapet hans hadde virket, «ikke med visdoms overtalende ord, men med Ånds og krafts bevis». Tilhørerne hans hadde tatt imot det i enfold, og i dette troens enfold hadde de vært salige.

Men snart hadde en annen ånd sneket seg inn og slått rot blant dem. Så godt som all oppmerksomhet ble samlet om *læren*, og det praktiske kristenlivet kom dermed i skyggen. De snakket om Paulus og Kefas, Apollos og Kristus og om den *læren* hver av disse forkynte. «Jeg holder meg til Paulus», sa én. «Jeg til Apollos», «jeg til Kefas», «jeg til Kristus», sa andre.

Dermed tenkte de mindre over at det sto dårligere til med dem selv, at læren ikke fikk virke i hjerte og liv. Derfor kunne også de forferdeligste ting skje blant dem uten at de tok det særlig tungt (1 Kor 5,1 ff.). Tvert imot var de godt fornøyd med seg selv, «oppblåste», sterke og frimodige under de verst tenkelige forhold.

I det samme kapitlet som teksten vår er hentet fra, sier Paulus: «Dere er alt blitt mette! Dere er alt blitt rike! Uten oss er dere blitt konger! … Vi er dårer for Kristi skyld … Men jeg skal snart komme til dere, om Herren vil. Og da er det ikke bare ordene jeg skal lære å kjenne hos disse oppblåste menneskene, men kraften. *For Guds rike består ikke i ord, men i kraft*» (1 Kor 4,8.10.19–20).

Nå vel, det er ikke overalt det går så langt som her. Og likevel er det sant at vi er rikere på ord enn på kraft. Vi er, Gud skje lov, ganske godt med når det gjelder åndelig kunnskap, innsikt og tale. Vi har mer av det enn de største hellige i gamle dager hadde.

Vi kan med rette si som biskop Pontoppidan alt har sagt: «Når jeg ser på våre forfedre, synes jeg at de *gjorde* mer enn de visste. Vi derimot *vet* mer enn vi gjør. *De* lignet den fruktbare Lea med de matte øynene, *vi* ligner den ufruktbare Rakel med den vakre skikkelsen.» Det vi derfor trenger mest av alt, er uten tvil å begynne å sette kristendommen vår ut i livet. For *Guds rike består ikke i ord, men i kraft*.

Men det være langt fra oss å dele den oppfatningen som noen har hatt og har: at forkynnelsen av *tro* har vi mer enn nok av, og at det vi mangler, er forkynnelsen av *helliggjørelse*. De mener at troens forkynnelse har hatt sin tid og er forkynt nok, og at manglene i vår kristendom nå skal rettes på ved at det først og fremst blir forkynt lov og helliggjørelse.

Nei, det står fremdeles fast at det er «*ved å høre troen forkynt*» vi får Ånden. Det er denne foraktede troens forkynnelse som alene virker sann helliggjørelse. Der den praktiske gudsfrykten mangler, mangler også troen og livet i Gud. Feilen er at vi ikke legger oss ordet på hjertet for straks å gå og gjøre etter det. Vi griper det bare med forstanden og arbeider med det for å få det satt i system og få en klart utformet lære ut av det.

Med andre ord: En bruker all sin tid på å smi våpen, ordne dem og holde dem blanke, men lar fienden fritt få makten i landet uten å *bruke* våpnene mot ham.

En retter oppmerksomheten mot læresetninger og begreper, mens selve saken som ordet krever, faktisk blir glemt. Den saken er hjertets anger, tro og helliggjørelse, hjertets sanne tillit, glede og liv, kjærlighet til Gud og kjennskap til ham gjennom Kristus, og den eneste sanne helliggjørelse som springer ut av dette. Og nettopp på den måten – det skal vi merke oss – står vi i fare for også å miste den *ekte*, den *sanne* læren.

I alle fall vil vi på denne måten mangle det egentlige, det som hele saken dreier seg om, nemlig *Guds rike i oss*. For *Guds rike består ikke i ord, men i kraft*.

Vi er langt fra å regne *lærens renhet* som et spørsmål av mindre betydning. Tvert imot vil vi hevde at dette ordet – at *Guds rike ikke består i ord, men i kraft* – nettopp viser hvordan en får den rette innsikten i læren. Søk kristendommens kraft, bruk den og lev den ut, så får du innsikt i læren. *Så mye* av læren er klart for oss alle at vi har *noe* å begynne med når det gjelder å leve den ut. Begynn med det, og før du er ferdig med det, vil du ha fått lys over mer.

Nei, læren er visselig viktig. Den er så viktig at alt er tapt om læren er tapt. Da finnes det ingenting som kan bøte på vår nød.

Men hør det igjen: For å få innsikt i læren må du begynne å leve den ut. En kan miste all virkelig innsikt i læren ved stadig bare å arbeide med den teoretisk. Det finnes ikke noe bedre middel til å få lys over læren enn selv å begynne å angre synden, elske og tro, kort sagt: å gjøre det en alt vet og lærer. «*Om noen vil gjøre hans vilje*», sier Jesus, «*da skal han kjenne om læren er av Gud*» (Joh 7,17).

Eller skulle studier og skarpsindighet nå kunne utrette det Herren sier at *han alene* har makt til å gi? Tenk bare på et ord som dette: «*Heller ikke kjenner noen Faderen uten Sønnen, og den som Sønnen vil åpenbare det for*» (Matt 11,27). Eller dette: «*De skal alle være lært av Gud*» (Joh 6,45).

Men det finnes også mennesker som må innrømme, om de skal være ærlige, at de ikke selv har noen erfaring av det de lærer. De er ikke født på ny, men lever fortsatt i synder som de selv i teorien refser. Også de vil ofte gjerne være med når læren blir drøftet, og sier rett ut sin mening om den. De burde med bevende hjerte høre hva Herren sier: «*Hva har du med å fortelle om mine lover og ta min pakt i din munn? Du hater jo tukt og kaster mine ord bak deg*.»

Heller ikke burde de vente at ordet de forkynner, skal bli tatt imot av andre eller ha noen virkning på dem, når det ikke har hatt noen virkning på dem selv. Om bare hver og en først lot ordets kraft virke på sitt eget hjerte til sann omvendelse, tro og helliggjørelse før han forkynte det for andre, hvor helt annerledes skulle han ikke da både tenke og tale!

Det skulle snart bli slutt på mang en strid om læren, om lov og evangelium, om gjerninger og tro, om bare de stridende partene hver for seg ville gå i gang med å leve ut det striden står om. Da skulle de erfare *hva den sanne omvendelse består i*. Da skulle de for eksempel forstå hva Paulus mener når han sier at «loven kom til for at fallet skulle bli stort», og at «synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær i meg».

Da skulle de med ildtungers glød begynne å vitne om *Kristus* og bekjenne med Paulus: «Jeg akter i sannhet alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd.» Og på Paulus' spørsmål: «Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?» skulle de villig svare: Gleden i Herren alene er vår styrke!

De som ikke er enige med oss på disse avgjørende punktene, gjør nok ikke selv særlig mye med den praktiske siden av saken. Og da kan de snakke om enighet så mye de vil – de vil likevel aldri bli ett med de troende.

Guds rike består ikke i ord, men i kraft! Hva skal kristendommen din tjene til, om ikke til å styrke hjertet ditt og være en kraft i livet ditt? Å vite, høre, lese og tale – er det *det* alene som gjør salig? Når skal du begynne å gjøre det du vet, om ikke *nå*? Og hvem skal gjøre det ordet byr, om ikke du som gjerne vil bli salig? «*Gud lar seg ikke spotte!*» Han skiller nøye mellom ord og handling.

Jesus sa en gang: «Men hva mener dere: En mann hadde to sønner, og han gikk til den ene og sa: Sønn, gå i dag og arbeid i vingården! Han svarte: Jeg vil ikke! Men senere angret han det og gikk. Faren gikk til den andre og sa det samme. Denne svarte: Ja, herre! – men han gikk ikke. Hvem av disse to gjorde nå farens vilje?»

Apostelen Johannes taler i samme retning: «Dersom vi sier at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og gjør ikke sannheten. … Den som sier at han er i lyset, og som hater sin bror, han er ennå i mørket» (1 Joh 1,6; 2,9).

Og Jakob skriver: «Dersom en bror eller søster ikke har klær, og mangler mat for dagen, og en av dere sier til dem: ‹Gå bort i fred, varm dere og spis dere mette!› – men ikke gir dem det legemet trenger, hva gagner da det? Slik er det

også med troen. Dersom den ikke har gjerninger, er den død i seg selv» (Jak 2,15–17).

Altså: Når et menneske hører og taler om omvendelse, anger og sorg over synden og har en viss forståelse av og innsikt i det, men ingen erfaring av det i praksis, hva hjelper kunnskapen og innsikten ham da? Den blir ham bare til så mye hardere dom.

Eller et menneske taler om Kristus og troen på ham, men har aldri selv sett seg rettferdig og salig i Kristus ved troen, ja, har ikke engang forsøkt å tro. Hva hjelper all hans tale om troen ham da? Når han ikke har visshet om at han står i nåde hos Gud, og heller ikke søker den, hva er da omvendelsen og synderkjennelsen hans verd? Det hele er ikke annet enn innbilning.

For den som for alvor er i nød over sin synd, slår seg ikke til ro før han får visshet om tilgivelse og barnekår hos Gud. Og hvor mye kraft til helliggjørelse kan han håpe å få uten denne troens visshet?

Noe helt annet er det at en ikke må vente på først å få en følbar visshet, for så å tro. Den rette veien er å søke vissheten i ordet og være fornøyd med den, selv om Gud ikke straks gir de søte følelsene. Men å slå seg til ro uten noen som helst visshet er det sikre kjennetegnet på den falske tryggheten.

En annen sier: *Jeg tror.* Men han har ikke ved sin tro fått den Ånd som gir barnekår, og som gjør at vi roper: Abba, Far! Hva er troen hans da verd? Eller han har ikke ved sin tro fått et nytt og hellig sinn som elsker Guds lov. Han er mer opptatt av alle slags tomme ting, elsker sine avguder, sine penger og sine fornøyelser og lar hovmod, vrede og lignende få herske like fritt som før. Hva er troen hans da verd?

Eller et menneske taler om gjerninger og helliggjørelse, men mangler *det* som all sann helliggjørelse vokser fram av: troens tillit til Kristus, glede og kjærlighet. Han gjør visse bestemte gjerninger som lyser, men skjødesyndene sine lar han være i fred. Var det gjerrighet han lå under for før, gjør han det fremdeles. Var det hovmod, er han like hovmodig nå. Var det vrede eller hat eller begjær, har det samme makt over ham nå som før.

Søker et menneske i nød hjelp hos ham, er han like uvillig til å hjelpe. Blir han krenket, er han like ubehagelig. I handel og vandel er han like upålitelig. Synder han mot nesten, vil han like lite som før erkjenne feilen sin og be om tilgivelse.

Hva består da helliggjørelsen hans i? «Men vil du vite det, du uforstandige menneske: Troen uten gjerninger er unyttig. … Du tror at Gud er én. Du gjør vel! Også de onde åndene tror det – og skjelver» (Jak 2,19–20). Måtte vi alltid huske at *Guds rike ikke består i ord, men i kraft*.

Dette må likevel slett ikke forstås som om det bare skulle finnes hellighet og styrke i Kristi rike på jorden. Tvert imot er det ingen som klager så mye over svakhet og brist som nettopp de sanne kristne. Mange vil også virkelig ta anstøt av manglene og feilene deres og i overmot påstå at de aldri har sett en virkelig kristen.

Det det er tale om her, er bare at de kristne livsytringene må være å finne i livet vårt. At vi – tross all svakhet – likevel eier en virkelig levende tro, eller i det minste en tro som hungrer og tørster.

At vi daglig øver oss i å korsfeste kjødet og leve et nytt liv, og at vi, når dette mislykkes for oss, bøyer oss under Åndens tukt, angrer det vi har gjort, og gjør bot. At vi går i oss selv og erkjenner feilen vår når vi har krenket vår neste, gjør godt igjen den urett vi kan ha gjort ham, og ydmykt lar oss irettesette og formane, og så videre.

Da er ikke kristendommen vår bare ord, men gjennomtrengt av ordets kraft. Og alt som da måtte bli igjen av mangler og feil, faller inn under bønnen: *Forlat oss vår skyld!*

Guds rike består ikke i ord, men i kraft. For det første skal vi merke oss at med «*kraft*» menes ikke menneskets egen kraft, men *ordets kraft* på mennesket, ordets verk i menneskets hjerte. Virker ordet svakhet – syndenød, sorg og motløshet, som er lovens verk – så hører også det til Guds rike. Virker det tro og tillit, styrke og trøst, «rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd», så er det nettopp dette Guds rike består i.

Har jeg bare ordets kraft, er det like godt og nyttig om jeg føler meg svak eller sterk. «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk», sier Paulus. Når jeg selv blir et intet og Kristus mitt alt, da har jeg del i Guds «veldige kraft» (Ef 6,10).

Ofte klager de kjære kristne over at de ikke merker noe til ordets kraft. De føler seg tørre og tomme, kalde og døde. Og de er bekymret fordi de ikke er mer bekymret over det enn de er. Likevel har de også da en velsignet kraft av ordet. Til tider er det ingenting som slik kan ydmyke dem og ta fra dem all trøst i seg selv, som nettopp denne erfaringen. Og der ordet ikke virker, har en ingen slik bekymring.

For det andre: Er du ussel og svak og søker nå kraft, så *søk den aldri noe annet sted enn i ordet*. Ikke forsøk å bearbeide ditt eget hjerte; det hjelper ikke det minste. Hør ordet om Kristus og fordyp deg i det, og be Gud om dets kraft, til du igjen finner trøst og blir helt viss på Guds nåde. Da har du i samme øyeblikk den kraften du søker. For det er og blir som det står i Guds ord: «*Glede i Herren* er deres styrke», og: «Dette er den seier som har seiret over verden: *vår tro*.»

I Hebreerbrevet 11 står det over tjue ganger: *Ved tro!* Det var denne faste troens tillit til Gud som ga de gamle hellige kraft.

Guds rike består ikke i ord, men i kraft. Måtte alle kristne, og alle vakte og søkende sjeler, lære av dette! For det første: ikke å nøye seg med kunnskap og ord, men søke ordets *kraft*. Og for det andre: i tidens virvar av meninger ikke å la seg råde av andre enn dem som med sitt liv vitner om at de selv har erfart ordets kraft på sitt hjerte. For *det* alene er den rette skolen, der en lærer å forstå og forklare ordet rett.

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.